

Adliye Ceridesi

T. C.

Adliye Vekilliği tarafından her ay
neşrolunur

Otuzbirinci Sene
8 inci Sayı

MILLİ KÜTÜPHANE
ANKARA

ANKARA

Yeni Cezaevi Matbaası
1940

123103

İ Ç İ N D E K İ L E R

<u>No.</u>		<u>Sahife No.</u>
	Adliye Vekâletinden tamim ve tebliğ edilen kanunî mütalâalar	715
38	Terekenin Tasfiyesi. (Yazan: Pr. S. Şakir Ansay)	747
39	Ceza evlerinde Cezanın Ferdileştirilmesi. (Yazan: Dr. Faruk Erem)	772
40	Paranın Mahiyeti. (Yazan: Pr. Ş. Baban)	782
	Hâkim ve Müddei Umumilere Ait Terfi Listesi	793

Mecmuya bastırılmak istenen her yazı doğrudan doğruya Vekillîğe gönderilir. Mevzuu tamamlanmamış makaleler veya eserlerin neşrine başlanmaz. Her yazı 10 satırı geçmiyecek şekilde bir hülâsası ihtiva etmelidir. Basılmıyan yazılar geri verilmez.

K A R A R N A M E L E R

Kararname No: 13668/2

Nafia Vekilliğinin gösterdiği lüzum üzerine yol, köprü, meydan ve iskele inşaatında kâfi miktarda işçi, teknisyen ve sair müstahdemlerin tedarikini temin için 3780 sayılı millî korunma kanununun 9 uncu maddesine göre ücretli iş mükellifiyeti tesisine mütedair olup koordinasyon Heyeti reisliğinin 2/6/1940 tarih ve 107 sayılı tezkeresile teklif olunan ilişik 31 numaralı kararın mer'iyete konulması, icra vekilleri heyetince 10/6/1940 tarihinde kabul olunmuştur.

10/6/1940

REİSİCÜMHUR
İSMET İNÖNÜ

Başvekil	Adliye Vekil	Millî müdafaa V.	Dahiliye Vekili
Dr. R. SAYDAM	FETHİ OKYAR	S. ARIKAN	FAYIK ÖZTRAK
Hariciye Vekili	Maliye Vekili	Maarif Vekili	Nafia Vekili
Ş. SARAÇOĞLU	F. AĞRALI	YÜCEL	A. F. CEBESÖY
İktisat Vekili	Sihhat ve İç. M. V.	Gümrük ve İnhisarlar V.	Ziraat V.
H. ÇAKIR	Dr. H. ALATAŞ	R. KARADENİZ	M. ERKMEN
Münakalat Vekili		Ticaret Vekili	
ALİ ÇETİNKAYA		N. TOPÇUOĞLU	

Karar sayısı: 31

1 — Nafia Vekâletinin yol, köprü, meydan ve iskele inşaatlarına kâfi miktarda işçi, teknisyen ve saire müstahdemlerin tedarikini temin için 3780 sayılı kanunun 9 uncu maddesine müsteniden ücretli iş mükellifiyeti tesis edilmiştir.

2 — Birinci maddedeki iş mükellifiyetine aşağıda yazılı vatandaşlar tabidir :

A) Birinci maddede mezkûr işlerde çalışmakda bulunanlardan esas meşgalesi ziraat olmayanlar,

B) İstanbul Belediye hududları dahilinde oturanlar müstesna olmak üzere, inşaat işlerinde çalışabilir işsiz kimseler.

C) Ziraî iş vaziyetleri yerlerinden ayrılmamalarına müsait olan ziraatla müştakil kimseler.

İş mükellefiyeti bir takvim senesi zarfında beş aydan ibaret olup mükellef müddetini bitirdikten sonra isterse daha fazla da çalışabilir.

3 — Mükellefler Nafia Vekâletince tesbit olunan normal ücretleri alırlar. Ücrete istihkak, bilfiil çalışma ile meşruttur.

4 — Sözü geçen inşaatlara lüzumlu işçilerin yaş hadleri ve alıncakları mıntıkalar, Millî müdafaa ve Ziraat Vekâletlerinin mütalâası alınmak suretile Nafia Vekâletince tayin olunur.

Mükelleflerin toplanması ve iş yerlerine sevki, Nafia vekâletinin direktif ve iş'arı üzerine alâkâlı mülkiye âmirleri tarafından ifa olunur.

Mükellefiyete tabi kimselerin toplandıkları yerlerden çalışacakları iş yerlerine kadar yol masrafları idare veya müteahhit tarafından temin ve bilâhare işçilerin yevmiyelerinden tevkif olunur. Şukadar ki bu kararnamede yazılı esaslar dairesinde mükellefiyetini ifa eden işçilerin yevmiyelerinden tevkif olunan yol masrafları, mükellefiyet müddetinin hitmında kendilerine iade edilir.

5 — Mükellefler, tavgif edildikleri iş yerlerini, kendilerini çalıştıran idare veya mütahhitlerin diğer iş yerlerine geçmek suretile olsa dahi, alâkâlı amirlerinin müsaadesini almadan terkedemezler.

Millî korunma kanununun 10 uncu maddesinde mezkûr mazeret halleri mükellefin ikametgâhının bulunduğu mahaldeki en büyük mülkiye memuru tarafından kabul ve tasdik olunan hususlar ve tevsik edilmiş hastalıklar.

6 — Bu kararname neşri tarihinden itibaren mer'idir.
Resmî gazete No:4537

Kararname No: 13728/2

Ticaret Vekilligince gösderilen lüzum üzerine, memleketin kâğıt ihtiyacını karşılamak ve bir stok tesis edip icabında bundan ceste ceste matbuata tevziatta bulunmak üzere hariçten kâğıt idhaine ve bu işin süratle ve uygun bir şekilde yapılabilmesini temin için T. C. Ziraat Bankasıncı tedvirine ve bu maksatla Millî korunma kanunile tesbit olunan tahsisattan 300 000 liralık mütedavil sermaye tefrikine dair olup koordinasyon Heyeti Reisliğinin 6/6/1940 tarih ve 1/101 sayılı tezkeresile gönderilen ilişik 32 numaralı kararın meri-

yete konulması; icra vekilleri heyetince 15/6/1940 tarihinde kabul olunmuştur. 15/6/940

REİSİ CÜMHUR
İSMET İNÖNÜ

Başvekil Dr. R. SAYDAM	Adliye Vekili FETHİ OKYAR	Millî Müdafaa Vekili S. ARIKAN	Dahiliye Vekili FAYIK ÖZTRAK
Hariciye Vekili Ş. SARACOĞLU	Maliye Vekili F. AĞRALI	Marif Vekili YÜCEL	Nafia Vekili A. F. CEBESÖY
İktisat Vekili H. ÇAKIR	Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekili Dr. H. ALATAŞ	Gümrük ve İnhisarlar Vekili R. KARADENİZ	
Ziraat Vekili M. ERKMEN	Münakalât Vekili A. ÇETİNKAYA	Ticaret Vekili N. TOPÇUOĞLU	

Karar sayısı: 32

1 — Hariçten kâğıt idhali suretile bir stok tesis ve bu stoktan icabeden tevziatın icrası işi, Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasına tevdi olunmuştur.

2 — Bu maksatla, Millî korunma kanunile tesbit olunan tahsisat-tan 300 000 (Üç yüz bin) liralık bir sermaye ifraz ve Türkiye Cüm-huriyeti Ziraat Bankası emrine tahsis olunur.

3 — İşbu karar neşri tarihinden itibaren mer'idir.

Resmî gazete No : 4541

Kararname No : 13745/2

Devlet Devair ve müessesatının istihlâk etmek'e bulundukları kâğıt miktarında % 40 derecesinde bir tasarruf teminine dair olup Koordinasyon Hey'eti reisliğinin 17/6/1940 tarih ve 1/122 sayılı tez-keresile gönderilen ilişik 33 numaralı kararın meriyete konulması; icra vekilleri heyetince 22/6/1940 tarihinde kabul olunmuştur.

22/6/1940

REİSİ CÜMHUR
İSMET İNÖNÜ

Başvekil Dr. R. SAYDAM	Adliye Vekili FETHİ OKYAR	Millî Müdafaa Vekili S. ARIKAN	Dahiliye Vekili FAYIK ÖZTRAK
Hariciye vekili Ş. SARACOĞLU	Maliye vekili F. AĞRALI	Maarif vekili YÜCEL	Nafia vekili A. F. CEBESÖY
İktisat Vekili H. ÇAKIR	Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekili Dr. H. ALATAŞ	Gümrük ve İnhisarlar Vekili R. KARADENİZ	
Ziraat Vekili M. ERKMEN	Münakalât Vekili A. ÇETİNKAYA	Ticaret Vekili N. TOPÇUOĞLU	

107

Karar sayısı 533

1 — 16 Kânunu sani 1926 tarihli ve 713 numaralı kırtasiye kanununun sureti tatbikına mütedair olan ve 21 Şubat 1926 tarihli kararname ile meriyete konulan talimatnamenin 12 Temmuz 1931 tarihli ve 11463 numaralı kararname ile tadil olunan beşinci maddesi yerine aşağıdaki madde ikame olunmuştur.

Madde : 5 — Bütçenin meriyet mevkiine konmasından itibaren devair muhasebe müdürleri mensup oldukları vekâlet veya idaref umumiye bütçesinde mevzu merkez ve taşra kırtasiye maddelerindeki tahsisatın yüzde altmışını ve evrak ve defatiri matbua maddelerindeki tahsisatın dahi yüzde otuzunu ayırarak balığ olacağı mik-tara göre bir avans ilmühaberi tanzim ve divanı muhasebata tas-dik ettirdikten sonra Veznei Umumi Müdüriyetine teslim edecek ve sarfiyatı muvakkate defterlerinde de bu nam ile bir hesap açacaklardır.

2 — Kırtasiye Müdürlüğü tarafından devair ve müessesata verilecek kâğıdın mecmu tutarı, kırtasiye talimatnamesinin işbu kararla tadil edilen beşinci maddesi mucibince, gerek kırtasiye ve gerek defatir ve evrakı matbua fasıllarından mezkûr müdürlüğe avans olarak verilen miktarları hiç bir suretle tecavüz edemez.

3 — İşbu karar 1 Haziran 1940 den itibaren yapılan muamelâta da şamildir.

Resmî gazete No : 4546

No.	Başlığı	Düster Tertip	Cilt	Sahife	Resmî gazete No.
713	Muvazeneyi Umumiye dahilindeki devairin kırtasiye ihtiyacının tedarikine dair kanun.....	3	7	355	279
3211	Davair için alınacak kırtasiye hakkında ta-talimatname.....	3	7	707	
11463	3211 Sayılı kararname ile mer'iyete konulan talimatnamenin tadiline dair talimatname.....				1855

Kararname No : 13786/2

Memlekette güneş ziyasından daha fazla istifade edilmesini ve bilmukabele tenviratta kullanılan mevaddan tasarruf olunmasını temin etmek üzere 1 Temmuz 1940 tarihinden itibaren bütün memlekette saatların bir saat ileri alınmasına mütedair olup koordinasyon hey'eti Reisliğinin 27-6-1940 tarih ve 1/158 sayılı tezkeresile teklif edilen ilişik 34 numaralı kararın mer'iyete konulması; İcra Vekilleri hey'etince 27-6-1940 tarihinde kabul olunmuştur. 27-6-1940

REİSİCÜMHUR
İSMET İNÖNÜ

Başvekil Dr. R. SAYDAM	Adliye Vikili FETHİ OKYAR	Millî Müdafaa Vekili S. ARIKAN	Dahiliye Vekili FAYİK ÖZTRAK
Hariciye Vekili Ş. SARACOĞLU	Maliye Vekili F. AĞRALI	Maarif Vekili YÜCEL	Nafia Vekili A. F. CEBESÖY
İktisad Vekili H. ÇAKIR	Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekili Dr. H. ALATAŞ	Gümrük ve İnhisarlar Vekili R. KARADENİZ	
Ziraat Vekili M. ERKMEN	Münakalat Vekili A. ÇETİNKAYA	Ticaret Vekili N. TOPÇUOĞLU	

Karar sayısı: 34

1 — 30/Haziran/1940 ı 1/1 Temmuz/ 1940 a bağlayan gece saat 24 de bütün memleket dahilinde saatler 1 saat ileri alınacaktır.

2 — İşbu kararın tatbik mevkiinde bulunduğu müddetçe tarifelerde ve mesaf saatlerinde kararın umumî hayatın her gün 1 saat evvel başlamasını istihdaf eden gayesini haleldar edecek hiç bir tâdil yapılamıyacaktır.

3 — İşbu karar 1 Temmuz 1940 dan itibaren mer'idir.

Resmî gazete No : 4548

Öz : Adli tebliğ nizamnamesinin tatbik şekline dair.

Hukuk İşleri Genel Direktörlüğü

Numara: Genel : 115
Özel : 80

.....C. M. U. İlğine

Adli evrakın posta idaresi vasıtasile tebliğine dair 3560 sayılı kanunun 8 inci maddesine tevfi kanun teşekkül eden heyetçe nizamnamenin 17 inci maddesinin tatbik şekli etrafında ittihaz edilen karar sureti aşağıya nakledilmiştir .

Keyfiyetin alâkalı mercilere tamamen tebliği temenni olunur.

6-5-940

Adliye Vekâletinden Münakalât Vekâletine yazılıp P.T.T.U. Müdürlüğünden he yetimize havale olunan Hukuk İşleri Genel Direktörlüğü başlıklı 160/3876 sayı ve 24/4/940 tarihli tezkere ve ilişği münderecatına nazaran adli tebligat nizamnamesi nin 17 inci maddesi mucibince şahsa verilmesi sarahatile posta merkezlerine gelen tebliğ evrakının mübellegünileyhleri ikametgâhlarında bulunmadıkları takdirde bu evrakın nizamnamenin 16 inci maddesinde yazılı muameleye tabi tutulması lâzımgel mekte ise de bu muamele icra ve iflâs kanununun 353 üncü maddesi hükümüne uy mamakta bulunduğu cihetle bu hususta bazı tereddütler husule geldiği anlaşılmış ve kefiyetdeki gün ekseriyetle yapılan toplantımızda tetkik ve müzakere edilmiştir.

Neticede: Zikri geçen adli tebliğat evrakının müballeğünileyhlerinin ikametgâh larında bulunmamaları, ikametgâhlarını değiştirmiş olmalarından dahi ileri gelebi leceğine ve ikametgâhlarını değiştirip nereye gittikleri öğrenilemeyenlere ve yahut başka mıntakalara gitmiş olanlara ait bu gibi evrakın ne yapılacağı hakkında ise mezkûr nizamnamenin 17 inci maddesinde bir kayıt bulunmadığına göre gönderen makamlarca, üzerlerine, (Bizzat muhatabına verilmesi) kaydile beraber (mümkün olmazsa iadesi lâzımdır) ibaresi yazılırsa bu meşruhatı havı bulunacak tebliğ evra kının mübellegünileyhlerine tebliğ edilememesi halinde, adli tebliğat kanun ve ni zamnamesinde sarahat mevcut olmayan posta işlerinde tatbiki gereken posta mevzu atı hükümlerine tebaan mezkûr evrakın mürsil makamlara iadesi icabedeceğinden icra ve iflâs kanununun 353 üncü maddesi hükmüne dahi uygun olan bu şekilde muamele yapılmasının tebliğine karar verilmiştir.

6/5/940

110

**Özü: İcra dairelerine mahsus havale kâğıtlarının
kullanılması hakkında :**

Hukuk İşleri umum müdürlüğü

Sayı Genel : 116
Özel : 31

C. M. U. liğine

İcra dairelerinin yekdiğerine gönderdiği havalelerde kullanılmak üzere tab edilen formüllerin posta idaresince bütün merkezlere tevzi edildiği halde bazı icra dairelerinin umumî havale kâğıtları ile irsalâtta bulundukları anlaşılmaktadır.

Gönderilen havalenin; mürselünileyh icra dairesinin hangi tarih ve numaralı dosyasına ait olduğuna ve alacaklısı ile borçlusunun ve gönderen icra dairesinin ismine ve miktar ve saireye müteallik hususî sütun ve kayıtları muhtevi havale kâğıtları iş sahiplerine kolaylık temin ve işlerin sür'atle yürümesine hizmet edeceği mülâhazasile diğerlerinden ayrı olarak hazırlanmış ve posta idarelerine tevzi edilmiş olduğundan icra dairelerinin yekdiğerine göndereceği havaleleri, mahsus sütunda boşolan yerleri, üzerindeki yazılara göre doldurulmak suretile bu havale kâğıtları ile sevk ve irsal etmeleri lüzumunun bil'umum icra dairelerine tamimen tebliği temenni olunur.

17-6-940

İcra ve İflâs Kanununun bazı maddelerini değiştiren kanun

Kanun No. 3890

Kabul tarihi: 3-7-1940

Madde 1 — 2004, sayılı İcra ve İflâs Kanununun 4,13,15,16,18,21, 24,25,26,31,33,36,50,60,62,64,67,68,71,76,78,80,82,83,85,89,94,97,99,101,106, 109, 115,116,126,129,130,133,142,143,148,149,155,156,158,170,172,206,220, 223,225, 228,235,259,262,264,265,269,272,274,277,278,281,288,299,301,302, 337,344,346,353,363,366, ıncı maddeleri aşağıda yazılı şekilde değiştirilmiştir:

Tetkik mercii.

Madde 4 — İcra ve iflâs dairelerinin muamelelerine karşı yapılan şikâyetlerle itirazların tetkik mercii mahkeme reisi veya hâkimi ve bulunan yerlerde müstekil icra hâkimleriyle muavinleri yahut kanun mucibince bu vazife kendilerine verilmiş olan hâkimlerdir.

İcra salâhiyetini haiz sulh mahkemelerinin muamalelerine karşı vukubulacak şikâyet ve itirazların tetkik mercii o mahkemenin hâkimidir.

Teftiş, inzibatî tetbirler.

Madde 13 — Tetkik mercii vazifesini gören hâkimler icra ve iflâs dairelerini murakabe ederler. Bu daireler Cumhuriyet Müddei umumilerinin daimî murakabesi altında olup en az senede bir defa teftiş olunur. Bundan başka icra daireleri tefrik olunacak adliye müfettişleri vasıtasile de devamlı olarak teftişe tâbi tutulur.

Görülecek hata veya kusurlardan dolayı icra ve iflâs memur ve muavinleri hakkında Adliye Vekâletince aşağıdaki inzibatî cezalar-dan her hangi biri tatbik olunur.

- 1 — Tevbih,
- 2 — Dörtte üçü geçmemek üzere aylıktan kesme,
- 3 — Altı ayı geçmemek üzere işten el çektirme,
- 4 — Azil.

Bunlardan tevbih ve aylıktan kesme cezalarına tetkik mercii va-

412

zifesini gören hâkim dahi karar verebilir. Bu karar aleyhine Adliye Vekâleti memurun inzibat komisyonunda itiraz olunabilir.

Ancak hâkim sınıfından tayin olunan icra ve iflâs memurları hakkında Hâkimler Kanunu hükümleri caridir.

Adli takipler inzibatî cezalara mâni değildir.

Harçlar.

Madde 15 — İcra ve iflâs harçlarını kanun tayin eder. Kanunda hilâfı yazılı değilse, bütün harç ve masraflar borcluya aid olup neticede ayrıca hüküm ve takibe hacet kalmaksızın tahsil olunur.

İcra takiplerinde, müzaheretî Adliye kararları takibe salâhiyetli icra tetkik mercii tarafından Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 465 ve müteakib maddelerine tevfikân ittihâz olunur.

Şikâyet ve şartlar.

Madde 16 — Kanunun hallini mahkemeye bıraktığı hususlar müstesna olmak üzere icra ve iflâs dairelerinin yaptığı muameleler hakkında kanuna muhalif olmasından veya hâdiseye uygun bulunmamasından dolayı tetkik merciiine şikâyet olunabilir. Şikâyet bu muamelelerin öğrenildiği tarihten yedi gün içinde yapılır.

Bir hakkın yerine getirilmemesinden veya sebebsiz sürüncemede bırakılmasından dolayı her zaman şikâyet olunabilir.

Muhakeme usulleri.

Madde 18 — Tetkik merciiine arzedilen hususlarda basit usulü muhakeme tetbik olunur.

Şu kadar ki, talep ve cevablar istida ile olabileceği gibi ifade zaptettirmek suretile de olur.

Kanunda sarahat bulunmayan hallerde tetkik mercii iki taraf arasında duruşma yapılmasına lüzum olup olmadığını takdir eder. Duruşma en kısa müddet içinde yapılarak karara raptolunur.

İcra tebliğleri.

Madde 21 — İcra dairelerince yapılacak tebliğler yazı ile olur.

Bu tebliğler alâkadarın muvafakatile ve makbuz mukabilinde doğrudan doğruya tevdi suretile de yapılabilir.

Menkul teslimi.

Madde 24 — Bir menkulün teslimine dair olan ilâm icra daire-sine verilince icra memuru bir icra emri tebliği suretile borcluya yedi gün içinde o şeyin teslimini emreder.

İcra emrinde; alacaklı ve borçlunun ve varsa mümessillerinin isim ve şöhret ve ikametgâhları, hükmü veren mahkemenin ismi ve hükmolunan şeyin neden ibaret olduğu ve olbabdaki ilâmın tarih ve

numarası ve tetkik merciinden veya temyiz yahut iadei mubakeme yolile aid olduğu mahkemeden icranın geri bırakılması hakkında bir karar getirilmedikce cebri icraya devam olunacağı yazılır.

Borçlu, bu emri hiç tutmaz veya eksik bırakır ve hükmolunan menkul veya misli yedinde bulunursa elinden zorla alınıp alacaklıya verilir.

Yedinde bulunmazsa ilâmda yazılı değeri alınır. Vermezse ayrıca icra emri tebliğine hacet kalmaksızın haciz yolile tahsil olunur. Değeri ilâmda yazılı olmayıp da ihtilâflı bulunursa icra memuru tarafından takdir olunur.

Hükmolunan menkulün değer pahası Borsa veya Ticaret odalarından, olmayan yerlerde icra memuru tarafından intihap olunacak ehli vukuftan sorulup alınacak cevaba göre tayin edilir.

Alâkadarların bu hususta tetkik merciine şikâyet hakları vardır.

Çocuk teslimi.

Madde 25 — Çocuk teslimine dair olan ilâm icra dairesine verilince icra memuru 24 üncü maddede yazılı şekilde bir icra emri tebliği suretile borçluya yedi gün içinde çocuğun teslimini emreder. Borçlu bu emri tumazsa çocuk nerede bulunursa bulunsun ilâm hükmü zorla icra olunur.

Çocuk teslim edildikten sonra diğer taraf haklı bir sebep olmaksızın çocuğu tekrar alırsa ayrıca hükme hacet kalmadan zorla elinden alınıp öbür tarafa teslim olunur.

Gaymenkul tahliye ve teslimi:

1 - Borçlunun elinde ise.

Madde 26 — Bir gayrimenkul veya bir geminin tahliye ve teslimine dair olan ilâm icra dairesine verilince icra memuru 24 üncü maddede yazılı şekilde bir icra emri tebliği suretile borçluya yedi gün içinde hükmolunan şeyin teslimini emreder.

Borçlu gayrimenkulü veya gemiyi işgal etmekte iken bu emri tutmazsa ilâmın hükmü zorla icra olunur.

Alacaklıya teslim olunan gayrimenkule veya gemiye haklı bir sebep olmaksızın tekrar giren borçlu ayrıca hükme hacet kalmadan zorla çıkarılır.

Bunların içinde bulunup da ilâmda dahil olmayan eşya çıkarılarak borçluya teslim ve hazır değilse vekiline veya ailesi halkından veyahut müstahdemlerinden reşit bir kimseye tevdi olunur. Bunlardan da kimse bulunmazsa mezkûr eşya masrafı ileride borçluya ödetilmek üzere peşin olarak alacaklıdan alınıp emin bir yerde veya ala-

caklının yedinde hıfzettirilir ve icra dairesince hemen yapılacak tebligat üzerine borçlu eşyanın bulunduğu mahalde ise beş ve değil ise otuz gün içinde eşyayı almaktan veya masrafı ödemekten imtina eder yahut lüzum görölürse icra memuru tetkik merciinin kararıle bunları satıp tutarından masrafı ifa eder. Fazla kalırsa borçlunun namına sağlam bir bankaya yatırılır.

İrtifak haklarına mütedair ilâmlar.

Madde 31 — Bir irtifak hakkının kaldırılmasına yahut öyle bir hakkın tahmiline mütedair ilâm icra dairesine verilince icra memuru 24 üncü maddede yazılı şekilde yedi günlük bir icra emri gönderir. Borçlu muhalefet ederse ilâmın hükmü zorla icra olunur.

İcranın geri bırakılması.

Madde 33 — Tetkik mercii, borçlunun istidası üzerine borçun itfa veya imhal edildiği, resmî veya ikrar edilmiş bir vasıka ile anlaşıldığı veya ilâm müruru zamana uğradığı takdirde icranın geri bırakılmasını emreder. Bu hallerin haricinde tetkik merciince icra geri bırakılamaz.

Tetkik mercii, geri bırakılma talebini reddettiği takdirde borçlu ancak nakid veya mercice kabul edilecek menkul rehin veya esham veya tahvilât veya gayrimenkul rehni yahut muteber bir banka kefaleti göstermek şartile temyiz yoluna gidebilir.

Borçlunun kâfi malı mahcuz ise ikinci fıkrada yazılı teminatı göstermeğe lüzum yoktur.

72 irci madde mucibinde borçlu olmadığı parayı ödemek mecburiyetinde kalan borçlunun umumî hükümler dairesinde mahkeme ye müracaat ederek paranın geriye verilmesini istemek hakkı mahfuzdur.

İcranın geri bırakılması için verilecek mühlet.

Madde 36 — İlâmı temyiz eden borçlu hükmolunan para veya eşyanın resmî bir mevkie depozito edildiğini isbat eder yahut hükmolunan para veya eşya kıymetinde mercice kabul edilecek menkul rehin veya esham veya tahvilât veya gayrimenkul rehin veya muteber banka kefalet gösterirse veya borçlunun hükmolunan para ve eşyayı karşılayacak malı mahcuz ise icranın geri bırakılması için Temyiz Mahkemesinden karar alınmak üzere icra memuru tarafından kendisine münasib bir mühlet verilir. Bu mühlet ancak zaruret halinde uzatılabilir.

Borçlu, Devlet veya muzahareti adliyyeye nail bir kimse ise yu-

kardaki fıkrada yazılı teminatın bulunduğunu isbata hacet kalmaksızın kendisine bu mühlet verilir.

Ücreti alâkadar tarafından verilirse Temyiz Mahkemesi icranın geri bırakılması hakkındaki kararı icra dairesine telgrafla bildirir.

Nafaka hükümlerinde böyle bir mühlet verilemez.

Salâhiyet ve itirazları.

Madde 50 — Para veya teminat borcu için takib hüsusunda Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun salâhiyete dair hükümleri kıyas yolu ile tetbik olunur. Şu kadar ki, takibe eses olan akdin yapıldığı icra dairesi de takibe salâhiyetlidir.

Salâhiyet itirazı esas hakkındaki itirazla birlikte yapılır. Tetkik mercii tarafından önce salâhiyet meselesi tetkik ve kat'î surette karara raptolunur.

İki tetkik mercii arasında salâhiyet noktasından ihtilâf çıkarsa Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 25 inci maddesi hükmü tatbik olunur.

1 - Ödeme emri ve münderecatı.

Madde 60 — Takib talebi üzerine icra dairesi bir ödeme emri yazar.

Emir:

1 - 58 inci madde mucibinde takib talebine derci lâzımgelen kayıtları,

2 - Borcun ve masrafların yedi gün içinde ödenmesi, borç teminat itası mükellefiyeti ise teminatın bu müddet zarfında gösterilmesi ihtarını,

3 - Borcun tamamına veya bir kısmına yahut alacaklının takibat icrası hakkına dair bir itirazı varsa yine bu yedi gün içinde bildirilmesi ve bu müddet içinde 74 üncü madde mücibince mal beyanında bulunması ve bulunmazsa hapisle tezyik olunacağı ve hakikate muhalif beyanda bulunursa hapisle cezalandırılacağı ihtarını,

4 - Borç ödenmez veya itiraz olunmazsa cebrî icraya devam edileceği beyanını,

İhtiva eder.

Ödeme emri iki nüsha olarak tanzim kılınır. Bir nüshası borçluya diğeri alacaklıya verilir. İki nüsha bir birine uymadığı takdirde borçlununki muteber addolunur.

Alacaklıya verilen nüsha hiç bir resim ve harca tâbi değildir.

İtiraz

1 - Müddet ve şekli.

Madde 62 — İtiraz etmek isteyen borçlu, itirazını, ödeme emri-

nin tebliği tarihinden yedi gün içinde istida ile veya şifahen icra dairesine bildirmeğe mecburdur .

Borcun bir kısmına itiraz eden borçlunun o kısmın cihet ve miktarını açıkca göstermesi lâzımdır. Aksi takdirde itiraz edilmemiş sayılır.

Borçlu isterse itirazda bulunduğuna dair kendisine bir vasika verilir. Bu vasika hiç bir resim ve harca tâbi değildir.

3 - Alacaklıya verilecek nüsha

Madde 64 — İtaraz alacklıya mahsus ödeme emri nüshasına kaydedilir. İtiraz vaki olmazsa bu hususa dahi işaret olunur.

Bu nüsha itirazdan sonra veya itiraz müddetinin bitmesi üzerine alacaklıya verilir.

6 - İtirazın ibtali.

1 - Mahkemeye müracaat suretile

Madde 67 — Takib talebine itiraz edilen alacklı itirazın ref'i talebinde bulunmak istemezse hakkını almak için umumî hükümler dairesinde mahkemeye müracaat edebilir.

Borçlunun haksızlığına karar verilirse iki tarafın vaziyetine ve davanın ve h molunan şeyin tahammülüne göre yüzde ondan a-şağı olmamak üzere alacklı lehine münasib bir tazminat takdir olunur.

İtiraz eden veli, vasi veya mirasçı ise borçlu hakkında tazminat hükmolunması suiniyetin sübutuna bağlıdır.

Alacklı itirazı öğrendiği tarihten itibaren altı ay içinde refi talebinde bulunmazsa artık bir daha il msız takib talebinde bulunamaz.

2 — İtirazın refi suretile.

Madde 68 — Talebine itiraz edilen alacklının takibi imzası ik-rar veya noterlikçe tasdik edilen bir senede yahud resmî dairelerin veya salâhiyetli makamların salâhiyetleri dahilinde ve usulüne göre verdikleri makbuz veya vesikaya müstenid ise alacklı itirazın refini isteyebilir.

Borçlu itirazını varid gösterecek hiç bir vesika göstermezse tet-kik mercii itirazın refine karar verir.

İtiraz birinci fıkrada gösterilen senet veya makbuz yahud vesikaya müstenid ise itirazın refi talebi reddolunur.

Takip birinci fıkrada yazılan bir vesikaya müstenit değilse alacklı itirazın muvakkaten refini isteyebilir. Borçlu borcu tanımaz veya imzasını inkâr ederse merci hâkimi iki tarafın verdikleri izahat-tan ve bizzat veya ehli-vukuf marifetile münker imzanın alacklının medarı tatbik olarak ibraz edeceği imza ile yahud borçluya yazdı-

racağı yazılarla tatbik ve tedkikinden veya sair delâil ve karinelerden borçluya aid olduğuna kanaat getirirse itirazın muvakkaten refine karar verir.

Borçlunun gösterdiği vesika altındaki imza alacaklı tarafından inkâr edilirse hâkim, dördüncü fıkra da yazılı usûle tevfikân yaptığı tedkikat neticesinde imzanın alacaklıya aid olduğuna kanaat getirdiği takdirde alacaklının ref'i itiraz talebini reddeder.

İmza tatbikında Hukuk usulü Muhakemeleri Kanununun ehli-vu-fa aid hükümlerile 309 uncu maddesinin ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları ve 310, 311 ve 312 inci maddeleri hükümleri tatbik olunur.

Merciin kararile takibin talik ve ibtali.

Madde 71 — Borçlu borcun ana ve faizlerinin ve masraflarının itfa edildiğini yahud alacaklının kendisine bir mühlet verdiğini noterden tasdikli veya imzası ikrar edilmiş vesika ile isbat ederse takibin ibtal yahud talikını her zaman tedkik merciinden isteyebilir.

Hapis ile tazyik.

Madde 76 — Mal beyanında bulunmayan borçlu alacaklının talebi üzerine beyanda bulununcaya kadar icra memuru tarafından bir defaya mahsus olmak üzere hapis ile tazyik olunur. Ancak bu hapis üç ayı geçmez.

Haciz.

1 — Taleb müddeti.

Madde 78 — Ödeme emrindeki müddet geçtikden ve borçlu itiraz etmiş ise itirazı refolunduktan sonra mal beyanını beklemeksizin alacaklı haciz konmasını isteyebilir.

Haciz istemek hakkı, ödeme emrinin tebliği tarihinden itibaren bir sene geçmekle düşer. İtiraz veya dava halinde, bunların vukuundan hükmün kat'ileşmesine kadar geçen zaman hesaba katılmaz.

Alacaklı isterse, haciz telebinin vukuuna dair bir vesika verilir. Bu vesika hiç bir harç ve resme tâbi değildir.

Haciz talebi kanunî müddet içinde yapılmaz veya geri alındıktan sonra bu müddet içinde yenilenmezse dosya muameleden kaldırılır.

Yeniden haciz istemek, alacaklı tarafından vukubulan yenilenme talebinin borçluya tebliğine mütevakıftır. İlâma müstenid olmayan takiblerde yenileme talebi üzerine yeniden harç alınır. Yenileme masraf ve harçları borçluya tahmil edilmez.

Haciz yapan memurun salâhiyeti.

24

Madde 80 — İcra memuru haczi kendi yapabileceği gibi muavin veya kâtiblerinden birine de yaptırabilir.

Borçlu haciz sırasında malın bulunduğu yerde bulunmaz ve hemen blundurulması mümkün olmazsa haciz, gıyabında yapılır.

Taleb vukuunda borçlu kilidli yerleri ve dolabları açmağa vesair eşyayı göstermeğe mecburdur. Bu yerler icabında zorla açtırılır.

Haciz yapan memur, borçlunun üzerinde para, kıymetli evrak altın veya gümüş veya diğer kıymetli şeyleri sakladığını ve bunları icra memuruna tevdi etmeyi reddettiğini görürse borçlunun şahsına karşı kuvvet istimal olunabilir.

Haczi caiz olmayan eşya ve alacaklar.

Madde 82 — Aşağıdaki şeyler haczolunamaz:

1 - Devlet mallarile mahsus kanunlarında haczi caiz olmadığı gösterilen mallar,

2 - Borçlunun zatı ve mesleki için lüzumlu elbise ve eşyasile borçlu ve ailesine lüzumu olan yatak takımları ve ibadete mahsus kitab ve eşyası,

3 - Vazgeçilmesi kabil olmayan mutbak takımı ve pek lüzumlu ev eşyası,

4 - Borçlu çiftçi ise kendisinin ve ailesinin maişetleri için zarurî olan arazi ve çift hayvanları ve nakil vasıtaları ve diğer teferrüatı ve ziraat âletleri, değilse, san'at ve mesleği için lüzumlu olan alât ve edevat ve kitablari ve arabacı, kayıkçı, bamal gibi küçük nakliye erbabının geçinmelerini temin eden nakli vasıtaları,

5 - Borçlu ve ailesinin idareleri için lüzumlu ise borçlunun tercih edeceği bir süt veren mandası veya ineği veyahud üç keçi veya koyunu ve bunların üç aylık yem ve yataklıkları,

6 - Borçlu ve ailesinin iki aylık yiyecek ve yakacakları ve borçlu çiftçi ise ayrıca gelecek mahsul için lâzım olan tohumluğu,

7 - Borçlu bağ, bahçe veya meyva veya zebze yetiştirici ise kendisinin ve ailesinin maişetleri için zarurî olan bağ, bahçe ve bu san'at için lüzumlu bulunan alât ve edavat,

Geçimi hayvan yetiştirmeğe münhasır olan borçlunun kendisi ve ailesinin maişetleri için zarurî olan miktarı ve bu hayvanların üç aylık yem ve yataklıkları,

8 - Borçlar Kanununun 510 uncu maddesi mecbince haczolunmamak üzere tesis edilmiş olan kaydi hayatla iradlar,

9 - Memleketin ordu ve zabıta hizmetlerinde malûl olanlara bağlanan tekaüd maaşları ile bu hizmetlerden birinin ifası sebebiyle ailelerine bağlanan maaşlar ve ordunun hava ve denizaltı mensublarına verilen uçuş ve dalış ikramiyeleri,

14

10 - Bir muavenet sandığı veya cemiyeti tarafından hastalık, zaruret ve ölüm gibi hallerde bağlanan maaşlar,

11 - Vücut veya sıhhat üzerine ika edilen zararlar için tazminat olarak mutazarrırın kendisine veya ailesine toptan veya irad şelkinde verilen veya verilmesi lâzım gelen paralar,

12 - Borçlunun haline münasib evi (ancak evin kıymeti fazla ise bedelinden haline münasib bir yer alınabilecek mikdarı borçluya bırakılmak üzere haczedilerek satılır). Mesken hacizlerinde ihale tarihine kadar şikâyet caizdir.

Kanunu Maddenin 807 inci maddesi hükmü mahfuzdur.

2, 3, 4, 5 ve 7 numaralı fıkralardaki istisna borcun bu eşya bedelinden tevellüd etmemesi haline münhasırdır.

Kısmen haczi caiz olan şeyler:

Madde 83 — Maaşlar, tahsisat ve her nevi ücretler, intifa hakları ve hasılatı ilâma müstenid olmayan nafakalar, tekaüd maaşları, sigortalar veya tekaüd sandıkları tarafından tahsis edilen iradlar, borçlu ve ailesinin geçinmeleri için icra memurunca lüzumlu olarak takdir edilen mikdar tenzil edildikten sonra haczolunabilir.

Ancak haczolunacak mikdar bunların dörtte birinden aşağı olamaz.

Menkul ve gayrimenkul malların haczi :

Madde 85 — Borçlunun kendi yedinde veya üçüncü şahısta olan menkul mallarile gayrimenkullerinden ve alacak ve haklarından alacaklının ana, faiz ve masraflar da dahil olmak üzere bütün alacaklarına yetecek miktarı haczolunur.

Borçlu tarafından başkasının olduğu beyan veya üçüncü şahıs tarafından ihtiyaten haciz yahud istihkak iddia edilmiş bulunan malların haczi en sonraya bırakılır.

Ancak haczolunan gayrimenkul arttırmaya çıkarılmadan borçlu borcun itfasına yetecek menkul mal veya vadesi gelmiş sağlam alacak gösterse gayrimenkul üzerinde haciz baki kalmak üzere önce gösterilen menkul veya alacak da haczolunur.

Şu kadar ki, bu suretle mahcuz kalan gayri menkulün idare ve işletmesine ve hasılat ve menfaatlerine icra dairesi müdahale etmez.

Hasılatı paraya çevirme masraflarını ve icabında muhafaza ve idare masraflarını tecavüz etmeyeceği muhakkak olan şeyler haczolunmaz.

Haczi koyan memur borçlu ile alacaklının menfaatlerini mümkün olduğu kadar telif etmekle mükellefdir.

2 - Alacaklar hakkında

Madde 89 — Hamiline aid olmaya yahut cirosu kabil senede müstenid bulunmayan alacak veya sair bir hak haczedilirse icra memuru borçlu olan hakiki veya hükmi üçüncü şahsa bundan böyle borcunu ancak icra dairesine ödeyebileceğini ve aşağıdaki fıkralar hükmünü bildirir.

Borçlunun alacağı veya üçüncü şahıstaki bir malı haczedilip de üçüncü şahıs borcu olmadığı veya malın yedinde bulunmadığı veya haczin tebliğinden evvel borç ödenmiş veya mal istihlâk edilmiş, yahud kusuru olmaksızın telef olmuş veya alacak borçluya veya emrettiği yere verilmiş olduğu gibi bir iddiada ise keyfiyeti, haczin kendisine tebliğinden yedi gün içinde icra dairesine yazılı veya şifahi beyanla bildirmeğe mecburdur. Bildirmediği halde mal yedinde ve borç zimmetinde mevcut sayılarak teslimi veya ödenmesi istenir.

Üçüncü şahıs kusuru olmaksızın bir mâni sebeble müddeti içinde itiraz ve iddiasını bildirmediği takdirde 65 inci madde hükmü cari olur. Her halde üçüncü şahsın umumî hükümler dairesinde borçluya karşı müracaat ve tazminat hakkı mahfuzdur.

Malın teslimi mümkün olmazsa alacaklı mahkemeye müracaatla kıymetini ona ödetir.

Haciz isteyen kimse üçüncü şahıs tarafından verilen cevabın hilafını tetkik merciinde isbatla ceza ve tazminat istemek hakkını haizdir.

Bu madde hükmü memuriyeti hasebile hakikate muhalif beyanda bulunan memurlar hakkında da tatbik olunur.

İştirak halinde tasarruf edilen mallar :

Madde 94 — Bir intifa hakkı veya taksim edilmemiş bir miras veya bir şirket yahut iştirak halinde tasarruf edilen bir mal hissesi haczedilirse icra dairesi ikametgâhları malûm olan alâkadar üçüncü şahıslara haber verir.

Borçlunun reddetmediği miras veya başka bir sebeble iktisab edileyip henüz tapuya tescil ettirmediği mülkiyet ve diğer aynı hakların borçlu namına tescili alacaklı tarafından istenebilir. Bu talep üzerine icra dairesi alacaklının bu muameleyi takib edebileceğini tapu dairesine ve icabında mahkemeye bildirir.

Bu hüküm, almağa hak kazandığı veya almakta bulunduğu tekaüd veya eytam maaşını istifa için icab eden yoklama muamelesini yaptırmayanlar hakkında, salâhiyetli makama bildirmek suretile tatbik olunur.

Alacaklının bu sebeble yapacağı kanunî masraflar ayrıca takib ve hükme hacet kalmaksızın dairece borçludan tahsil olunur.

2 - Üçüncü şahsın istihkak iddiası

Madde 97 — İstihkak iddiasına karşı alacaklı veya borçlu tarafından itiraz edilirse icra memuru dosyayı hemen icra merciine verir. Merci dosya üzerine veya lüzumlu görürse alâkalı olanları davet ederek mürafaa ile yapacağı tetkikat neticesinde tahassül edecek hale göre takibin devamına veya talikine karar verir.

İstihkak davasının sırf satışı tehir etmek gayesile sulistimal edildiğini kabul etmek için ciddi sebebler bulunduğu takdirde merci takibin taliki talebini reddeder.

Takibin talikine karar verilirse, haksız çıktığı takdirde alacaklının muhtemel zararına karşı davacıdan kavi teminat alınır.

Teminatın cinsi ve miktarı mevcut delillerin mahiyetine göre takdir olunur.

Takibin talikine dair verilen kararın temyizi kabildir. Takibin devamına dair verilen merci kararı temyiz olunmaz.

Üçüncü şahıs merci kararının tefhim veya tebliğinden itibaren yedi gün içinde tetkik merciinde istihkak davası açmağa mecburdur. Bu müddet zarfında dava edilmediği takdirde üçüncü şahıs alacaklıya karşı iddiasından vazgeçmiş sayılır.

Kiralanan yerlerdeki hapis hakkına tâbi eşyaya müteallik istihkak davaları Borçlar kanununun 268 inci maddesinin birinci fıkrasın da yazılı hükümlere muvafık olmadıkça talik emri verilemez.

Dava esnasında 106 inci maddedeki müddetler cereyan etmez.

Yukarıdaki hükümler dairesinde kendisine istihkak talebinde bulunmak imkânı verilmemiş olan üçüncü şahıs haczedilen şey hakkında veya satılıp da bedeli henüz alacaklıya verilmemişse bedeli hakkında tetkik merciinde istihkak davası açabilir. Bu halde davacının talebi üzerine merci hâkimi takibin talik edilip edilmemesi hakkında acele karar ittihazına ve takibin taliki hakkında ikinci fıkra hükmünü tatbika mecburdur. Diğer taraf dinlenmeksizin de bu karar verilebilir.

İstihkak davası neticelenmeden mahcuz mal paraya çevrilmiş bulunursa merci hakimi işbu bedelin muhakeme neticesine kadar mevkuf tutulması veya teminat mukabilinde veya teminatsız derhal alacaklıya verilmesi hususunda ayrıca karar verir.

İstihkak davası umumî hükümler dairesinde ve basit usulü muhakemeye tevfiakan rüyet olunur.

Mahcuz eşyaya müteallik olarak icra memuruna dermeyeran edi-

len iddiada üçüncü şahıs ve borçlunun birleşmeleri alacaklıya müessir değildir. Üçüncü şahsın bu ididasını isbat eylemesi lâzımdır. Ancak üçüncü şahsın mahcuz eşyanın kendisinin mülkü veya kendisine merhun olduğu hakkındaki iddiasının borçlu tarafından kabulü kendi aleyhine delil teşkil eder ve ileride bu ikrar hilâfına hiç bir iddiada bulunamazlar.

İstihkak davası üzerine takibin talikine karar verilip de neticede dava reddolunursa alacaklının alacağından bu dava dolayısıle istifası geciken miktarının yüzde onundan aşağı olmamak üzere davadan tazminat alınmasına hükmolunur .

Davanın reddi hakkındaki karar temyiz eden istihkak davası icra dairesinden 36 ıncı maddeye göre mühlet isteyebilir.

İstihkak davası sabit olur ve birinci fıkra mucibince istihkak iddiasına karşı itiraz eden alacaklı veya borçlunun suniyeti tahakkuk ederse haczolunan malın değer pahasının % 10 undan aşağı olmamak üzere itiraz edenden tazminat alınmasına asıl dava ile birlikte hükmolunur.

Koca aleyhinde yapılmış bir hacızda karı şahsı malları üzerinde ki haklarını Kanunu Medenin 160 ıncı maddesi hükmüne tâbi olmaksızın kendisi takib edebilir.

İstihkak davasına karşı haczi yaptıran alacaklı bu kanunun 11 inci babı hükümlerine istinaden ve muvakkat veya kat'i aciz vesikası ibrazına mecbur olmaksızın mütekabilen iptal davası açabilir. Davası ve mütekabil davada tarafların ikame edecekleri bilcümle delilleri hâkim serbestçe takdir eder.

İstihkak davaları süratle ve diğer davalara takdimen rüyet ve intaç olunur.

B - Üçüncü şahsın zilyedliği

Madde 99 — Haczedilen şey borçlunun elinde olmayıpta üzerinde mülkiyet veya rehin hakkı iddia eden üçüncü bir şahıs nezdinde bulunursa icra memuru o şahıs aleyhine tetkik merciine müracaat için alacaklıya yedi gün mühlet verir. Bu mühlet içinde merci hâkimliğine dava ikame edilmezse üçüncü şahsın iddiası kabul edilmiş sayılır.

Önce icrası lâzım gelen merasime lüzum olmaksızın iştirak

Madde 101 — Borçlunun eşi ve çocukları ve vasi veya kayyımı olduğu şahıslar evlenme, velâyet veya vesayetten mütevellit alacakları için önce icrası lâzım gelen takib merasimine lüzum olmaksızın ilk hacız üzerine satılan malın tutarı vezneye girinceye kadar aynı derecede hacze iştirak edebilirler. şu kadar ki bu hak ancak hacız,

vesayetin veya velâyetin veya evliliğin devamı esnasında veya zehvalini takib eden sene içinde yapıldığı takdirde istimal olunabilir. Bir dava veya takibin devam ettiği müddet hesaba katılmaz. Borçlunun reşit çocukları Kanun Maddenin 321 inci maddesine müstenid alacaklarından dolayı önce icrası lâzım gelen takib merasimine hacet kalmaksızın her zaman aynı derecede hacze iştirak edebilirler. Sulh mahkemesi dahi küçükler, vesayet altında bulunanlar veya kendilerine kayyım tayin edilmiş clanlar namına aynı suretle hacze iştirak edebilirler.

İcra dairesi iştirak taleblerini borçlu ve alacaklılara bildirir. Onlara, itiraz etmeleri için yedi günlük bir mühlet verir. İtiraz vukunda iştirak talebinde bulunan kimsenin hacze iştiraki muvakkaten kabul olunur ve yedi gün içinde dava açması lüzumu bildirilir. Bu müddet içinde dava açmazsa iştirak hakkı düşer. Bu dava seri muhakeme usulile görülür.

Nafaka ilâmına istinad eden alacaklı önce takib merasiminin icrasına lüzüm olmaksızın her zaman aynı derecede hacze iştirak edebilir. Suiniyet hali müstesnadır.

Taleb için müddetler :

Madde 106 — Alacaklı, haczolunan mal menkul ise hacizden ni hayet bir sene ve gayrimenkul ise nihayet iki sene içinde satılmasını isteyebilir.

Borçlunun üçüncü şahıslardaki alacağı menkul hükmündedir.

Satışın tatili :

Madde 109 — Satış bedeli, haklarında haciz kat'ileşmiş olan alacakların mecmu miktarına balığ olursa satış tatil edilir.

Muvakkaten haczedilmiş olan mallarla ihtiyaten haczedilen mallar ancak 113 üncü maddenin son fıkrasında yazılı hallerde satılabilir.

İhalenin yapılması ve geri bırakılması:

Madde 115 — Satılığa çıkarılan mal üç defa bağırıldıktan sonra en çok arttırana ihale edilir. Şu kadar ki arttırma bedelinin malın tahmin edilen kıyımının % 75 ini bulması ve satış isteyen alacağın rüçhanı olan alacaklar o malla temin edilmişse bu suretle rüçhanı olan alacakların mecmuundan fazla olması ve bundan başka paraya çevirme ve paraların baylaştırılması masraflarını tecavüz etmesi şarttır.

Arttırma bu miktara balığ olmazsa satış icra memuru tarafından geri bırakılır ve arttırılar taahhüdlerinden kurtulur.

İkinci arttırma:

Madde 116 — İkinci arttırma ilk arttırmayı takip eden beş gün içinde yapılır. Bu halde dahi 114 üncü madde hükmü tatbik olunur.

İkinci arttırmada mal en çok arttırmanın üstünde bırakılır. şu kadar ki, arttırma bedeli, satış isteyenin alacağına rüçhanı olan diğer alacaklar o malla temin edilmişse bu suretle rüçhanı olan alacakların mecmunundan fazla olmak ve bundan başka paraya çevirme ve paraların paylaştırılması masraflarını tecavüz etmek şarttır.

Böyle fazla bir bedelle alıcı çıkmazsa satış talebi düşer.

Arttırmanın ilânı ve alâkadarlara

İhtar:

Madde 126 — Arttırma satıştan en az yirmi gün evvel ilân olunur. İlânda:

1 - Satışın yapılacağı yer, gün ve saat,

2 - Arttırma şartnamesinin hangi tarihten itibaren herkes tarafından görülebileceği,

3 - Tayin edilen zamanda arttırma bedeli gayrimenkulün muhammen kıymetinin % 75 ini bulmadığı takdirde en çok arttırmanın taahhüdü baki kalmak üzere arttırmanın on gün daha temdid edilmiş olacağı ve onuncu günü aynı saatte gayrimenkulün en çok arttırana ihale edileceği,

4 - İpotek sahibi alacaklılarla diğer alâkadarların gayrimenkul üzerindeki haklarını hususile faiz ve masrafa dair olan iddialarını evrakı müsbitelerile on beş gün içinde icra dairesine bildirmeleri yazılır aksi halde hakları tapu sicillerile sabit olmadıkça satış bedelinin paylaşmasından hariç kalacakları da ilâve edilir.

Bu ihtar irtifak hakkı sahiblerine de yapılır.

114 üncü maddenin ikinci fıkrası hükmü gayrimenkulün satış ilânı hakkında da caridir.

İhale:

Madde 129 — Gayrimenkul üç defa bagrıldıktan sonra en çok arttırana ihale edilir. şu kadar ki arttırma bedeli gayrimenkul için tahmin edilmiş olan kıymetin en az yüzde yetmiş beşini bulmak ve satış istiyenin alacağına rüçhanı olan diğer alacaklılar o gayrimenkul ile temin edilmişse bu suretle rüçhanı olan alacakların mecmuundan fazla olmak ve bundan başka paraya çevirme ve paylaştırma masraflarını tecavüz etmek şarttır.

şayet yukarıdaki fıkrada yazılı miktar elde edilmemişse gayrimenkul en çok arttırmanın taahhüdü baki kalmak üzere arttırma ilânında gösterilen müddet sonunda en çok arttırana ihale edilir. şu kadar ki arttırma bedeli satış isteyenin alacağına rüçhanı olan alacakların mecmuundan fazla olmak ve bundan başka paraya çevirme ve paylaştırma masraflarını tecavüz etmek lâzımdır. Böyle fazla bir bedelle alıcı çıkmazsa satış talebi düşer.

Ödeme usulü:

Madde 130 - Satış bedeli peşin ödenir. Ancak icra memuru alıcıya yirmi günü geçmemek üzere bir mühlet verebilir.

İhalenin feshi ve farkının tahsili:

Madde 133 Gayri menkul kendisine ihale olunan kimse derhal veya verilen mühlet içinde parayı vermezse ihale kararı feshedilir ve kendisinden evvel en yüksek teklifte bulunan kimse arzemiş olduğu bedelle almağa razı olursa ona ihale edilir. O da razı olmaz veya bulunamazsa icra dairesince hemen yedi gün müddetle arttırmaya çıkarılır. Bu arttırmayı alâkadarlara tebliğe hacet olmayıp yalnız ilânla iktifa olunur ve en çok arttırana ihale edilir.

Her iki halde kendisine birinci defa ihale edilen kimse iki ihale arasındaki farktan ve diğer zararlardan mesuldür.

İhale farkı ve geçen günlerin faizi ayrıca hükme hacet kalmaksızın dairece tahsil olunur. Faiz yüzde beşten hesap olunur.

Cetvele itiraz:

Madde 142 - Cetvel suretinin tebliğinden yedi gün içinde her alacaklı takibin icra edildiği mahal mahkemesinde alâkardarlar aleyhine dava etmek suretile cedvel münderecatına itiraz edebilir.

Dava basit muhakeme usulile görülür.

İtiraz alacağın esas ve miktarına taallük etmeyip yalnız sıraya dairse şikâyet yolile tedkik merciine arz olunur.

Borç ödemeden aciz vesikası:

Madde 143 — Alacaklı alacağının tamamını almamışsa kalan miktar için kendisine bir aciz vesikası verilir. Bu vesika hiç bir harç ve resme tâbi değildir.

Bu vesika ile 105 inci maddedeki vesika borcun ikrarını mutazammın sened mahiyetinde olup alacaklıya 277 inci madde yazılı hakları verir.

Alacaklı aciz vesikasını aldığı tarihten bir sene içinde takibe teşebbüs ederse yeniden ödeme emri tebliğine lüzum yoktur.

Aciz vesikasında yazılı alacak miktarı için faiz istenemez.

Kafiller, müşterek borçlular ve borcu tekeffül edenler bu miktar için vermeğe mecbur oldukları faizlerden dolayı boçluya rücu edemezler.

Bu borç borçluya karşı müruru zamana tâbi değildir. Fakat borçlunun mirasçıları, mirası kabullerinden bir sene içinde alacaklı hakkını aramamışsa, müruru zaman iddia edebilirler.

Paraya çevirme müddeti:

Madde 148 — Alacaklı menkul rehin satışını ödeme emrinin

tebliğinden sonra nihayet bir sene içinde ve gayri menkul rehin satışını da aynı tarihten sonra nihayet iki sene içinde isteyebilir.

Satış yukarıdaki fıkrada gösterilen müddetler içinde talep olunmaz veya talep geri alınıp da bu müddetler içinde yenilenmezse takip düşer.

İtiraz vukuunda davanın açılmasından hüküm kat'ileşinceye kadar geçen müddet hesaba katılmaz.

Paraya çevirme usulü:

Madde 149 — Satılması talep edilen rehin hakkında 87 inci madde ile 92 inci maddenin ikinci fıkrası ve 93, 96 ve 97 inci maddelerin hükümleri kıyas yolile tatbik olunur.

Ödeme emri ve münderecatı.

Madde 155 — Borçlu iflâs yolile takibe tâbi şahıslardan olup da alacaklı isterse ödeme emrine yedi gün içinde borç ödenmediği takdirde alacaklının mahkemeye müracatla iflâs talebinde bulunabileceği ve borçlunun gerek borcu olmadığına ve gerek kendisinin iflâsa tâbi kimselerden bulunmadığına dair itirazı varsa bu müddet içinde istida ile icra dairesine bildirmesi lüzumu ve konkordato teklif edebileceği ilâve olunur.

İflâs talebi ve müddeti.

Madde 156 — Ödeme emrindeki müddet içinde borçlu tarafından itiraz olunmamışsa alacaklı bir istida ile Ticret Mahkemesinden iflâs kararı isteyebilir.

Bu istidaya borçlunun ödeme emrine itiraz etmediğini mübeyyin ödeme emri nüshasının rabtedilmesi lâzımdır.

Borçlu ödeme emrine itiraz etmişse takib durur ve alacaklı bu itirazın refile beraber borçlunun iflâsına karar verilmesini bir istida ile Ticaret Mahkemesinden isteyebilir.

İflâs istemek hakkı ödeme emrinin tebliği tarihinden bir sene sonra düşer.

Muhakeme usulü.

Madde 158 — Alacalının iflâs talebi üzerine Ticaret Mahkemesi icra dosyasını celbederek ve seri usulü mahkemeye göre duruşma yaparak gerek iflâs talebini gerek itiraz ve defileri umumî hükümler daireside tetkik ve intaç eder şu kadar ki, borçlunun itiraz ve defileri varid görülmezse mahkeme yedi gün içinde borcun ifa veya o miktar meblâğın mahkeme veznesine depo edilmesini borçluya emreder. Borçlu imtina ederse iflâsına karar verilir.

Alacaklıya verilecek ödeme emri.

Madde 170 — İcra dairesi 60, 64 üncü maddeler mucibince alacaklıya ödeme emrinin bir nüshasını verir.

Haciz istenen takibde itiraz.

Madde 172 — Haciz isteyeceğini bildirmiş olan alacaklı itirazın refi hakkındaki talebini icra dairesine bildirir. Daire bu talep üzerine dosyayı tetkik merciine gönderir. Tetkik merciince on sekizinci madde hükmü tatbik olunur.

63 üncü madde ile 65 inci maddeden 72 inci maddeye kadar olan hükümler bu halde de ceridir.

Adi ve rehinli alacakların sırası.

Madde 206 — Alacakları rehinli olan alacakların satış turarı üzerinde gümrük resmi ve akar vergisi gibi Devlet tekliflerinden muayyen eşya ve akardan alınması lâzım gelen resim ve vergi o kadar veya eşya bedelinden istifa olunduktan sonra rûçhan hakları vardır.

Bir alacak birden ziyade rehinle temin edilmiş ise satış tutarı borca mahsub edilirken her rehinin idare ve satış masrafı ve bu rehinlerden bir kısmı ile temin edilmiş başka alacaklar da varsa bunlar nazara alınıp paylaştırmada lâzım gelen tenasübe riayet edilir.

Alacakları gayri menkul rehinle temin edilmiş olan alacaklıların sırası ve bu teminatın faiz ve teferuatına şümülû Kanunu Medeninin gayri menkul rehinine müteallik hükümlerine göre tayin olunur.

Teminatlı olup da rehinle kapatılmamış olan veya teminatsız bulunan alacaklar masa mallarının satış tuturundan, aşağıdaki sıra ile verilmek üzere kaydolunur:

Birinci sıra

A - İflâsın açılmasından bir evvelki sene için hizmetçi ücretleri;

B - İflâsın açılmasından evvelki altı ay için yazıhanenin memur, kâtib ve müstahdemlerle müessesede daimî çalışan memur ve müstahdemlerin ücretleri;

C - İflâsın açılmasından evvelki altı ay için gündelik veya parça üzerine çalışan fabrika işçileriyle sair işçilerin ücretleri;

D - Cenaze masrafları;

E - İlâma müstenid ve paylaştırmaya kadar işleyecek karı koca ve çocuk nafakaları.

ikinci sıra

A - Vesayet ve velâyet hasebile malları borçlunun idaresine bırakılan kimselerin bu yüzden alacakları;

Ancak bu alacaklar iflâs, vesayet veya velâyeti devam ettiği müddet yahut bunların bitmesini takib eden sene içinde açılırsa imtiyazlı olarak kabul olunur. Bir davanın veya takibin devam eylediği müddet hesaba katılmaz. Borçlunun vesayet dairesi azası sıfatile mes'uliyetinden doğan alacaklar vesayetten doğan alacaklar gibidir (Kanunu Medeni 409, 413). Yalnız yukarıdan zikrolunan müddetle tahdid, burada cari değildir.

B - Patronların amele sandıklarına olan borçlru.

Üçüncü sıra

İflâsın açılmasından bir evvelki sene için Hükümet tarafından ruhsatnameli doktor, eczacı ve ebelerin alacakları ve borçlu ile ailesi efradının tedavi ve bakım masrafları.

Dördüncü sıra

Müflisin karısının mal birliği veya mal ortaklığındaki mevcut olmıyan şahsî mallarından dolayı alacağının nısfı;

Karının istirdad hakkını kullanarak geri aldığı ve şahsî malları hakkında haiz olduğu teminatın tasfiyesile elde ettiği miktar tenzil edildikten sonra mümtazdır.

Beşinci sıra

Devlet Hazinesinden doğrudan doğruya veya bilvasıta tahsil olunan vergi ile Devlet tekliflerinden olan mütenevvi resimler.

Altıncı sıra

Karının şahsî mallarının mümtaz olmıyan kısmını da dahil olmak üzere sair bütün alacakları.

Reddedilen miraslarda alacaklıları davet.

Madde 220 — Reddedilen bir mirasın tasfiyesi lâzım geldikte miras hükümleri mücibince evvelce alacaklılar davet edilmiş ise yukarıdaki maddeye göre kayid müddeti on güne indirilir. Evvelce alacaklarını kayid ettirenler için yeniden müracaata lüzum yoktur.

İflâs idaresi ve iflâs dairesinin vazifeleri.

Madde 223 — Toplanan alacaklılar, lâzım gelen bilgi ve tecrübeyi haiz Türk vatandaşlarından intihap edecekleri bir veya bir kaç şahıstan bir iflâs idaresi teşkil ve tasviyeyi buna havale eylerler. Bu idare iflâs dairesinin murakabesi altındadır.

Bu halde İflâs Dairesi şu vazifelerle mükelleftir:

1 - Alacaklılar toplantısının kararlarına, alacaklıların menfaatine uygun görmediği bütün tedbirlere ve hususile idarece kabul edilen alacaklar ile istihkak iddialarının kabulüne dair olan kararların kanuna ve hâdiseye uygun görmediklerinde karşı yedi gün içinde tetkik merciine müracaatla itiraz etmek.

2 - İflâsı idare edenlerin ücret erile masrafları da dahil olmak üzere hesap pusulalarını merciin tasdikine arz etmek.

Kararlar aleyhine müracaat.

Madde 225 — Alacaklılar toplanmasının kararlarından dolayı her alacaklı tarafından yedi gün içinde tetkik merciine şikâyet olunabilir. Merci İflâs Dairesinin mütealesini aldıktan ve icabında şikâyet edeni ve dinlenmelerini isteyen alacaklıları da dinlendikten sonra kısa bir zamanda kararını verir.

Üçüncü şahısların istihkâk iddiaları.

Madde 228 — Üçüncü şahıslar tarafından istihkâk iddiasında bulunulan eşyanın kendilerine verilip verilmeyeceği İflâs İdaresi kararlaştırır.

İdare istihkâk idiasını reddederse davanın açılması için yedi gün mühlet tayin ve tebliğ eder. Bu mühleti geçiren üçüncü şahıs masaya karşı istihkâk iddiasından vazgeçmiş sayılır.

Mahkeme icabında istihkâk davacısından masanın muhtemel zararına karşı teminat isteyebilir.

Sıra cetveline itiraz ve neticeleri.

Madde 235 — Sıra cetveline itiraz edenler cetvelin verilmesinin ilânından yedi gün içinde iflâsa kararı veren mahkemeye müracaata mecburdurlar.

İtiraz eden, talebinin haksız olarak red veya tenzil edildiğini yahut istediği sıraya kaydedilmediğini iddia ederse dava masaya karşı açılır. Muteriz başkasının kabul edilen alacağına itiraz eyli-yorsa davasını o alacaklı aleyhine açar.

Bir alacağın terkinin hakkında açılan dava kazanılırsa bu alaca-ğa tahsis edilen hisse dava masrafları da dahil olduğu halde sıraya bakılmaksızın alacağı nisbetinde itiraz edene verilir ve artanı da diğer alacaklılara sıra cetveline göre dağıtılır. Dava seri muhake-me usulü ile gürülür.

Ancak itiraz alacağın esas veya miktarına taallük etmeyip yalnız sıraya dair ise şikâyet yolile tetkik merciine arz olunur.

İhtiyati hacizde teminat,

Madde 259 — İhtiyati haciz isteyen alacaklı hacizde haksız çık-

tığı takdirde borçlunun ve üçüncü şahsın bn yüzden uğrayacakları bütün zararlardan mesul ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 96 ıncı maddesinde yazılı teminatı vermeğe mecburdur.

Anacak alacak bir ilâma müstenid ise teminat aramaz.

Alacak ilâm mahiyetinde bir vesikaya müstenid ise mahkeme teminata lüzum olup olmadığını takdir eder.

Tazminat davası ihtiyatı haczi koyan mahkemede dahi görölür.

Zabıt tutma ve haciz zabıt varakasının tebliği.

Madde 262 — Haczi icra eden memur bir zabıt varakası tutar. Bunda haczolunan şeyler ve kıymetleri gösterir ve derhal icra dairesine verilir.

İcra dairesi ihtiyatı haciz zabıt varakasının bir suretini üç gün içinde alacaklı ve borçluya ve icabında üçüncü şahsa tebliğ eder.

İhtiyatı haczi tamamlayan merasim.

Madde 264 — Dava açılmadan veya icra takibine başlanmadan evvel ihtiyatı haciz yaptırmış olan alacaklı zabıt varakasının kendisine tebliğinden yedi gün içinde ya takib talebinde bulunmağa veya dava açmağa mecburdur.

Borçlu itiraz ederse alacaklıya itirazı hemen tebliğ olunur. Alacaklı tebliğ tarihinden yedi gün içinde tetkik merciinden itirazın refini istemeğe yahud dava açmağa mecburdur. Tetkik merci itirazın refi talebini reddederse alacaklının karar tarihinden yedi gün içinde dava açması lâzımdır.

İhtiyatı haciz, alacak davasının mahkemede görüldüğü sırada konulmuş ise esas hakkında verilecek hükmün sulh mahkemelerinde tefhim ve asliye mahkemelerinde tebliğinden itibaren bir ay içinde alacaklı takib talebinde bulunmağa mecburdur.

Alacaklı bu müddetleri geçirir veya davasından yahud takib talebinden vaz geçerse veya davası yahud takib talebi, kanunî müddetlerin geçmesiyle düşerse veya davasında haksız çıkarsa ihtiyatı haciz hükümsüz kalır ve alâkadarlar isterse lâzım gelenlere bildirilir.

İhtiyatı haciz sebebine itiraz ve müddeti.

Madde 265 — İhtiyatı haciz kararı temyiz edilemez.

Ancak kendisi dinlenmeden 257 inci maddenin ikinci fıkrasına tevfikân verilen ihtiyatı haczin istinad ettiği sebepleri borçlu kabul etmezse haciz zabıt varakasının tebliği tarihinden yedi gün içinde mahkemeye müracaat eder.

Mahkeme sebebler üzerinde tetkikat yaparak itirazı kabul veya reddeder.

İtiraz kabul edilirse haciz kalkar.

Adi kira ve hasılat kiralari için ödeme emri ve itiraz müddeti.

Madde 269 — Takib adi kiralara veya hasılat kiralarina müte-dair olup da alacaklı da talep ederse ödeme emri, Borçlar kanunu-nun 260 ve 288 inci maddelerinde yazılı ihtarı ve kanuni müddet geçtikten sonra tetkik merciinden borçlunun kiralanan şeyden çık-a-rılması istenebileceği tebliğini ihtiva eder.

Bu tebliğ üzerine borç ödenmez veya itiraz edilmez veya itiraz varid görülmezse alacaklının talebi üzerine tetkik merciince tahliye-ye karar verilir.

Borçlar kanununun 260 inci maddesinin kiralayana altı günlük mühletin hitamında akti feshe müsaade ettiği haller de itiraz müd-detü üç gündür.

Mukavelename ile kiralanan gayrimenkullerin tahliyesi.

1-Tahliye emri ve münderecatı.

Madde 272 — Mukavelename ile kiralanan bir gayrimenkulün müddeti bittikten bir ay içinde mukavelenin icra dairesine ibrazı ile tahliyesi istenebilir.

Bunun üzerine icra memuru bir tahliye emri tebliği suretile gayrimenkulün on beş gün içinde tahliye ve teslimini emreder.

Tahliye emrinde :

Kiralayanın ve kiracının ve varsa mümessillerinin isim, şöhet ve ikametgâhları ve mukavele tarihi ve kiranın yenilendiğine veya uzatıldığına dair bir itirazı varsa yedi gün içinde daireye müraca-atla beyan etmez ve itirazda bulunmaz, veya kendiliğinden tahliye etmezse zorla çıkarılacağı yazılır.

İtiraz.

1-Müddet ve şekli.

Madde 274 — İtiraz etmek isteyen kiracı itirazını tahliye em-rinin tebliğinden itibaren yedi gün içinde istida ile veya şifahen ic-ra dairesine bildirir.

Bu suretle yapılan itiraz tahliye takibini durdurur.

63,64, ve 65 inci maddeler hükmü tahliye takiblerinde de caridir.

İbtal davası ve davacılar.

Madde 277 — İbtal davasından maksat 278,279 ve 280 inci maddelerde yazılı tasarrufların butlanına hükmettirmektir. Bu da-vayı aşağıdaki şahıslar açabilirler.

1— Elinde muvakkat yahut kat'i aciz vesikası bulunan her ala-caklı,

2-İflâs idaresi yahut 245 inci maddede ve 255 inci maddenin 3 üncü fıkrasında yazılı hallerde alacaklıların kendileri.

İvazsız tasarrufların butlanı.

Madde 278—Mutad hediyeler müstesna olmak üzere, hacizden veya haciz edilecek mal bulunmaması sebeble acizden yahut iflâsın açılmasından haczin veya aciz vesikası verilmesinin sebebi olan yahut masaya kabul olunan alacaklardan en eskisinin tesis edilmiş olduğu tarihe kadar geriye doğru olan müddet içinde yapılan bütün bağışlamalar ve ivazsız tasarruflar batıldır.

Ancak, bu müddet haciz veya aciz yahut iflâstan evvelki iki seneyi geçemez.

Aşağıdaki tasarruflar bağışlama gibidir:

1-Ana, baba ile evlât ve karı koca arasında yapılan ivazlı tasarruflar,

2-Kendi verdiğinin âkdiñ yapıldığı sıradaki değerine göre borçlunun ivaz olarak pek aşağı bir fiat kabul ettiği âkitler,

3-Borçlunun kendisine yahut üçüncü bir şahıs menfaatine kaydı hayat şartile irad ve intifa hakkı tesis ettiği âkitler.

Butlan davalarında muhakeme usulü.

Madde 281 — Mahkeme 278,279 ve 280 inci maddelerdeki hususlardan doğan ihtilâfları seri usulü muhakeme ile görüp hükme bağlar. Mahkeme bu maddelere müteallik ihtilâfları ahval ve şeraiti nazarı itibara alarak serbetçe takdir ve halleder.

Mühletin ilânı.

Madde 288 — Tetkik merciince mühlet ilân olunur ve icra daıresile tapu idaresine bildirilir. Borçlu tüccardan ise ticaret sicil memurluğuna ve deniz ticareti ile meşgul ise liman idaresine de haber verilir.

Konkordato talebi üzerine verilecek mühlet kararına ilân tarihinden itibaren yedi gün içinde her alacaklı istida ile itiraz edebilir.

Tetkik mercii bu itirazların hepsinin taraflarını dinleyerek bir kararla halleder. İtiraz ve temyiz mühletin çereyanını durdurmaz.

Temyize müracaat.

Madde 299 — Konkordato hakkında verilen hükümün tefhiminden on gün içinde borçlu ve itiraz eden her alacaklı tarafından temyiz olunabilir.

Konkordatonun reddinden sonra iflâs.

Madde 301 — Konkordato tasdik olunmaz yahut mühlet kaldı-

rılırsa alacaklılardan birinin yedi gün içinde vuku bulacak talebile iflâs yolu ile takibe tâbi olan borçlunun derhal iflâsına karar verilir.

İtirazlı alacaklar hakkında dava.

Madde 302 — Mahkeme konkordatonun tasdiki kararında alacakları itiraza uğramış olan alacaklılara, dava etmek için yedi günlük bir mühlet tayin eder. Bu mühlet içinde dava etmeyenlerin hakları düşer.

Mal beyanı için gelmiyenlerin ve beyanatta bulunmayanların ve istenen malı teslim etmiyenlerin cezası :

Madde 337 — Müddeti içinde beyanda bulunmak üzere mazereti olmaksızın icra dairesine gelmeyen veya yazı ile beyanda bulunmayan borçlular bu yüzden zarar gören alacaklılar şikâyeti üzerine tetkik merii tarafından bir aya kadar hafif hapis veya beş liradan iki yüz liraya kadar hafif para cezası ile mahkûm edilir,

162, 209, 216 ıncı maddeler hükümlerine muhalefet eden müflis hakkında da iflâs idaresinin vereceği müzekkere üzerine tetkik mercii tarafından aynı ceza hükmolunur.

Nafaka hükmünü ifa etmiyenlerin cezası :

Madde 344 — Nafaka vermeğe mahkûm olup da ilâmda gösterilen ödeme şartlarına riayet etmeyen borçlu, alacaklının şikâyeti üzerine tetkik merciince tarafların hal ve vaziyetlerine göre üç günden üç aya kadar hafif hapse mahkûm edilir. Cezanın infazından sonra işliyecek nafaka hakkında aynı hüküm cereyan eder.

Ancak borçlu nafakanın kaldırılması veya azaltılması hakkında dava açmış ve borçlunun dermeyan ettiği sebebler tetkik merciince cezanın tehiri talebini kabul ettirecek mahiyette bulunmuş olursa bu madde hükmünün tatbiki muhakeme neticesine bırakılabilir.

Dava'arın birleştirilmesi :

Madde 346 — Tetkik merciinin salâhiyetine giren ceza davaları diğer mehkemelere aid olan davalarla birleştirilemez.

Ancak kat'ileşen cezalar infaz sırasında içtima kaidesine göre birleştirilir.

Temyiz :

Madde 353 — Tetkik merciinin kararı tefhim veya tebliği tarihinden yedi gün içinde maznun ve şikâyetçi ve Cümhuriyet Müddei-umumisi tarafından temyiz olunabilir. Bu tebliğin maznunun zatına yapılması şarttır.

Temyiz istida veya tetkik merciine zaptettirilecek şifahi beyanla

olur. Depo ve lâyiha aranmaz. istida veya beyan üzerine evrak he-men Temyiz Mahkemesine gönderilir.

Temyiz ve son maddeler

Temyizi kabil kararlar, suiniyetle

temyiz halinde olunacak muamele:

363 — Tetkik merciinin vereceği kararlardan:

1 - İlâmın icrasının geri bırakılması hakkında vukubulan talebin kabul veya reddine ve ilâmın sureti infazına,

2 - Salâhiyetsizliğe,

3 - Ödeme veya tahliye emirlerine karşı vaki itirazların ve taki-bin iptali veya taliki talebinin red veya kabulüne,

4 - Gerek bu kanuna gerek diğer kanun hükümlerine istinatla bir malın haczi caiz olup olmadığına,

5 - Maaş veya ücretlerin haczinde mikdara veya bunun tezyid veya tenzili taleplerine,

6 - Üçüncü şahıslardaki mal veya alacağın haczinden doğan ihtilâflara,

7 - İstihkak davalarına,

8 - İştirak talebinin red veya kabulüne,

9 - Gayri menkul malların ihale kararlarının feshine veya fesih talebinin reddine,

10 - Sıraya taallük eden itirazın red veya kabulüne,

11 - İhtiyatî tedbir veya ihtiyatî haciz kararlarının kalkıp kalkmadığına,

12 - Konkordato talebi üzerine verilecek mühlete karşı alacaklılar tarafından vukubulan itirazla konkordato talebinin muvafık olup olmadığına ve mühletin kaldırılmasına dair olan talebin kabul veya reddine,

13 - Fevkalâde mühlet talebinin red veya kabulüne,

14 - Fevkalâde mühletin uzatılması talebinin red veya kabulüne,

15 - 356 ncı madde mucibince maaş ve mallardan tazmin suretile yapılacak tahsilât hakkında vukubulan şikâyetlerin red veya kabulüne,

16 - Yedieminden tazminat hakkındaki taleplerin red veya kabulüne,

Müteallik kararlar tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde temyiz edilebilir. Bunun haricindeki merci kararları kat'idir.

İcra kararlarının, muameleleri uzatmak gibi suiniyetle temyiz edildiği anlaşılırsa Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 422 inci maddesi hükmü tatbik olunur.

Temyizi kabil olmayan bir kararı suiniyetle temyiz edenler hakkında dahi bu fıkra hükmü caridir.

Temyiz kararları:

Madde 366 - Tetkikat, temyiz edilen karara hasredilir ve on beş gün içinde karara bağlanır.

Alâkalardan biri ister ve ücretini verir yahud gönderirse kararın hülâsası telgrafla mahalline bildirilir.

Temyiz icra ve iflâs dairesinin kararlarına karşı tetkik mercileri ısrar edemezler. İstihkak davaları umumî hükümlere tâbidir. On gün zarfında tashihi karar caizdir.

Ticaret mahkemeleri yalnız iflâsa ve konkordato talebinin kabul veya reddine dair kararlarda ısrar edebilir. Temyiz icra ve iflâs dairesinin ceza hükümlerine müteallik kararları aleyhine Başmuddei-umumilikçe itiraz olunabilir.

Nakız kararı üzerine icra ve iflâs işlerinde 40 ıncı maddenin birinci fıkrası hükmü cari olur.

Muvakkat madde 1 — Bu kanunun mer'iyetinden evvel ikame edilmiş olan istihkak davaları ile Ticaret mahkemesine intikal etmiş bulunan Refi İtiraz Talepleri Kanununun mer'iyetinden önce cari hükümler dairesinde işin görülmekte olduğu mahkemelerce tetkik ve intaç olunur.

Muvakkat madde 2 — Bu kanunun mer'iyete girmesinden evvel cereyana başlamış olan müddetlerle icra dairelerinden yapılan tebliğ ve ilânlarda yazılı müddetler 2004 numaralı kanun hükümlerine tâbidir.

Mer'iyet zamanı :

Madde 2 — Bu kanun neşri tarihinden 60 gün sonra muteberdir.

Kanunu icraya memur olanlar :

Madde 3 — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Kanun No.	Başlığı	Düster tertip	Cilt	Sahife	Resmî Gazete No.
2004	İcra ve İflâs Kanunu	3	18	532	2128
2228	İcra ve İflâs Kanununun 45 inci maddesile 82 inci maddesinin 8 numaralı bendine bir fıkra ilâvesine dair kanun	3	14	1040	2415
915	İcra ve İflâs Kanunun 355 inci maddesinin tefsirine mahal olmadığına dair Heyeti Umumiye Kararı	3	17	116	3192
13307	İcra ve İflâs Kanununun tatbikına dair nizamname Bu kanunda ismi geçen diğer Kanunlar	3	18	1240	2215
734	Türk Kanunu medenisi	3	7	479	339
766	Hâkimler Kanunu	3	7	1000	326
818	Borçlar Kanunu	3	7	1259	366
1086	Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu	3	8	1559	623
					624

Terekenin tasfiyesi

Yazan :

Profesör Sabri Şakir ANSAÏ

Medenî Kanunumuz 572 — 576 ıncı maddelerinde terekenin tasfiyesinden bahs eder . Bu hükümlerden anlaşıldığı üzere terekenin tasfiyesi iki şekilde varit ve vaki olur. Biri miras hukuku noktasından tasfiye, obiri iflâs hukuku mucibince tasfiye. Bunlar başka başka şekil ve hükümlere tabidirler. Burada her iki tasfiye hakkındaki şekil ve hükümleri nakil ve izaha çalışacağız.

I — Malum olduğu üzere yeni hukukumuzda, eski miras hukuku hilafına olarak bir kimsenin ölümü ile mamelekini teşkil eden muhtelif neviden cüzümler, hukuk ve mükellefiyetler bir küll, vahdet halinde bir veya bir kaç kişiden ibaret yeni bir hamile intikal eder ve bu suretle mamelekin süjesinde bir değişiklik vukubulur. Bu değişiklik bir mirascılığı, bir umumî halefiyeti ifade eder ve mirascı muayyen müddet içinde mirası red etmezse bu halefiyet tahakkuk eder. Bu tahakkuk neticesi olarak tereke, mirascının mamelekile karışır ve mirascı gerek tereke mamelekile ve gerek kendi mallarıyla müteveffanın borçlarından da mes' ul olur; müteveffanın terekesinden ne miktar elde ettiğine bakılmaz ve borcun mirascının veya müteveffanın borcu olması da bir fark yapmaz. Eski hukukumuzda göre ise mirascının bir red hakkı bahis mevzuu olmaz. Mirascı müteveffanın mamelekine halef olur; fakat bilhassa müteveffanın borçlarından, terekeden eline geçen mallara maksur olarak mes' uldür. Müteveffanın mamelekile mirascının mameleki arasında bugünkü hukukda olduğu manada bir vahdet, bir ihtilat yoktur.

Medenî Kanun mucibince mirascı bu umumî halefiyetden terekeyi red suretiyle vareste kalabilir. Bununla beraber Medenî Kanun mirascıya terekeyi red etmiyerek resmî defter tutulmasını istemek salâhiyetini vermiştir. Mirascı mamelekin hal ve vaziyeti hakkında tam bir fikir edinnemediği ve bilhassa müteveffanın muamelatı geniş ve

karişik olduğu, bir takım borçların ve mükellefiyetlerin bilâhire zühuru muhtemel bulunduğu hallerde vaziyet hakkında tenevvür etmek ve terekenin aktif ve passifi hakkında tam ve emin bir malumat elde etmek için bu defter usulüne müracaat edebilir. Terekeyi, resmî defter mucibince kabul mirascının tereke borçlarından mesuliyetini tahdit eder ; fakat bu tahdit mirascının kendi mamelekile mes, uliyetini ref etmez (m. 568).

Mirası red etmiyerek yalnız tereke mallarile mes'ul olmak isteyen mirascı için de Medenî Kanun bir yol kabul etmiştir. Bu yol bahsetmek istediğimiz terekenin medenî hukuk mucibince tasfiyesi yoludur. Bu yol resmî defter usulünden daha ileri gider. Mirascı müteveffanın borçlarından şahsen mes'ul olmaz; yalnız terekeden elde ettiği kıymet ve eşyaya münhasır bir mes'uliyete maruz kalır. Bu geniş tahdit yalnız tasfiye telebinde bulunmuş olan mirascı hakkında değil, bütün mirascılar hakkında tahakkuk eder. Bu suretle iki mamelek yani muteveffanın mamelekile mirascının mameleki bir birine karışmaz; umumî halefiyet vukubulmaz. Tereke ile mirascının mameleki ayrı ayrı birer kütle halinde kalır.

Resmî tasfiye mirascı için elverişli bir yol olacağı gibi bu yoldan müteveffanın alacaklıları ve alacakları izrar kasdile mirası red eden mirascının alacaklıları da istifade ettirilmiştir. Böylece resmî tasfiye üç halde kabul edilmiş demektir:

1— Mirascının talebi ile.

Mirascı terekeyi red edeceği veya defter mucibince kabul edeceği yerde mirasın açılmasını müteakip derhal resmî tasfiye talebinde bulunabileceği gibi resmî defter tutulmasını isteyerek tutulan bu deftere istinadla da resmî tasfiye telebinde bulunabilir. Mansup mirascı da bu talebi yapabilir. Sağ kalan karı veya koca ancak mirascı sıfatı ile yani ana baba veya büyük ana ve büyük baba tarafından bir mirascı veya fûruğ ile içtima ettiği takdirde (m. 444) resmî tasfiye isteyebilir: Karı veya koca bu hallerde intifa hakkını ihtiyar ettiği surette resmî tasfiye talebinde bulunamazsa da mülkiyet intihap ettiği surette veya muhayyerliğini kullanmadan önce resmî tasfiye talebinde bulunabilir [1] .

Kanun, resmî tasfiye talebi için bir müddet koymamakla beraber bu müddeti mirasın intikaline ve mirascılığa vukufdan veya vasiyetin (Tasarrufun) resmen tebliğinden itibaren üç ay olarak kabul etmek doğru olur (m.546 bak). Bu itibarla mirascı resmî tasfiye ta-

[1] Bu takdirde mülkiyet intihap etmiş sayılır ve artık intifa hakkı ihtiyar edemez, Escher 2 inci tabı M. 580 n. 2. ve 593 üncü maddeden önceki notlardan 5; Tuor s. 654.

lep edebilmek için terekeyi red etmek salâhiyetini kayıp etmemiş olmalıdır; eğer üç aylık red müddetini kullanmaksızın geçirirse terekeyi kaydsız şartsız kabul etmiş sayılır, artık resmî tasfiye talebinde bulunmaz; meğerki 555 inci madde mucibince muhik sebeplerden dolayı red müddeti temdit edilmiş ola yahut üç aylık asıl müddet geçdikten sonra yeni bir müddet verilmiş ola. Bu takdide bu yeni müddetler içinde yine resmî tasfiye talebinde bulunabilir. Mirasın reddi halinde aşağıda görüleceği üzere 552 inci madde mucibince kanununun bir tasfiye bahis mevzuu olacaktır.

Resmî tasfiye talebi mirasın açıldığı sulh mahkemesine tahrirî veya şifahî olarak yapılabilir[2]. Bu talebi her mirasçı yalnız başına yapabilir, yani birden ziyade birlikte mirascıların müşterek teşebbüsleri şart değildir. Bir mirascının talebi ile tasfiye bütün terekeye şamil olur. Bundan dolayı bir mirasçı tarafından talep edilen resmî tasfiye diğer müşterek bir mirascının terekeyi kabul etmesi ile te'lif edilemez, yani diğer bir mirascının mirası mutlak surette kabulü halinde artık resmî tasfiye talebi mesmu olmaz (m. 572. f. 2). 550 inci madde mucibince red müddetini geçirmek suretile kabul de böyledir. Bundan dolayı sulh mahkemesi bir mirasçı tarafından resmî tasfiye için yapılan talebi alınca resmî tasfiyeyi emir etmeden önce bütün diğer malum mirascıların kararını beklemek mecburiyetindedir. Ve yine sulh mahkemesi 546 ve 555 inci maddelerdeki müddetlerin geçmesini de beklemelidir. Bu müddetler 546 nci maddeden anlaşıldığı üzere her mirasçı için ayrı ayrı hesap edilir.

Fakat bir müşterek mirasçı resmî tasfiye isterde diğer biri mirasçı red ederse red eden mirasçı nazara alınmaz. Müşterek mirascılardan biri resmî tasfiye talep edip diğer biri resmî defter tutulmasını isterse defter tutma talebi kabul gibi itibar edilerek tercih edilir. Ve defter mucibince kabul halinde resmî tasfiye isteyen bir mirascının bu isteğine yine iltifat olunmaz.

Bir namzed mirascının kabulü ön mirascının tasfiye talebini hükümsüz kılamaz.

Karı resmî tasfiye talebi için mal ortaklığı veya mal birliği halinde kocanın rızasına muhtaç değildir. Böyle bir rıza yalnız mirasın reddi noktasından aranır (M. K. 200,214 bak).

2 — Mirasda esas fikir murisin mamelekinin evveli emirde alacaklılarının alacaklarına tahsisidir; geriye kalandan musalehlere ve mirascılara bir şey verilmesidir. Bundan dolayı her tereke alacaklısının da resmî tasfiye isteyebileceği

[2] Escher m. 593 n. 4 ; Tuor n. 5.

kabul edilmiştir, yani mirasın intikali zamanında murisde, ölüm ile sakit olmıyan şahsı bir alacağı olan her kes tarafından resmî tasfiye istenebilir. Her alacaklı başka alacaklıların iştiraki olmaksızın ve hepsine müessir olmak üzere bu talebi yapabilir. Alacağın müteccel veya muaccel olması, şarta ve ya bir vadeye muallak bulunması bir fark yapmaz. Bu hallerde tasfiye memuru ileride göreceğimiz üzere alacağı filhal tediye etmeyecektir.

Kefaletten veya rücuğ hakkından dolayı alacaklı olan kimseler de resmî tasfiye isteyebilir. Mirascı müteveffanın alacaklısı ise mirascı sıfatı ile değil de alacaklı sıfatı ile resmî tasfiye isteyebilir. Filhakika alacaklı olan mirascı mirascı sıfatı ile resmî tasfiye istediği surette diğer bir mirascının mirası kabulü halinde bu talebinden bir netice ve fayda hasıl olmaz.

Rehinle temin edilmiş olan alacakların mevcudiyeti halinde eğer rehin, alacağı karşılamağa kâfi ise resmî tasfiye talep ve emredilmesi için bir sebep yoktur. Fakat karşılıksız kalacak olan bakiye bir alacağın ödenmeyeceği korkusu varsa resmî tasfiye istenebilir.

Resmî tasfiye talebini müteveffanın alacaklıları yapabilirse de mirascının alacaklıları yapamaz.

Gerçi tereke ile mirascının mamelekinin birbirine karışması, hal ve vaziyete göre mirascının alacaklılarına da zarar verebilir. Tereke borca boğulmuş olupda mirascının safi mameleki açık miktarını tesviyeye kâfi gelmediği takdirde böyle bir zarar variddir. meselâ mirascıya düşen hisse 5000 lira aktifden ve 10000 lira passifden ibarettir, mirascının da bizzat 7500 lira mameleki ve 5000 lira borcu vardır. Her iki mamelekin birbirine karışması halinde artık tereke alacaklılarıyla aynı hakkı haiz olacak olan mirascının alacaklıları evvelce alacaklarını tamamen alabilecekler iken şimdi alamıyacıkları açık bir keyfiyettir. Ortada 15000 liralık mecmu borca karşılık ancak 12500 liralık bir aktif vardır. Böyle bir halde şüphesiz mirascının alacaklısı zarara uğramaktadır. İşte böyle olduğu halde bu alacaklı tasfiye talebinde bulunamayacaktır.

İsviçre müellifleri diyor ki bunun sebebi vardır. Mirascının alacaklısına tasfiye talebi hakkı verilmemesi her alacaklının borçlusunun malî vaziyetini fenalaştırabileceği ve bu suretle borçlusunun haklarını tehlikeye düşürebileceği ihtimalini hesaba katmak mecburiyetinde olduğu mülahazasına müstenittir. Filhakika borçlu böyle bir tehlikeyi mamelekinin israf suretiyle veya sipekülasyon ile ihdas edilebildiği kadar istifadesi olmayan bir terekeyi iktisap etmek suretiyle de yapabilecektir.

Mirasın intikalinden mütevellit alacakların alacaklıları da, mese-lâ resmî defter, temhir, tereke idaresine müteallik masraflar , da-va masrafları gibi masrafların alacaklıları, resmî tasfiye isteyemez.

Alacaklılık hakkında sadece zahirî ve muhtemel bir kanaat ver-mek kâfidir. Bu hususda sıkı bir isbat lâzım değildir. Resmî tasfiye-yi emredecek olan sulh mahkemesi alacağın maddî mevcudiyeti hak-kında hüküm vermiyecektir. Burada ihtiyatî haciz muamelesine ben-zeyen bir hal bahis mevzuudur . İ c r a ve iflâs kanunu 258 inci maddesi mucibince ihtiyatî haciz için mahkemeye kanaat getirecek deliller nasıl kâfi ve lâzım ise burada da öyledir . Hâkim serbest takdiri dairesinde resmî tasfiye emrini verir. Bu karar dediğimiz gibi alacağın esası hakkında mesbuk bir hükmü tazammun etmez . Mirascılar 575 inci madde mucibince yapılacak tasfiye sırasında ala-cağı inkâr ve bu bapda alelâde muhakeme yolu ile bir hüküm ve-rilmesini salâhiyetli mahkemeden isteyebilirler.

Müteveffanın alacaklısı tarafından istenen resmi tasfiye kabul edilmek için iki şart lâzımdır. Biri pozitif yani alacağın tehlikeye düşmesinden korku, o biri negatif yani alacağın istifa edilememesi.

Filhakika resmî tasfiye talebinde bulunabilmek için alacaklı al-aacağın ödenmeyeceğinden haklı surette korkmalıdır. Burada da sı-kı bir isbat lâzım değildir. Hakime sade dir kanaat verilmesi kâfi-dir. Alacaklıları izrar kasdi resmî tasfiye talebini haklı kılacak bir sebebdir. Mirascının borca müstağrak olması tehlikeyi tazammun edebilir. Tediyeelerin tatili, konkordato yapmış olması da birer se-bep olabilir. Fakat mirascı elde edeceği terekenin vafi miktarda ol-masından dolayı gerek şahsî ve gerek tereke borçlarını ödeyecek vazi-yette de olabilir, meselâ parası olmayan bir mirascı pek zengin bir tere-keye varis olursa tereke alacaklısının tehlikeye maruz kalması pek varit ve mümkün olmaz. Mirascının ikametgâhının ecnebi memlekette olması da resmî tasfiye talebini haklı gösterebilir.

Diğer taraftan resmî tasfiye için mirascının borca müstağrak ol-ması yahut semeresiz hacir veya iflas halinde bulunması şart de-ğildir.

Birden ziyade mirascılar mevcut olupda bunlardan hepsi nok-tasından bir tehlike bulunmaz ve fakat yalnız biri itibarile bulunur-sa resmî tasfiye talep edilebilirmi ? kanun bu mesele hakkıda bir şey söylemiyor.

Tuor ve Escher in de kabul ettikleri üzere herhagi bir mirascı nok-tasından mevcut korku kâfi görülmelidir. Bütün mirascılar noktasi-nan korkunun isbatı müşkil ve külfetli olabileceği gibi esasen ala-caklının 582 inci madde mucibince bütün mirascıları müteselsilen mes'-

ul tutmak hakkı vardır. Biri hakkındaki korku kâfi görülmezse bu mes'uliyet manasız kalacaktır. Diğer taraftan ödemeğe iktidarı bulunan müşterek mirascı tediye veya teminat teklif ederek tasfiyenin önüne geçebilir. Mirascı bir olursa tereke mallarından bir teminat verebileceği gibi birden ziyade olduğu ve aralarında ihtilaf ettikleri takdirde 581 inci madde son fıkrasına müracaat edilir.

İkinci şart mucibince alacaklı talep üzerine ne alacağı almış ve nede temin edilmiş olmamalıdır. Alacaklı bu bapdaki talebini bütün mirascılara karşı yapmak lazımdır; vevleki tasfiye şartı yalnız bir mirascı hakkında mevcut bulunsun.

Talep tediye veya teminat itası hakkında alternatif olur. Her ikisi arasında intihap mirascıya aittir.

Kanun tediye veya teminat hakkında muayyen bir müddet koymamıştır. Alacaklı mirascılara münasip bir müddet tayin edebilir. Bu müddet o suretle olmalıdır ki müddetin geçmesi halinde tasfiye talebi 573 üncü maddedeki üç aylık müddet içinde mümkün olabilsin. Alacaklı sulh mahkemesinden doğrudan doğruya resmî tasfiye talebi ile birlikde teminat talebini yapabilir. Bilhassa mirascılar muhtelif yerlerde ikamet eder, üç aylık müddet geçmeden önce kendilerinden bir cevap alınmaması melhüz değil ise böyle yapmak daha iyi olur. Sulh mahkemesi tasfiyenin icrasına mirascıların karından sonra veya kendilerine tayin edilen müddet geçdikten sonra karar verebilir.

Mirascıların teklif edeceği teminat bütün zarar tehlikesini bertaraf etmeğe salih ve kâfi olmak lâzımdır. Tediye veya teminat itası hakkında ihtilaf çıkarsa bunu tasfiyeyi emredecek olan sulh mahkemesi hal eder.

Alacaklılar için resmî tasfiye talebi müddeti kanunî tevarüsde murisin vefatiyle, tasarrufe müstenid tevarüsde (kanunî mirascılık ile içtima halinde bulunsa dahi) vesiyetin açılmasıyla başlar.

Bütün mirascılar terekeyi kabul etmiş, yahut resmî deftere tevessül edilmiş olsa dahi alacaklının resmî tasfiye talebi yine kabul edilir. Resmî tasfiye emredilmekle terekenin kabulü ve onun neticesi olarak tahakkuk eden külli halefiyet ortadan kalkar. Defter tutma muamelesi varsa tatil edilerek tasfiye işine geçilir.

Filhakika mirasın bir mirascı tarafından mutlak surette kabulü veya tutulan defter mucibince kabulü 572 inci maddedeki hal hilafına olarak alacaklının talebile yapılacak olan resmî tasfiyeye mani olmaz.

Şunu da kaydedelim ki daha önce bir mirascının resmî tasfiye hakkında bir talepde bulunmuş olması alacaklının resmî tasfiye talebini zaid kılmaz; çünkü yukardada işaret ettiğimiz üzere mirascının

talebi diğer bir mirascının kabulü halinde hükümsüz olacaktır. Bu itibarla ihtiyatla hareket etmek isteyen alacaklı yine kendi talebini yapmalıdır.

Mirascılar henüz tereke hakkındaki kararını vermeden önce alacaklının resmî tasfiye talebinde bulunması halinde mirascının kararını beyan etmesinin yine bir ehemmiyeti olabilir; çünkü olabilirki alacaklı alacağını alır ve bu suretle tasfiyeye mahal kalmaz, bu halde meselâ mirası reddetmek isteyen mirascının, müddeti muhafaza etmek istiyorsa, alacaklının resmî tasfiye talebinde bulunmasına rağmen bu beyanı yapmakda menfaati vardır.

Alacaklı tarafından talep edilen resmî tasfiyenin neticesi de mirascının talebinde olduğu gibi mamelek kütlelerinin birbirinden ayrı tutulması, alacaklıları ve musalehleri tatmin suretile terkenin tasfiyesi, kalan safi miktarın mirascılara teslimidir. Binaenaleyh tasfiyeden sonra yine ödenmemiş bir borç kalırsa bundan mirascı mes'ul olmaz, yani alacaklı terekeden alacağını tamamen istifa edemezse mirascı açıktan mes'ul değildir; onun şahsî bir mes'uliyeti yoktur.

573 üncü madde son fıkrası mucibince kendilerine muayyen şey vasiyet edilen kimseler de haklarının muhafazası için ihtiyatı tedbir alınmasını talep edebilirler. Filhakika medenî kanun musalehi yalnız tereke alacaklılarından değil, mirascıların şahsî alacaklılarından da sonraya bırakmak suretile gayri müsait vaziyette tuttuğundan bir tevarüs suretiyle zenginleşen mirascının mameleki ancak müteveffanın ve mirascının borçlarını ödemeğe kifayet ederse musalehin eli boşta kalacaktır. Bu itibarla musalehler haddi zatında tereke alacaklılarından daha fazla, mirascının borca müstağrak olması halinde her iki mamelekin bir birile ihtilâtına mani olmakta menfaatlidir.

Tereke alacaklıları tarafından resmî tasfiye talep edilmiş ise veya bir mirascının talebi ile resmî tasfiye vukubulmuş ise şüphesiz musalehler bundan istifade edebilirler. Bu takdirde tasfiye neticesinden mirascılara geri bir şey verilmek icap ederse verilmeden önce bundan musalehler istifade ederler (m. 575. f. 1); bu suretle musalehler mirascının şahsî alacaklılarına takaddüm ederler [3].

[3] Mirasın kayıtsız ve şartsız kabulü halinde 543 uncu madde 2 inci fıkrası mücübince mirascının şahsî alacaklıları müteveffanın alacaklıları gibi hukuku haiz olduklarından musalehler müteveffaya daha yakın olmasına rağmen mirascının alacaklısından sonra nazara alınacaktır. Bu haklı ve doğru görünmiyen bir tertiptir. Mütevaffa bir vasiyeti tenfiz memuru tayin etmiş olması halinde tuor 498 inci maddeye istinadla vasiyetin tenfizini terekenin taksimine takdim etmekde, Escher ise burada da sıracı bir değişiklik olmayacağını ve mirascının alacaklılarının musalehe takaddüm edeceğini söylemekdedirler Escher, m. 564 n. f; tuor m. 564 n. 12.

Fakat acaba musaleh bizzat da resmî tasfiye isteyebilir mi? Kanunun hükmünden anlaşıldığı üzere bunlar resmî tasfiye talebinde bulunamazlar; ancak ihtiyatî tedbir isteyebilirler. Şüphesiz bu, resmî tasfiye demek değildir. Musalehin resmî tasfiye isteyememesinin sebebi, vasiyeti müteveffanın hayırhahane arzusuna medyun bulunan bu kimsenin onun hatırasına hürmete daha ziyade borçlu olduğu mülâhazasıdır. Çünkü resmî tasfiye muamelesi iflâsa da müncer olabilecektir.

Şu izahata göre musalehler ancak ihtiyatî tedbir alınmasını isteyebilirler. Fakat bunun için de resmî tasfiye talebinde olduğu gibi aynı şartlar lâzımdır: yani alacağı istifa edememek tehlikesi hakkın-da kanaatbahş olmak ve sarîh talep üzerine vasiyet edilen şey tasfiye edilmemek veya teminat verilmemek.

Acaba ihtiyatî tedbir tereke mallarından bir rehin itası suretiyle temin edilebilir mi? Bu imkânsız değildir. Fakat bu teminatla musalehe diğer alacaklılara karşı bir rüçhan tesis edilmiş olmaz. Alacağın kanunen tesbit edilmiş olan sırası bu suretle değişmez. Bu itibarla musaleh için böyle bir rehin hiç bir değeri haiz olmayacaktır.

Musalehin talebi de vasiyetin açılmasından itibaren aynı müddet içinde olmak lâzımdır.

Sulh mahkemesinin alacağı tedbirler, malların tesbiti için bir defterini yapma, vasiyet edilen şeyleri resmen muhafaza altına alma, gayri menkullerde resmi idare, tereke borçlularının mirscılara tediye de bulunmalarını men gibi şeyler olabilir.

Resmî tasfiye bizzat sulh hakimî tarafından yapılacağı gibi bu hâkimin tavzif edeceği bir veya birden ziyade kimseler (tasfiye memuru) tarafından da icra edilebilir. Hakimin tavzif edeceği kimse hakikî veya hükmi şahsî olabilir. Bir Noter, bir Avukat veya bir Banka tayin edilebilir. Sulh hakimî evveliemirde resmî tasfiye şartlarını tedkik eder ve tahkikatını yapar ve bunun üzerine tasfiyeyi icra edecek şahsı da tayin eder. Resmî tasfiye mirascılardan birine tevdi edilemez.

Hakim resmî tasfiye emrini verirken alakalıları çağırarak bir duruşma yapması zarurî değildir. Bunula beraber mümkün oldukça bunların dinlenmeleri icap eder. Tatbik edilecek usulü muhakeme basit usulü muhakeme olacaktır.

Resmî tasfiye bir vasiyeti tenfiz memuru varsa ona da tevdi edilebilir. Böyle yapılmadığı takdirde bu memurun vazifesi tasfiye bitinceye kadar durur, meselâ vasiyetlerin icrası, borçların tediyesi (m. 498 bakınız) geri bırakılır ve vasiyeti tenfiz memurunun vazifesi terekenin taksimine inhisar eder; filhakika resmi tasfiyeden

fazla kalan miktar vasiyeti tenfiz memuruna teslim edilecektir.

Resmî tasfiye emredilmekle mirascıların tereke noktasından muameleleri iflasda olduğu gibi (m. 191) tereke alacaklılarına karşı hükümsüzdür. Resmî tasfiye ile mirascılardan her türlü idare ve tasarruf salâhiyetleri nez' edilmiş olur. Bu netice resmî tasfiyenin emredildiği andan başlar; yoksa emrin mirascılara tebliği anından başlamaz.

Resmî tasfiyede bir defter tutulması ve ilân mecburidir. Resmî tasfiye, resmî defterin yapılmasından sonra 567 inci madde mucibince muayyen müddet içinde talep edildiği takdirde İsviçre müelliflerinin reylerine göre daha evvelce yapılan defter tutma ve ilânla iktifa edilir. Filhakika bu muamelelerin tekrarı zait görülür.

Defter 560 inci madde 1 inci fıkrası hükümlerine göre yapılır; ancak bu defter resmî defter hilâfına olarak kayıt edilmeyen alacaklar hakkında iskatî bir hükmü haiz değildir [4].

Muaccel olmayan alacaklar da deftere kayıt edilir. Deftere kayıt edilen bütün eşyanın kıymeti gösterilir. Bilhassa aktifin kıymetlerinin gösterilmesi ehemmiyeti haizdir. Çünkü tasfiyenin nevi, yani medenî hukuk noktasından bir resmî tasviyemi yoksa iflâs hukukuna göre tasviyemi yapılacağı bu suretle anlaşılabilir. Pasif, aktifi tecavüz ederse tasfiye memuru keyfiyeti derhal sulh hakimine bildirir.

İlân alacaklılara ve borçlulara karşı yapılır. Tasfiye memuru alacakların ve borçların kaydı için serbest takdiri dairesinde bir müddet tayin eder. Resmî tasfiyede mirascıların terekeyi kabul edip etmeyeceklerini anlamak gayesi bulunmadığından 566 inci madde mefhumunca bir davete mahal yotur. Bununla beraber alacaklılar da dahil olduğu halde alacaklılara defteri tetkik etmek fırsatı verilir (m.563) 550 ve 564 üncü maddeler burada tatbik edilmez. Çünkü mirascıların yukarıda söylediğimiz gibi tasfiyenin emredildiği tarihten itibaren tereke üzerinde tasarrufları memnudur.

İlân üzerine alacaklarını kayıt ettirmeyen alacaklıların hakları yukarıda da söylediğimiz gibi sakit olmaz. Ve esasen mirascıların şahsî mes'uliyeti olmadığından böyle bir sukuta zaruret de yoktur. Bil'akis bu alacaklılar alacaklarını müruruzaman haddine kadar dermiyan edebilirler. Bununla beraber tasfiyede, kayı edilmiş veya resmen deftere derc edilmiş alacaklar tamamen tesviye edilir; fazla bir miktar kalırsa mirascılara verilir. Eğer sonra bir alacak ortaya çıkarsa mirascının kendisine verilen fazladan bu alacağı ödemesi lâzım gelir. Fakat mirascının bu mes'uliyeti bütün aldığı bu fazla mikta-

[4] Devletin âmme alacakları da deftere kaydedilir. Bu alacaklının resmî deftere kaydı hakkında Schw. Y. Z. 15 Mayıs 940 nüshasındaki makaleye bakınız.

rında değil, alacağın dermiyanı sırasında iktisapda bulunduğu miktar nisbetinde olacaktır (m.569. f.2 bakınız). Bu mesuliyet alacağın kayıt edilmemesi kusurlu, kusursuz olsun aynıdır. Çünkü, Escher in de kaydettiği üzere tasfiye talebi dolayısıyla tereke üzerindeki iddiası tasfiye bakiyesine inhisar eden mirascı ledelhace terekeden arta hiç bir şey kalmıyacağını da kabul etmek mecburiyetindir. Böyle bir alacak sahibinin davasını artık mevcut olmayan terekeye karşı değil, şahsen mirascıya karşı açması lâzımdır. Diğer taraftan birden ziyade mirascılar varsa bunlar aralarında rücuğ hakkını haiz olmak üzere iktisab ettikleri miktara kadar müteselsilen mes'ul olurlar.

Geç ve fakat nihaî taksimden önce gelen ve kayıd edilen alacaklı mutlak surette iştirakten hariç bırakılmaz. Fakat tasfiye memuru filhal terekenin bir kısmını mirascılara teslim etmiş ise alacaklı ancak kalan bakiyedeki taksimde, ilk taksimden kısmen alacağını istifa etmiş olan diğer alacaklılarla müsavi nisbette bir hakkı haiz olur. Bakiyenin taksimi alacakların miktarı nisbetinde yapılır (İcra iflâs kanunu 236 ıncı maddesinin kıyas suretiyle). Bu ilibarla bu alacak lının alacağı çok defa tamamen istifa edilemez. Ancak mirascılara daha evvelce verilmiş olan fazladan iktisap miktarında bir mutalebede bulunabilir [5].

Sonradan ve fakat henüz taksimden önce gelen alacaklıların kaydı üzerine terekenin aczi anlaşılırsa 576 ıncı madde mucibince muamele edilir, yani tereke iflâs usulünce tesfiye olunur.

Tasfiye memurunun vazifesi vasiyeti tenfiz memurunun vazifesine benzer. Tasfiye memuru bazı vaziyetlerde sulh hakiminin rey ve mutalaasını sorar. Sulh mahkemesinin murakabasından başka alacaklıların ve mirascıların şikâyet hakkı da vardır.

Iflâs mucibince tasfiye hilafına olarak tereke tasfiye memuru tasfiyede biricik organdır. Yalnız sulh mahkemesinin murakabası altındadır. Tasfiye memuru iflâs tasfiyesinde olduğu gibi alacaklılar veya mirascılar toplanması yapmağa mecbur değildir; fakat yapabilir.

Sulh mahkemesi tasfiye memurunu tayine salâhiyetli olduğuna göre azil de edebilir. Tasfiye memuru da münasip bir zamanda olmak şartıyla vazifesinden istifa edebilir. Tasfiye memurunun vazifesinden dalayı bir ücret istemeğe hakkı vardır (Borçlar Kanunu 386, M K. 497, icra ve iflâs kanunu hakkında 18-9-932 tarihli nizamname m. 55 bakınız).

[5] Eschre m. 595 n. 11; Tuor n. 9.

Resmî tasfiye bizzat sulh hakimi tarafından icra edilirse buna karşı şikâyet hakkı kanunda yazılı değildir. Bununla beraber burada da bir şikâyet hakkı kabul edilmek doğru olur [6].

Tasfiye memurunun vaziyeti vasının vaziyeti gibi sayılamaz, yani bir âmmе hukuku vaziyeti değildir. Tasfiye memurluğunu kabul bir mecburiyet de yoktur. Bu memurun vaziyeti daha ziyade bir hususî hukuk vaziyeti sayılmaktadır [7]. Tasfiye memurunun mes'uliyetinde devletin talî bir mesuliyeti kabul edilmemiştir.

Tasfiye masasına karşı icra takibatı yapılamaz. Bu memnuniyet yalnız icra ve iflâs kanunu 53 üncü maddesindeki müddetde yahut medenî kanunun 565 inci maddesindeki defter tutma muamelesinin müddeti içinde değil bütün tasfiyenin devamı müddetince de caridir. İflâs usulü ile tasfiyede olduğu gibi medenî hukuk mucibince tasfiye de umumî, universal bir tasfiyeyi istihdaf ettiğinden onun gibi buradada münferit alacaklıların hususî teşebbüslerine meydan vermemek lâzımdır,

Fakat muteveffa tarafından değil de tasfiye masası tarafından yapılmış olan borçlar için bir takib caizdir.

Muteveffa aleyhine daha evvelce sağlığında başlamış olan takiblere de tasfiye masasına karşı devam edilemez

Şübhesiz muteveffa aleyhine ölümünden önce açılmış olan iflâs, miras hukuku nokdasından bir tasfiyeye manidir.

Tasfiye memuru her tasfiyede olduğu gibi terekenin şumulünü tesbit ve bilhassa terekeye dahil olmayan şeyleri (karının mallarını, üçüncü şahsın mülkiyetinde olan malları) tefrik edeceği gibi mesela müteveffanın üçüncü bir şahsın taksim edilmemiş terkesinde hissesi olması halinde tasfiye memurunun bu terekenin taksimini temin etmesi ve taksime iştirak etmesi de lâzımdır. Kezalik bir şirket tasfiyesi bahis mevzuu ise onu da temin etmelidir.

Resmî tasfiyede tasarruf ve idare memura aittir. Mirascılar evvelcede söylediğimiz üzere tasfiyenin emredilmesinden itibaren bunlardan memnudur. Memurun vaziyeti mirascılardan müstakil bir vaziyettir. Memur yalnız onların değil, alacaklıların menfaatini de temsil ile mükellefdir. Bununla beraber kabil olduğu kadar mirascıları dinler. Tasfiye masası, mirascıların mamelekinden ayrı hususî bir mamelektir. Müteveffanın mirascılardaki alacakları bir üçüncü şahsa karşı olduğu gibi mirascılara karşı da dermiyan edilebilir; hatta bir takas ba mümkündür.

Resmî tasfiye emredilmekle cari muameleler bitirilir, yeni mua-

[6] Keza Tuor m. 595 n. 11.

[7] Escher m. 595 n. 21

melelere ancak derdest olanların inkişafı için lüzum görüldüğü takdirde teşebbüs edilebilir.

Tasfiye memurunun salâhiyetlerinden biri de muaccel olan alacakların mahkeme veya icra marifetiyle veya mahkeme harici tahsilidir. Alacaklardan maksad yalnız para alacakları değildir; bir menkul malin teslimi de istenir. Memur yalnız şahsi hakları değil, aynı olanları da dermiyan eder ve terekeye ait olan mallara istihkak iddia eder.

Tasfiye memuru müteveffanın hukuk ve mükellefiyetlerinin mahkemece tesbiti için derdest olan davalara devam edebileceği gibi yeni davalar da ikame edebilir. Memurun idarî davalar açmağa da salâhiyeti vardır. Bilhassa mirasın intikali dolayısıyla ortaya çıkan vergi davalarını yapabilir. Tasfiye memurunun sulh akd etmek ve hakem mukavelesi yapmak için de salâhiyeti vardır (ticaret kanunu 230 uncu maddesine bakınız).

Memur mükellefiyetleri, vasiyetleri ifa eder. Fakat resmî tasfiyeye rağmen mirascılar mirascılık sıfatını tamamen kayıp etmiş olmadıklarından şahsen butlan veya tenkis davası yapabilirler. Vasiyetlerin tesviyesi ancak borçlar ödendikten sonra bir aktif kalırsa yapılır. Alacaklılar musalehden ve musaleh de mirascılardan önce gelirler (Mahfuz hisse bakidir). Binaenaleyh tereke masasının kifayetini tahkikte (m. 576) vasiyetler borçlardan olarak nazara alınmamak icap eder. Tasfiye memurunun kifayetin tam surette tavazzuh etmemesi halinde vasiyetlerin tediyesi işini passifin tanziminden sonraya bırakması iyi olur.

Alelâde alacaklıların alacaklarının ifasında memur hiç bir sıraya tâbi değildir; deftere kayıt ettirilen bütün alacaklılar prensip itibarıyla müsavi surette haklarını istifa ederler. Kayıt edilmiş ve fakat henüz muaccel olmiyan veya muallak bulunan iddialar tasfiyenin hitamı zamanında henüz muaccel halini almamış veya tahakkuk etmemiş ise resmî bir mahalle yatırılmak lâzımdır. Rehinle temin edilmiş olan alacaklara hususî bir imtiyaz tanımağa lüzüm yoktur. Çünkü resmî tasfiye zımında alacaklılara bir tevziat, aktifin bütün alacakları ifaya kâfi olması halinde bahis mevzuu olur; aksi takdirde iflâs yolu ile tasfiyeye gidilir ve orada rehinli alacaklılar için rüçhanlarını iddia etmek mümkündür.

Alacaklılar alacaklarını kaideten nakid olarak alırlar. Bununla beraber alacaklıya muvafakatı ile aynen bir tereke mali verilebilir.

Tasfiye memurunun tereke mallarını paraya çevirmesi mirascıların tatmininden ziyade borçların ödenmesi için yapılır. Çünkü mirascılar aynen de haklarını istifa edebilirler. Paraya

çevirme münferid malların elden satışı (pazarlık) suretiyle de olabilir. Kütüphane gibi şeylerin kül halinde satılması da caizdir.

Gayri menkullerin satışında artırma şeklinden başka şekil için bütün alacaklıların muvafakatı şarttır (m. 575 f. 2; Ticaret kanunu 231). İsviçre hukukuna ve müelliflerine göre memur artırma suretiyle satışta icra ve iflas kanununun artırma şartlarına bağlı sayılmak icap etmez; alelumum bu tasfiyede kıyas suretiyle tatbik edilebilecek olan kollektif şirketlerin tafiyesine dair hükümlere müracaat olunabilir. Bizim ticaret kanununun kollektif şirketlerin tasfiyesine dair hükümleri arasında satış için «usulü mevzua dairesinde» denilerek başkaca bir hüküm konmamıştır (m. 231)

Elden satış yalnız üçüncü şahıslara değil, kendi tasfiye hissesine mahsup suretiyle mirascıya da yapılabilir. Bütün alakalıların muvafakatı halinde bunlar arasında hususî bir artırma da gayri caiz görülemez.

Kanunda sarih surette yazılı değilse de 575 inci maddenin 3 üncü fıkrasının hususî hükmünden anlaşıldığı üzere tasfiyenin hitamında tereke borçlarının ve vasiyetlerin tediyesinden sonra geriye kalanı, mirascılara veya miras şirketine verilmek lâzımdır. Bu teslim aynen de olabilir. Bu itibarla bütün tereke mallarının satılması zarurî değildir. Bil' akis satış lüzum ve ihtiyaca göre yapılır. Bundan dolayıdır ki mirascılar tasfiyenin hitamından sonra değil, tasfiyenin devamı esnasında da terekenin müstağni olduğu malların ve paraların kendilerine verilmesi hakkında bir iddiayı haizdirler.

Bahs ettiğimiz 3 üncü fıkra tasfiye esnasında lüzumlu olmıyan eşya ve nukudun tamamının da mirascılara verilebileceğini yazıyorsa da son dakikaya kadar yeni bir alacklının müracaatı imkânı daima vardır. Çünkü evvelcede dediğimiz gibi ilânla davet, alacaklının hakkını iskat hükmünü haiz değildir. Bundan dolayı tasfiye memuru teenni ve ihtiyat ile hareket etmelidir.

Mirascılar lüzumlu olmıyan şeylerin ve paraların kendilerine teslimi hakkındaki iddialarını sulh hakimine yapacakları şikâyetle te' min edebilirler.

Tasfiye memuru tasfiyenin hitamından sonra dahi eğer bilahare bir tediye lâzım geliyorsa (bilhassa muaccel olmıyan, münazaalı veya muallak bulunan alacaklar varsa) tasfiye bakiyesini mirascılara vermiyerek bir yere tevdi suretile tevkif eder (Ticaret kanunu 239 ncu maddesine de bakınız). Meğerki mirascılar kâfi teminat vere.

Üçüncü fıkra mucibince tasfiye esnasında mirascılara tevdi ancak muvakkat mahiyeti haizdir. Eger aktif, borçların tesviyesi için kâfi gelmiyecek olursa tasfiye bitinceye kadar bu verilen miktarları geri

isteyebilir. Fakat tasfiye bitmiş ise mirascılar ancak haksız iktisap suretiyle mes'uldurlar.

Her halde tasfiye memurunun vazifesi, tasfiye bakiyesini mirascının veya miras şirketinin emrine tevdi dir. Fakat mirascılar arasında bir taksim onun vazifesi değildir. Halbuki vasiyeti tenfiz memurunda bu taksim vazifesi de vardır (m. 498). Tasfiye memurunun miras şirketine tevdi ettiği miktarı aralarında kanunî miras hukuku mucibince veya müteveffanın emir ve tasarrufu mucibince taksim etmek mirascılara ait bir iştir. Gerçi burada 539 uncu maddedeki normal intikal (tevarüs) bahis mevzuu değilse de kıyas suretiyle muamele ifası lâzım gelen bir halefiyet vardır.

Tasfiye bakiyesinin mirascılar arasında taksiminde her mirascının hissesi hakkında kendi kanunî miras iddiası esas olduğu gibi hissei mahfuze hakkı sahiplerinin hususî vaziyeti de nazara alınmak lâzımdır. Aksi takdirde alacaklılar, hissei mahfuze sahibi mirascıları 574 üncü madde mucibince resmî tasfiye talep etmekle haklarından mahrum edebilirlerdi.

Tasfiyenin kapadılması şekli hakkıkında kanun bir şey söylememiştir. Netekim vasiyeti tenfiz memuru noktasından da böyledir. Ancak şu ciheti işaret edebilirizki resmî tasfiyenin kapanması ile iflâsın kapanması arasında temas ve müşabehet noktaları vardır. Diğer taraftan tasfiye memurunun sulh mahkemesinin murakabası altında bulunduğunu da göz önünde tutarak bu mahkemenin memurdan bir rapor istemek salâhiyetini tanımak doğru olur (icra iflas kanunu 254). Raporun tasvibinden sonra sulh mahkemesi resmî tasfiyenin resmen hitamını emreder. Bu emir tarihi, gerek müracaat edecek olan alacaklıların kaydı caiz olup olmadığını tayin noktasından ve gerek mirascıların tasfiye bakiyesindeki ferdî haklarını dermıyan edebilmeleri noktasından ehemmiyeti haizdir.

3 — Yukarda söylediğimiz üzere borçlu olan mirascının terekeyi kabul suretiyle kendi alacaklılarını izrar etmesi halinde bu alacaklıların bir resmî tasfiye talep etmek hakkı kanunda bahis mevzuu edilmemiştir. İsviçrede projelerde böyle bir hak derpiş edildiği halde bu kanun halini iktisap etmedi. Sebebi yine evvelce işaret ettiğimiz üzere borçlunun esasen alacaklıların vaziyetini fenalaştıracak olsa dahi yeni taahhütlerde bulunabilmek hususunda umumî surette tanınmış hürriyetidir. Terekenin kabul ve iktisabı zaten sırf bir muamelede bulunmamaktan, terekeyi red etmemekten ibaret olduğundan icra ve iflas kanunu noktasından bir iptal davası varid olamaz. Filhakika mirası red etmemek icra ve iflas kanunu 277 inci maddesinde zikredilen tasrurlardan sayılamaz. Terekenin kabulü

halinde alacaklı için yalnız 588 inci maddedeki hususî yola gitmek mümkündür.

Buna mukabil 557 inci madde mirascının mirası red suretiyle alacaklısını izrar etmesine karşı bir çare temin etmiştir. Bu madde icra ve iflas kanununun 277 inci ve sonraki maddelerinin bilhassa 280 inci maddesinin bir tevsiini tazammun eder.

557 inci madde mucibince kanunî veya mansup mirascı tarafından vaki red, iptal edilebilecektir. Kendisine muayyen bir mal vasiyet edilen kimsenin reddi halinde bu madde tatbik edilemez; bununla beraber icra ve iflas kanunun 280 inci maddesindeki alelâde iptal davası şeraiti altında vasiyet olunan muayyen şeyin reddi de iptal edilebilir [8].

İptal için mirascının mevcudu borca yetmemesi şarttır, yani aktifin hey'eti mecmuasının passifin hey'eti mecmuasından az olması bahis mevzuudur. Bu vaziyet red anında mevcud olmalıdır. Bunu iptali iddia eden isbat edecektir.

Red alacaklıları izrar kasdile yani alacaklıları terekeden mahrum bırakmak gayesiyle olmakta şarttır. İptal her bir mirascının reddine karşı caizdir. Fakat aşağıda bahs edeceğimiz 552 inci maddenin şeraiti mevcut olursa 557 inci maddenin tatbikine mahal kalmaz.

Filhakika alacaklıların izrarı, yani terekeyi onların müracaatından nez've bu suretle kasd ancak miras hissesinin müşterek mirascılara veya red edenden sonraki mirascılara kaldığı hallerde mevcut olabilir. Reddin neticesi mirascısızlık ise ve 554 üncü madde mucibince davet olunacak kimse gösterilmemiş ise 557 inci maddenin kasd şartı tahakkuk etmiş olmaz; bu halde iflâs usulü tasfiyeye gidilir. Tasfiyeden bir şey kalırsa bu bakiye red eden mirascıya verilir. 557 inci maddeden sırf objektif surette alacaklıları izrar vakiasının kâfi olmadığı anlaşılmaktadır. Kanun sarih surette «İzrar kasdı» aramaktadır. Diğer taraftan icra ve iflâs kanununun 280 inci maddesinde olduğu gibi izrar kasdinin reddin istifade eden mirascılarca anlaşılabılır olması iptalin şartı sayılmamıştır.

557 inci madde mucibince iptal davasında aktif husumet (Legitimation) mevcudu borca yetmiyen mirascının alacaklısına aittir. Yoksa müteveffanın alacaklısına değildir; bu alacaklı mirascının reddinden önce alacaklı olan kimsedir. Bundan başka eğer mirascı iflâs etmiş olursa masası yani iflâs idaresi (İcra ve iflâs kanunu m. 223 ve 226 bakınız) iptal davası yapabilir.

İptal davası için terekeyi red eden mirascının alacağı kabul etmesi veya alacağının mahkeme marifetiyle tesbit edilmiş olması şart

[8] Escher, m. 578, n. 1; Tuor m. 577, n. 11; Yäger m. 288 n.B.s. 389

değildir. Muayyen bir miktar üzerine olması da zarurî olmaksızın sadece bir alacak hakkında zahirî kanaat kâfidir. Fakat bununla şüphesiz bilâhare yapılacak tasfiyede alacaklının ne şümulde matlubunu istifa edeceği meselesi hal edilmiş olmaz. İptal için alacağın muacel olması da şart değildir [9].

Red üzerine mirası iktisap edenler arasında terekenin taksim edilmiş olması Escher' e göre iptal davasına mani değildir. Fakat Tuor bu fikre muhalifdir. Ona gere taksim yapıldıktan sonra artık 557 inci madde tatbik edilemez [10]. Escher diyorki bu menfi sureti hal ile miracılar 557 inci maddedeki davayı hayal haline sokabilirler. Çünkü terekenin intikalini müteakip derhal paylaşmaya koyulurlar ve bilhassa ufak terekelerde bu kısa bir zaman içinde kolayca olabilir.

İptal davasında passif husumet yani müddeaaaleyhlik kanunda, icra ve iflâs kanunun 282 inci maddesinde olduğu gibi sarîh surette gösterilmemiştir. Hâkim olan fikir bu davanın mevcudu borca yetmiyen ve red eden mirasçı aleyhine yapılacağı merkezindedir. Diğer bir telâkkiye göre passif husumet reddeden himaye ve istifade gören kimseye aittir; icra ve iflâs kanununda (m.282) sarîh surette bu telâkki kabul edilmiştir.

557 inci maddede serahatle görüldüğü üzere mirası red eden mirasçı red ile terekeye kat'î surette yabancı olur. 3 üncü fıkkrasında red edene tasfiye bakiyesinden hiç bir hisse verilmeyeceği yazılır. Binaenaleyh bu mirasçı için tereke üzerinde bir tasarruf imkânı yoktur; paylaşmaya da iştirak edemez. Bil'akis tasfiyeden arta kalacak miktar, lehine red vaki olana verilecektir. Bunun için lehlerine red vaki olan mirasçılar teminat vermek suretiyle tasfiyenin önüne geçebilirler.

Red üzerine mirasçı olanlar tarafından tereke paylaşmış ve tereke bu mirasçıların mameleki ile karıştırılmış olursa, mirasçılar iktisap ettikleri şeyi iptal üzerine tasfiye memuruna iade ile mükellef olurlar.

İptal davasının önüne geçebilmek için verilecek teminat şahsî de, aynı de olabilir. Filhakika teminat verilince, yani alacaklı alacağını almak imkânını elde edince iptal için bir ihtiyaç kalmaz. Teminat red eden mirasçı tarafından veya red üzerine mirasçı olan tarafından ve yahutta herhangi üçüncü bir şahıs tarafından verilebilir. Müddeaaaleyh olan şahıs açılacak iptal davasında kâfi teminat verildiğini, defi tarikiyle iddia edebilir.

[9] Federal mahkemenin rededen kimsenin açılan iptal davasını kabul suretile reddi geri alabileceğine dair olan kararını escher tereddüde şayan görüyor.

[10] Escher m. 578 n. 8, 10; Tuor n. 10

İptal davası red tarihinden itibaren üç ay içinde yapılmak lâzımdır. İsviçre kanunu bu müddeti 6 ay olarak tayin etmiştir. Bunun da sebebi bu müddetten sonra artık kaideten taksimin vukubulmuş olması mülâhazasıdır. Red tarihi sulh mahkemesince tevsik edilmiş olduğuna göre müddetin hesabı kolaylaşır.

İptal davası kazanılınca 557 inci madde 2 inci fıkrası mucibince resmî tasfiye yapılır.

İptalden yukarıda da söylediğimiz gibi red eden kimse istifade edemeyecektir. Yani red eden mirascı herhalde tamamen mirasdan hariç kalır; hissesi, red üzerine mirascı olanlara verilir. Gerek Tuor ve gerek Escher burada, 588 inci maddede olduğu gibi hareket edilsaydı alacaklıların hukuku pekâlâ temin edilebilir ve aynı zamanda birlikte mirascıların hukuku da daha az muhtel olurdu diyorlar [11].

İptalin neticesi bütün tereke hakkındaki umumî halefiyetin ortadan kalkmasıdır. Resmî tasfiye neticesinde red edenin alacaklısı tasfiye edilen terekeden değil (çünkü bütün tereke ile alakası yoktur), bilakis sırf red edene isabet eden tasfiye hissesinden alacağını alabilirdiği halde tasfiye bütün tereke hakkında yapılacaktır. Müşterek mirascılar tereke malları üzerinde aynı bir iddiaya malik değildirler. Bil'akis ancak terekenin tasfiyesinden sonra hasıl olan bedel üzerindeki hisseyi iddia edebilirler. Şu suretle red edenin müşterek mirascıları izrar kasdile, hile ile hiç bir alakası olmadığı halde bütün terekenin tasfiyesine tahammüle mecbur kalmaktadırlar.

Bu vaziyete karşı müşterek mirascıların teminat vermek suretiyle tasfiyenin önüne geçebilmeleri bir teselli teşkil edebilecek mahiyettedir. Fakat bu çare müşterek mirascılar için her vakit istifadeli bir şey değildir, meselâ alacaklının alacağı red edenin aktifteki hissesini tecavüz eder ve red edilen kısımda müşterek mirascıya düşecek hisse teminat masraflarını karşılayamaz ve yahut müşterek mirascıların red üzerine mirascı olmakta hiç bir menfaati bulunmaz; çünkü hisselerinde hiç bir tezayüd vaki olmaz; red edenin mansup mirascı olması ve müteveffanın onun yerine başka bir mirascı ikame etmiş bulunması gibi.

İptal üzerine yapılacak resmî tasfiyenin re'sen mi yoksa iptal davasını kazanan alacaklının talebi ile mi yapılacağı kanunda tasrih edilmemiştir. Tuor ve Yäger re'sen yapılacağı fikrindedirler. Bu noktai nazara göre iptale hükmeden mahkemenin, resmî tasfiyeyi

[11] Escher m. 578 n.15 sonuna bakınız.

emredecek olan mahkemeye (sulh mahkemesine) re'sen hükmün bir suretini tevdi etmesi icap edecektir. Kanunun metni bu noktai nazara daha yakın görünmektedir. Bununla beraber Escher in fikrine göre «resmî tasfiye ancak talep üzerine nazara alınmak lâzım gelmektedir (m. 572,573 bakınız). Bu itibarla 557 inci maddede, re'sen bir tasfiye yapabilmek için bu bapda sarîh bir hüküm bulunmak icap ederdi. Re'sen tasfiye için amelî noktai nazardanda bir zaruret yoktur. 552 inci madde mucibince iflâs yolu ile tasfiye dahi Tuorun da kabul ettiği veçhile ancak talep üzerine olmaktadır. Binaenaleyh resmî tasfiye talep üzerine yapılır. Bu tefsîr tarzında iptal davasını kazanan alacarklıya iptal hükmünden sonra iptalin neticesinden, yani resmî tasfiyeden ferağat imkânı da verilmiş olur» [12].

Resmî tasfiyeye başlanırken 574 üncü madde mucibince yapılacak davet, tereke alacaklılarından başka mirascının alacaklılarını da ihtiva etmesi lâzım gelir [13].

557 inci madde mucibince yapılacak tasfiye de yukarıda gördüğümüz usul ve hükümler dairesinde olur. Paylaşma şu suretle yapılır:

Evvel emirde müteveffanın borçları ve terekenin intikal masrafları ödenir. Fazlası mirascılar arasında terekedeki hisseleri nisbetinde paylaştırılır. Bunda red eden mirascı da nazara alınır. Ancak red eden mirascıya düşecek olan hisse şu suretle kullanılır:

En önce mirascının reddi iptal eden alacaklıları alacaklarını alır.

Bunlar alacaklarını aldıktan sora iptal etmiyen alacaklıların sırası gelir.

Bundan sora da bir bakiye kalırsa bu bakiye lehlcrine red vaki olan şahıslara verilir. Bu şahıslar red eden mirascı vasıtasıyla mirascılıktan hariç kalan ve bu mirascının zevalile şimdi onun miras hissesini alabilen mirascılardır.

Bu paylaşma tasfiye memuru tarafından yapılır. Aktif yekûnu yukarıda zikredilenlerin tamamen alacaklarını istifaya kâfi gelmezse iddialarını alacakları nisbetinde alırlar. Olabilirki aktif yekûnu tamamen birincilerin alacağını ifaya yeter, fakat ikincilerin tamamen alacaklarını istifa etmelerine kifayet etmez. Bu takdirde ikinciler birincilerden kalanı alacakları nisbetinde paylaşırlar.

Miras hukuku noktasında iptal davasıyle icra ve iflâs hukukundaki hile sebebi ile iptal arasında mevcut farkları da burada işaretle edelim:

İcra ve iflâs kanununun 280 inci maddesi hile sebebi ile iptalin

[12] Escher m. 578 n. 19; Tuor n. 22 ; yine Tuor m. 573 n. 7; yâger cilt 1 s. 606 son fıkra; Schw. Y. Z. 15 Mayıs 918, s. 348 deki Zürih yüksek mahkemesi kararı,

[13] Tuor m. 578 n. 22.

şartı olarak diğer taraf için anlaşılır surette alacaklıyı izrar kasdini koymuştur. Medenî kanununun 577 inci maddesi böyle bir gizli anlaşmayı şart koşmaz.

280 inci madde iptal davasıyla husumette bulunacak olanın elinde bir borç ödemeden acız vesikası arar ve bununla da iktifa eder (İcra ve iflas kanununun. 277) [*]. Orada borçlunun mevcudu borcuna yetişmemesi şart koşulmamıştır, fekat 557 inci madde mucibince iptalde red zamanında bu holin mevcudiyeti şarttır.

Miras hukuku noktasından olan iptal davasının hususiyetini' alacaklılardan terekeyi nezetmek yolundaki sübjektif şart olan kasid teşkileder.

İcra ve iflas kanunundaki dava teminat vermek suretile bertaraf edilmez; fakat 557 inci maddedeki dava bu suretle bertaraf edilebilir.

Ve yine icra ve iflas kanununun hile sebebi ile iptal davası hilâfına olarak miras hukuku noktasından davadâ iptal imkânı üç aya hasredilmiştir.

557 inci madde mucibince kazanılan iptal davasının neticesi malı doğurdan doğruya haciz etmek veya iflas masasına sokmak değildir; bilakis terekenin resmî tasfiyesidir.

Görülüyorki miras hukuku noktasından olan ipta davasının şartları icradaki iptale nazaran kısmen daha hafif ve kısmen de daha ağır mahiyettedir.

Miras hukuku noktasından olan dava bu dava için esas teşkil eden unsur itibarile iflâs hukuku noktasından iptal davasını men edermi yoksa miras alacaklıları her ikisi arasında muhayyermidir meselsi ihtilâfıdır. Bir takım müellifler ve Tuor muhayyerlik fikrindedir; Yäger hilâfı reydedir [14].

II — Şimdi birazda iflâs yolu ile tasfiye hakkındaki hükümlerden bahs edelim:

Bugünkü hukukumuzda İsviçre hukukunda olduğu gibi iki halde bir terekenin iflâs yolu ile tasfiyesi kabul edilmiştir: biri İcra ve iflas kanununun 180 inci maddesinde bahis ve atfedilen Medenî kanunun 552 inci maddesindeki hâl, yani müteveffanın en yakın kanunî mirascılarının redi halidir [15], medenî kanunun 545 inci mad-

[*] Bununla beraber 3890 numaralı kanunun m. 97 bak.

[14] Tuor m. 578 n. 7. ; Yäger s. 389.

[15] 552 inci madde İstanbul tercüme komisyonunca İsviçre kanunundan tam olarak tercüme edildiği halde tabî da karışmıştır. Bu karışma 552 inci maddeyi takip eden maddelerin aynen naklinden ve hükümlerinden anlaşılmaktadır. 552 inci maddenin aslı şudur:

"En yakın kanunî mirascıların cümlesi tarafından red olunan miras iflâs dairesince tasfiye edilir. Borçların tesviyesinden sonra tasfiye neticesinde bir fazla kalırsa bu fazla red vukubulmamış gibi istihkak sahiplerine verilir, İstanbul tercüme komisyonu müsveddelerinde "iflas dairesince," yerine "sulh mahkemesince" denildiği görülmektedir. Hukuk icra usulleri kitabımın 216 inci sahifesindeki 4 numaralı nota bakınız.

desinde bahis mevzuu olan hal de bunun gibidir. O biri de 576 mî maddedeki haldir. Başka hallerde iflâs yolu ile tasfiye kabul edil-memiştir; mirascılar kayıtsız şartsız terekeyi kabul ettikleri ve ken-dilerini binnetice tereke boçlarından aciz haline sokdukları halde dahi böyle bir tasfiye olmaz. Zaten bu aciz terekenin değil, kendile-rinin aczi olur.

İsviçre hukukuna göre alelâde bir mamelekin iflâs usulile tas-fiyesi boçlunun ticaret sicilline kayıtlı bulunması halinde mümkün iken bir terekenin iflâs mucibince tasfiyesinde böyle bir şart aran-mamıştır. Gerek medenî kanunumuz ve gerek icra iflâs kanunumu-zun 180 ve 183 üncü maddeleri red edilen mirasların mutlak surette iflâs usulü ile tasfiyesinden bahs ettiği halde 220 inci maddesinde” ölünün san’atına göre” diye ilâve edilen kayıt mezkûr maddelerin hükümlerine mutabık olarak son tadil kanunu ile kaldırılmışdır [16].

Yukarıda resmî tesfiye bahsinde mirascıların tereke vaziyeti hakkında bir tereddüt ve endişeleri olduğu takdirde böyle bir tesfi-ye isteyebileceklerini görmüştük. Fakat terekenin mevcudu borca yetişmediği sabit ve şayi olduğu takdirde alelade miras hukuku nok-tasından bir tesfiye, yani medenî hukuk mucibince bir resmî tesfiye münasip bir tasfiye yolu olmaz. Resmî tesfiyenin ceryanı esnasında terekenin mevcudu borca yetişmediği anlaşılırsa yine böyledir. Bu vaziyette artık mirascıların menfaati nazara alınmaz; çünkü miras-cıların bir şey ümid etmeğe hakları yoktur, belki münhasiren tereke alacaklılarının menfaatlerini mümkün olduğu kadar himaye etmek bahis mevzuu olur. Bunun için de yalnız iflas hukukuna göre tasfi-ye elverişlidir. Bundan dolayıdır ki bu hallerde tereke iflas hukuku mucibince tesfiye edilecektir. Fakat teemmül müddeti içinde ve res-mî defter sırasında ve bir mirascının terekeyi kabul etmesi halinde tereke iflâs hukuku mucibince tasfiye edilemez.

Medenî hukuk mucibince resmî tasfiye ile iflas hukuku mucibince tasfiye şekilleri, tasfiyeden geriye kalacak aktif fazlasının tas-fiyenin icrasından sonra mirascılara ait olması noktasından birbirle-riyle müşterektir. Diğer taraftan her iki tasfiye nevi arasında mü-him fark vardır: miras hukuku mucibince tasfiye (M. K. 572-575) alacaklılara hiç bir suretle müteveffanın hileli muamelelerinin iptal davası yolu ile iptaline salâhiyet vermediği halde iflâs yolu ile tas-fiyede bu iptal caizdir.

545 inci madde müteveffanın ölümü anında terekenin borca müs-tagrek olduğu şayi ve sabit olursa mirasın red edilmiş sayılacağını

[16] İcra ve iflas kanunu tadilatına dair son çıkan kanun (numarası 3890, Resmî gazete 11 Temmuz 1947 sayı 4558).

söylüyor. Bu tabir 576 inci maddede kullanılan mevcudun borca yetişmemesiyle aynı manada olacaktır (keza m. 557 bakınız). Borca müstağraklık veya mevcudun borca yetişmemesi haddi zatında ödemeye kabiliyetsizlikle aynı şey değildir. Bir barçlı passifinden daha üstün ve fazla olan aktifin hal ve vaziyete göre satılamamasından dolayı para borçlarını ifa imkânsızlığı içinde kalabilir. İsviçre kanunu bizim 545 inci madde mukabili 566 inci madde Almanca metninde ödemeye kabiliyetsizlik (Zahlungsunfähigkeit) den bahs etmiş ve bu tabirin ifade ettiği mana noktasından müellifler arasında ihtilaf edilmiştir [17].

Mamafih yukarıya naklettığımız madde de tasrih edildiği üzere sırf borca müstağraklık vakiası reddin mefruziyeti için kâfi değildir. Müteveffanın ölümü zamanında terekenin borca müstağrak olduğu ya resmen tesbit edilmiş olmak (mesela ölümünden biraz önce iflâs açılmış olmak) [18] veya şayi olmak, yani umumî surette veya müteveffanın hayatının son zamanlarında bulunduğu muhitte bilinir olmak (meselâ müteveffa darülacezede yaşar olmak serseri ve dilencilik hayatı sürmek, sadaka ile geçinir olmak) lâzımdır.

576 inci madde mucibince iflâs usulü tasfiye için şart olan mevcudun borca yetişmemesi keyfiyeti sübut bulmak lazımdır; mücerret şüphe kâfi değildir. Şüphe, olsa olsa resmî tasfiye talebine sebep olur. Fakat mevcudun borca yetişmemesi daha önceki bir resmî tasfiye zımında ve esnasında anlaşılabilir. Bu ya ilk safhada tasfiye memuru tarafından derhal tutulacak deftere müsteniden zahir olabilir ve yahut sonradan meydana çıkabilir, meselâ defter tutulduğu zaman aktif veya passiften bazı kıymetli evrakın bir aktif fazlasını mümkün gösterdiği halde sonradan tahakkuk eden bir kıymet tenezzülü, hilafını ortaya koymuş olur ve yahut zahiren lehde görülen bir dava kayıp edilmiş olur.

Terekenin borca müstağrak bulunması mevcut aktifin kayıd edilen ve tevsik edilen müteveffanın borçlarını, terekenin intikali borçlarını ve keزالik resmî tasfiye masraflarını ödemeğe kâfi gelmediği surette var demektir. Bir mirascının müteveffada olan alacakları da burada dahildir. Müteveffanın borçlarının hesabında vasiyetler ve külfetler ve iade mükellefiyetleri nazara alınmaz. Fakat çocuğun ücret alacakları ve malul ve terbiye ve talimleri ikmal edilmemiş o-

[17] Tuor m. 566 n. 9; Escher n. 16 bak.

[18] İflâs açıldıktan sonra müflisin ölümü tasfiye mamelesinin cereyanına bir tesir yapmaz; hatta mirascılar mirası kabul edecek olsalar dahi mirascılar. Mirası kabul ettikleri takdirde açıktan mesul olurlar; eğer bütün borçların ödenmesi için kâfi teminat verilerse icra ve iflâs kanununun 183 üncü maddenin kıyası suretile tasfiyenin durdurulmasına karar alabilirler.

lan çocukların muzaheret iddiaları hesaba katılır (M.K. 608,610 bakınız). Mirasçılardan borçların kabulü hakkında reyi alınır. Terekenin borca müstağrak ığı hakkında karar itası, mirasçılar veya tasfiye memuru tarafından inkâr edilen borçların hakikatta mevcut olup olmadığına mütevakki ifse icra ve iflas kanunu 297 inci maddesinin kıyası suretiyle bu kabil alacakların resmî tasfiyeye devam veya iflas usulü tasfiyeye teşebbüs meselesinin hallinde hesaba katılıp katılmıyacağına ve ne nisbette katılacağına tasfiye memuru tarafından karar verilir [19]. Bittabî icabı halinde mahkemeye müracaat edilebilir. Yäger ve Escher burada diyorlarki iflâsa hükmedecek mahkeme alacaklıların talebi üzerine mirasçılardan ve tasfiye memurunun telekkesi hilafına olarak iflâs mucibince tasfiyeyi emredebilir ve resmî tasfiye memurunun faaliyetine hitam verebilir.

Bizim iflâs hukukumuza göre de İsviçre hukukunda olduğu gibi iflâs resen açılamaz. Bil'akis daima salâhiyetli mahkemeye, yani bizim hukukumuzda kabul edilen kaideye göre ticaret mahkemesine bir talep yapılmak lâzım gelecektir. İflas hakkında bir mahkeme kararı mevcut olmadıkça iflâs dairesi vazifeye başlayamamak icap eder [20].

Başlamış olan resmî tasfiye esnasında terekenin mevcudu borcuna yetişmediği anlaşıldığı takdirde de böyle olacaktır. Bu anlaşılma üzerine filhakika resmî tasfiyeden iflâs usulü tasfiyeye intikal mecburiyeti vardır; fakat bu intikal için bir talep aranacaktır.

Gerek Yäger ve gerek Eschere göre tasfiye memuru terekenin borca müstağrak olduğunu anlayınca kendisini tayin etmiş olan mercii vaziyetten haderdar edecek ve bunun üzerine merci salâhiyetli mahkemeden doğrudan doğruya iflâs usulü ile tasfiyenin açılması için talebde bulunacaktır.

Red edilen miraslarda dahi iflâs dairesinin tasfiyeye başlaması için iflâs mahkemesinin bir kararı lâzımdır. Terekenin red edildiğine dair beyanı alan tereke mahkemesi bu babda tuttuğu zabıt varakasının bir suretini iflâs mahkemesine verir. İflâs mahkemesi de bütün mirasçılardan hakiketen red etmiş olduklarını gördükten sonra iflâs yolu ile tasfiyeyi emreder.

Kaide olarak red beyanından bilahere rücu edilemez; fakat borca müstağrak bir mirasçının reddi yukarıda naklettığımız üzre me denî kanununun 557 inci maddesi mucibince üç ay içinde mahkeme marifetiyle iptal edilebilir ve dava kazanılırsa o madde mucibince tasfiye yapılır. Fakat red eden mirasçı biricik mirasçı ise red üzerine

[19] Yäger m. 194 s. 611.

[20] Yäger s. 607; Blumenstein S. 608.

başlanmış olan iflâs yolu ile tasfiyenin reddin iptalinden dolayı cereyanını durdurmakta bir fayda görülmez. İflâs yolu ile tasfiye alacaklıya resmî tasfiyede olduğu gibi aynı neticeyi temin eder. Ancak paylaşmada 557 inci madde son fıkrası hükmünce nazara alınması keyfiyeti bahis mevzuu olur. Bunun için iflâs usulünce başlamış olan tasfiyenin durdurularak iptal davasının neticesini uzun zaman beklemek lüzumsuz yere tasfiye muamelelerinin gecikmesini mucib olacaktır. Bu itibarla iptali isteyen alacaklı iflâs dairesini haberdar eder, iflâs dairesi de iptal davasının derdest olmasına rağmen tasfiyeye devam eder ve fakat passifi karşıladıktan sonra bakiye bir fazla kalırsa bu fazlanın paylaşılmasını davanın neticesine bırakır.

Mirasçılar birden ziyade olupda diğerleri terekeyi kabul ederlerse hâkim ihtiyatî tedbirle bu mirasçıları iptal davasının neticelenmesine kadar bir tasfiye icrasından ve paylaşmadan men etmek hakkını haizdir.

Mirasçısı olmıyan bir tereke (medenî kanun 448) iflâs dairesi tarafından tasfiye edilmez. Ancak medenî kanunun 571 inci maddesinde derpiş edilen davetin yapılmasından sonra terekenin borca müstağrak olduğu anlaşıldığından dolayı devlet iflâsa karar verecek mahkemeden bu bapda bir talebde bulunursa ve tasfiye emredilmiş olursa o vakit tasfiye yapılır.

Yukarda verdiğimiz izahat daha ziyade İsviçre hukukuna göre- dir. Red edilmesinden veya borca müstağrak olduğundan dolayı iflâs usulü ile tasfiye edilecek terekeler medenî kanunumuzu 576 ve icra ve iflâs kanununun 180 ve 183 üncü maddeleri mucibince iflâs dairesince değil, mahkemece tasfiye olunacaktır. Son tadil kanunundan önceki 220 inci maddede aynı tasfiynin iflâs idaresince yapılacağı yazılı idi. Ve filhakıka İsviçre medenî kanununa ve icra ve iflâs hukukuna göre bu kabil terekelerin tasfiyesi iflâs hukukuna göre ve iflâs dairesi tarafından yapılacaktır. Tadilde «iflâs dairesince» sözü çıkarılmışdır.

Bizim icra ve iflâs dairelerindeki ve daha doğrusu sulh mahkemelerindeki tatbikata göre red edilen ve mevcudu borcuna yetişmiyen terekelerin tasfiyesinin doğrudan doğruya terekeye vaziyet eden sulh mahkemesince yapıldığı ve bu mahkemece tasfiye memuru tayin edildiği ve ticaret mahkemesinden bir iflâs ve iflâs hukuku mucibince bir tasfiye kararı alınmadığı anlaşılmaktadır.

İsviçrede iflâs yolu ile tasfiye hakkındaki karar aleyhine üst dereceye müracaat edilebilir. Ve buna gerek alacaklılar ve gerek mirasçılar salâbiyetlidir. Red edilen mirasların tasfiyesine de şamil olan bizim icra ve iflâs kanunu 181 inci maddesi mucibince iflâs yolu ile tasfiye aleyhine 164 üncü maddede olduğu gibi temyize müracaat olunabilecektir.

Terekenin iflâs usulü ile tasfiyesi iflâs hükümleri dairesinde tasfiyesi demek olduğuna göre burada basit tasfiye usulü de bahis mevzuu olur. Aktif adı tasfiye usulünün masraflarını tediye kâfi gelmediği anlaşılırsa basit tasfiye yoluna gidilir. Aktif, Basit tasfiye masraflarını ödemiye kâfi gelmez yahut hiç aktif bulunmazsa 217 inci madde 2 inci fıkrası mucibince alacaklılardan bu bapdaki masrafların peşin verilmesi istenir (İcra ve iflâs kanunu m. 160, 181 bakınız). Bunu yapmazlarsa iflâs yolu ile tasfiyeye gidilmez ve mevcut bir aktif varsa bu, mirascılara verilebilir [21]. Red edilen terekeyi takyit eden vasiyetler, tasfiyede bir fazlalık kalırsa ondan tediye edilir. Bundan da geriye bir fazlalık kalırsa bu, red eden mirascılara veya diğer hak sahiblerine verilmek icab eder. Bu hüküm İsviçre kanunun 573 üncü madde 2 inci fıkrasına mutabıktır. Bizim 552 inci madde de bu hüküm yoksada tefsir yolu ile tashihi kabil ve lâzım olan açık ve bariz bir yanlışlıktır [22].

Redden önce ihtiyatı tedbir olmak üzere medenî kanunun 531 ve 532 inci veyahut bir mirascının talebi üzerine 559 uncu veyahut resmî tasfiye hakkında yapılan bir talep neticesi olalarak alacak ve boçlar hakkında bir davet yapılmış ise iflâs usulü tasfiye icabı yapılan ilânda kayıt müddetini on gün olarak tayin ve önce kayıt ettirmiş olan alacaklıların alacaklarını tekrar kayıt ettirmelerine mahal olmadığı işaret edilir (icra ve iflâs kanunu 220).

Teminat tedbiri olarak tutulan defterin masrafları iflâs (masa) masrafları sayılır (M. K. 563 bakınız). Şunlar da iflâs masrafları olarak muamele görecektir: müteveffanın tedfin masrafları, terekenin teminat altına alınması masrafları M. K. 531 ve sonrakiler). Evvelce başlanmış olan resmî tasfiye masrafları tasfiye memuru tarafından tereke için akdedilmiş taahhütler masa borçları olarak evveliemirde tediye edilirler. Red edilen miras hakkında iflâsın açılması müteveffanın ölümü zamanına izafe ve irca edilemeyeceğinden arayerde tevellüt eden borçlar mutlak surette masa borçları sayılamazlar. Fakat mirascıların tereke mamelekini muhafaza için sarf ettikleri borçlar hakkında hiç olmazsa masa borçları mahiyetini kabul etmek lâzımdır. Bunu haklı kılan sebep muvakkat mirascıların tereke mallarının hüsnü niyet sahibi zilyedi olarak tereke mallarına yaptıkları zaruri ve faydalı masraflar için tazminat istemiye haklı olmalarıdır[23].

Iflâs usulile tasfiye edilecek terekeden müteveffanın ailesi lehine icra ve iflâs kanunu 82 inci maddesi mucibince haczi caiz olmıyan

[21] İsviçre İcra ve iflâs kanuna (m. 230) göre tasfiyenin tatiline iflâs dairesi değil, mahkeme karar verir.

[22] Yukarıda n. 15 bak.

mallar tefrik edilir. Bunların tereke massası için paraya çevirilmeleri caiz değildir.

Bu tasfiyede alacaklılara talepleri üzerine borç ödmeden aciz vesikası verilir. Tasfiyenin hitanından sonra 255 inci madde mucibince terekeye ait yeni bir mal çıkarsa mezkûr madde mucibince muamele edilir.

183 üncü madde mucibince tasfiyenin kapanmasından önce mirascılardan biri mirası kabul ettiğini bildirirse borçların ödenmesi için mirascının teminat göstermesi mukabilinde mahkeme tasfiyeyi durduracaktır. Bu durdurma 182 inci maddedeki iflâsın kaldırılması neticelerini hasıl eder. İflâsın kaldırılması ile tereke malları üzerinde tasarruf bütün mirascılara değil, mirası kabul eden ve teminat gösteren mirascılara ait olur. Durdurma ancak alacaklıların kayıt müddeti bittikten sonra mümkündür; çünkü ondan önce teminata rapt edilecek borçlar henüz malum ve muayyen değildir. Durdurma iflâsın kaldırılması gibi ilân edilir.

183 üncü maddedeki halden maada bütün tereke alacaklılarının taleplerini geri aldıklarına dair bir beyanname veya tekmil alacakları itfa edildiği hakkında bir vesika gösterilir ve tasfiyenin durdurulmasına muvafakat ederlerse yine iflâsın durdurulmasına karar verilmesine bir mani olmamalıdır [24].

Mirascılar esas itibariyle yapıkları reddeden rücu edemezken 183 üncü maddedeki hususî hüküm bunu mümkün kılmaktadır. Ve ancak red haline hasredilmiştir. Başlanmış olan resmi tasfiyede mevcudun borca yetmemesinden dolayı müracaat edilen iflâs yolu ile tasfiye hali burada bahismevzuu edilmemiştir. Resmi tasfiye mirascının talebi ile olmuş ise bu resmi tasfiyeden iflâs yolu ile tasfiyeye intikalden sonra mirascı yine terekeyi kabul ile 183 üncü madde hükümünü tahakkuk ettirebilmelidir.

Mirascılar red edilmiş terekenin hamili olmadıklarından tereke namına dahi bir konkordato yapamazlar. Redden önce de bir konkordato yapılamıyacaktır. Çünkü medenî kanun mirascıdan mirası ya red veya kabul etmesini istemektedir; ikisi arası böyle bir mirascı vaziyeti tanımamaktadır. Terekenin kabulünden sonra miras şirketi busıfatla bütün aktif alacaklılara terk suretile tereke borçları hakkında bir konkordato yapamaz; Çünkü bu halde mirascılar terekenin borçlarından şahsan mesuldurler. Fakat her biri şahsan bir konkordato talebinde bulunabilir [25].

İflâs usulü tasfiyede vaziyetin hususî icabı bir istisna bahismevzuu olmadıkça yalnız şekli iflâs hükümleri değil, maddi iflâs hukukuna dair olan hükümlerde tatbik edilir.

[23] Yäger IV n. 3

[24] Yäger m. 196 III n. 4

[25] yäger m. 293 n. 1b, I n. 1, III n. 1b; Schw y.z 15 Oktober 1925 s. 121 No.102

Ceza evlerinde cezanın ferdileştirilmesi

Yazan : Dr. Faruk EREM

Ön söz: Son nazariyeler cemiyetin bünyesinde busule gelen ve suç tesmiye edilen içtimai hâdiseyi yakından takip edebilecek bir ceza hukukuna ihtiyaç olduğunu işaret etmekte ittifak ediyorlar, yalnız mantığın ve hattâ yalnız adâlet hissinin ortaya atacağı mücerret kaideler kanunlarda nazari hükümler halinde kalmağa mahkûmdur. Yarımın ceza hukuku tecrübeye müstenit olacaktır.

Bütün suçların bir tek müsterek vasfı vardır: Basit bir hâdisе olmamaları. Ne suçlar ve ne de suç'ular birbirlerine benzerler. Yakın dan tetkik edilen her suç hâdisesi ve uzun müddet kendisi le ceza evinde temas edilen her mahkûm başlı başına bir varlıktır. Onları diğerlerinden ayıran vasıflar ve esaslı farklar mevcuttur. İşte bu farkların mevcudiyeti ceza hukukunda C E Z A N I N F E R D İ L E Ş T İ R İ L M E S İ (Indivudialisation de la peine) kaidesini ortaya atmıştır. [1] Bu kaidenin duğuş sebebi budur. Umumiyet itibarile cezanın üç şekilde ferdileştirilebileceğı kabul edilmiştir: Kanunî, kazai ve İ d a r i f e r d i l e ş t i r m e. Bir çok eserlerde kanunî ferdileştirme (Iddividualisation légale) tabiri kullanılmakta ve kanunî ferdileşirmeye misâl olmak üzere ceza kanunlarının bir çok kaidele ri zikredilmekte isede kanaatimize göre kanunî ferdileştirme diye bir şey yoktur. [2] Çünkü ferdileştirme mahkûmu tanımakla kabildir ve vazn kanun mahkûmu tanımaz. Kanunî ferdileştirme denilen şey hâkime ve infazcılara cezayı ferdileştirme imkânını verecek olan formüllerin heyeti mecmuasından başka bir şey değildir. O halde cezayı ferdileştirebilecek olanlar cezayı veren hâkimler ve onu infazla mükellef olanlardır.

Biz bu yazımızda yalnız idari ferdileştirmeyi, yani ceza'arın ceza evlerinde infazları sırasında ferdileştirilmelerini tetkik edeceğiz.

*
* *

[1] Dr. Giulio Andrea Belloni, l' individualisation de la peine et les raisons de l' école classique et de l' école Positiviste, Ravue internationale de droit pénal, 1933, No: 1-2, sh, 332

[2] Saleilles, L' individualisation de la peine, Sh: 267

Ceza evlerinde cezayı ferdileştirmek için bir çok vesitalara mü-racaat edilmektedir. Fakat bütün bu vasıtaların arasından en şayanı dikkat olanları, Gayri Mahdud Mahkûmiyet fikri ile meşruten tahliye müessesesidir. Diğer vasıtaları pek az ehemmiyet arzetmiş olmaları-na binaen ihmal ederek bu üç vasıtayı tetkik edelim:

GAYRI MAHDUD MAHKÛMİYET (Sentence indétérminée)-Halen bütün ceza infazına tasis edilen kitaplarda bu fikre tesadûf edilmektedir. Bu müessesenin esası pek basit olan şu fikre istinat eder. Cezanın infazının gayesi islahtır. Bu gayenin ne zaman elde edilebileceğini hükmü verecek olan mahkeme evvelden tesbit edemez. Bir suçlunun islahınefsedip etmediği ve ceza evinden çıkarılarak yeniden hayata atılmasına imkân verilmesinde mahzur olup olmadığı ancak cezayı infazla mükellef olanların katiyetle söyleyebilecekleri bir şeydir. o halde hâkim maznunun suçlu olup olmadığını tesbit edecek, suçlu ise onu münasip gördüğü cezaya mahkûm edecek ve fakat mahkûmiyet müddetini tesbit etmeyecektir. Mahkûmun ceza evinde ne kadar kalacağını tesbit edecek olanlar infazcılardır. Aynı hastalığa tutulan ve aynı usûl ve ilaçlarla tedavi edilen kimselerin aynı zamanda iyi olacakları iddia edilemez. Bu fikir suçlular hakkında da doğrudur. Bir suçlunun islahını temin eden veya bu islahamane olan unsurların çokluğu ve tenevvüü bu gayenin ne zaman elde edileceğini kat, iyetle ve evvelden söylenmesine imkân vermektedir [1].

İşte bu fikirler gayri mahdud mahkûmiyet nazariyesinin esasını teşkil eder.

Hiç şüphesiz gayri mahdud mahkumiyet ilk defa Amerikada ilmi bir şekilde münakaşa ve tatbik sahasına konulmuştur. Amerikada bu cereyanı tetkik ederken Dr. Wines ve Prof. Dwight den bahsetmek icap eder. 1867 senesinde Newyork teşrii meclisine Birleşik Amerika Ceza ve İslah evleri hakkında vermiş oldukları bir raporda hürriyeti bağlayıcı bir cezaya mahkûm olanların mahkûmiyetlerinin yeniden gözden geçirilmesi lüzumu üzerinde ısrar etmişlerdi. Bu fikre göre kat'i ve cezanın infazına başladıktan sonra tadili imkânı olmayan mahkûmiyetler ceza infazının esas gayeleri ile ve bilhassa islah gayesi ile kabili telif değildir. Nihayet bu cereyanın tatbikat sahasında bir verimle neticelendiğini görüyoruz. Bu sistem ilk defa 1883 de, Brockway tarafından kurulan Elmira islahhanesinde otuz yaşından küçük olanlara yani islahı imkân dahilinde görülen mahkûmlara tatbik edildi. Bundan sonra aynı sistem İngiltere de Borstal müesseselerinde suçlu çocuklara tatbik ve bilahara itiyadî suçlulara teşmil Olundu.

[1] F. Lévy, des Sentences indétérminées, Paris, 1896

Gayrı mahdud mahkûmiyet nazariyesi hiç şüpesiz ceza hukukunda en fazla münakaşa mevzuu olan meselelerden biridir. [2] Taraf-tarları bu fikrin doğruluğunu hareretle müdafaa ederken aleyhinde olanlar bu sistemin ceza hukukunun bazı ana kaidelerine ve mese-lâ kaziyeyi muhkeme kaidesine muhalif olduğunu ileri sürüyorlardı. Bu münakaşalara girmeden evvel bir mahkûmiyetin muhtelif şekillerde gayrı mahdud olabileceğini işaret edelim mutlak bir gayrı mahdud bir mahkûmiyet şekli akla gelebilir. Yani hâkim mahkûmun suçlu olduğuna karar verecek, mahkûmiyet müddetini hiç bir şekil-de tahdid etmeyecektir. Eğer bu fikir kabul edilecek olursa bir mah-kûmu islahı nefsetmemiş olmasına binaen belkide ölümüne kadar bir müessesede muhafaza etmek icap edecektir. Bu ise şahsî hürriyete keyfi bir tecavüz şeklinde tecelli edecektir. Bu sebeble gayrı mah-dud olmasına rağmen mahkûmiyet müddetinin hâkim tarafından bir azamî hat ile tahdid edilmiş olması icap etmektedir. Bu şekle kıs-men gayrı mahdud mahkûmiyet ismi verilmektedir. [1]

Fakat bu mahzuruna rağmen mutlak gayrı mahdud mahkûmiyet kaidesinin bazı kanunlarda yer almış olduğunu işaret etmek icap eder. Meselâ 27 Mayıs 1885 tarihli Fransız kanunu nefi cezasının müebbet olduğunu kabul etmekle beraber idarî makamata icabında ceza mik-tarını azaltmak salâhiyetini tanımaktadır. 1930 İtalyan ceza kanunun-da ve 24 Teşrinî sani 1933 Alman kanununda İtiyadî suçlular hakkın-da bu kaidenin muhtelif tatbikatına şahit olmaktadır.

Yalnız mahkûmiyetin bu şekilde gayrı mahdud olmasından el-de edilecek olan neticenin diğer bir ferdileştirme vasıtasile temin edilebileceği aşikârdır. Bu vasıta meşruten tahliyedir. Bu sebeble meşruten tahliye vasıtasını kanunlarında kabul etmiş olan memleket-ler, mahkûmiyetin kısmen gayrı mahdud olmasını kabul etmişler demektir. Bu da gösteriyorki gayrı mahdud mahkûmiyet fikri meş-ruten tahliye aynı ihtiyaca cevap vermek için ortaya atılmış iki mü-essesesidir. Fakat buna rağmen ceza hukukunun bazı sahalarında ve bil-hassa ve haklarında cezadan ziyade emniyet tetbirlerinin tatbikı icap eden suçlular hakkında gayrı mahdud mahkûmiyet fikri büyük bir isabetle tatbik edilmektedir.

1902 tarihli Norveç ceza kanunu, 21 Kânunu evvel 1908 tarihli (Preventive detention) hakkındaki İngiliz kanunu, 1933 tarihli Dani-marka ceza kanunu [2] ayyaş ve toksikamanlar hakkında 24 Teşrinî

[2] Neymark, Les sentences indéterminées, Revue du droit pénal, Brüksel, 926, Sh: 937

[1] G. de Mauro, La peine a temps indéterminé, Revue de droit Pénal, Brüksel, 929

[2] Dr. Vervack, Les mesures de défense sociale au Danemark, Revue de droit pénal 934, Sh: 89.

sani 1933 tarihli Alman kanununda bu hususa ait misallere tesadûf edilmektedir.

Bu meyanda bilhassa üç nevi suçlular hakkında bu sistemin ecnebi memleketlerde muvaffakiyetle tetbik edildiğine şahit oluyoruz. Bunlar anormal mahkûmlar, suçlu çocuklar ve itiyadi suçlulardır.

a — Anormal mahkûmlar: Bu sınıf mahkûmlar hakkında gayrı mahdud mahkûmiyet sisteminin tatbik edilmesindeki maksat aşikârdır. Bu nevi suçluları yalnız bir cezacı gözile görmek doğru olamaz. İşlemleri suçta kendileriyle uzun müddet meşgul olunmasını icap ettiren bir unsur mevcuttur. Bu unsur aklı veya ruhi anormalliktir. Bu sebeblere dayanarak muhtelif memleketlerde anormal mahkûmlar hakkında hususî müessese ve rejimler tesis edilmiştir. Bu meyanda misal olmak üzere Belçikanın 1930 tarihli cemiyeti koruma kanununu tetkik edelim.

Bu kanunun yedinci maddesine göre akli bir maluliyete dâçar olduğu tesbit edilmiş olan ve bir cinayet veya cünha irtikâp etmiş bulunan suçlular kazâî makamların emrile hükûmet tarafından tesis edilmiş ve teşkilâtlandırılmış hususî müesseselere konulurlar. Bu husustaki karar suçlunun azamî ne kadar müddetle hürriyetinden mahrum edileceğini de tesbit eder. Kanun bu müddetleri 19 uncu maddesinde tesbit etmiştir. Bu müddet umumiyet itibarile beş sene ise de, işlenilen suçun kürek veya müebbet ağır hapis ile tecziye edilen bir fiil olması halinde on seneye, ölüm cezasını mucip olması halinde ise on beş seneye çıkarılacaktır. Görülüyorki mahkeme verdiği kararda beş, on veya on beş sene ilk bir azamî hatle mahkûmiyet müddetini tahdit edecektir. Fakat bundan mutlaka suçlunun bu müddetlerin hitamına kadar muhafaza altında bulundurulacağı manası çıkarılmamalıdır. Suçlunun bu müddetlerden evvel de tahliyesi mümkündür. Tahliye kararını verecek olan idarî makam kanunun 13 üncü maddesinde gösterilen komisyondur. Bu komisyonlar istinaf mahkemesi reisi tarafından seçilen bir hâkimden, müddei umumi ve baro reisinin her biri üç ismi muhtevi olarak takdim edecekleri namzet listesinden Adliye Nazırının seçeceği bir avukattan ve yine Adliye Nazırı tarafından seçilecek olan bir mütehasıs tabipten müteşekkildir. Bu komisyon suçlunun tevdi edileceği müesseseyi tesbite ve bir müesseseden diğerine nakil hususlarında karar vermeğe sâlahiyettar olduğu gibi, suçlunun tahliyesine de karar vermeğe sâlahiyettardır. Buraya kadar vermiş olduğumuz izahattan çıkan netice şudur. Belçikanın 1930 tarihli Cemiyeti Koruma kanunu ile kabul etmiş olduğu gayri mahdud mahkûmiyet kaidesi mutlak değildir. Çünkü hürriyetten mahrumiyet müddetinin azamî haddi kazâî makam

lar tarafından tesbit edilmektedir. Belçika sisteminin gayı mahdud olan tarafı bu müddetlerden evvel suçlunun idarî bir makam tarafından tahliye edilmesidir.

b — Suçlu çocuklar: Ceza hukukunda kaziyeyi muhkeme kaidesi büyük bir ehemmiyeti haizdir. Bu kaideye çocuk suçluluğu sahasında gayrı mahdud mahkûmiyet fikrine müstenit bir istisna yaratılmıştır. Çocuk mahkemelerinin vermiş oldukları kararlar kaziyeyi muhkeme teşkil etmezler. Bu kararların tadil edilebileceği ve hattâ tamamilen ortadan kaldırılabileceği kabul edilmiştir. Bu fikri izah için 1912 tarihli Fıransız kanununun 10 ve 11 inci maddeleri hükümlerini zikredebiliriz. Bu maddelere göre çocuk mahkemesinin vermiş olduğu kararların tadili, suçlu çocuğun ana, baba veya vasisi, müddei umumi veya bizzat çocuk tarafından talep edilebilir. Mahkemenin hükmü ile çocuğun ailesinden ayırılmış olduğu ahvalde çocuğun ana, baba veya vasisi mahkemeye müracaat ederek verilmiş olan kararların tadilini, çocuğun islahı nefsetmiş olduğunu ve kendilerinin çocuğu yetiştirmeğe kabiliyetli buluduklarını isbat etmek şartile, talep edebilirler.

Çocuk suçluluğu hakkında en yeni kanunlardan biri olan (Genç suçlular ve onların himayesi hakkında) ki Amerikan Kanunu [1] bu mahiyette hükümler kabul etmiştir. Bu kanuna nazaran, eğer çocuk mahkemesi halinde toplanan distrikt mahkemesi çocuğun suçlu olduğunu kabul edecek olursa hakkında icap eden tedbirlere müracaat edebileceği gibi, onu Attorney Général in emrine de verebilir. Attorney Général suçlunun muhafazası hakkında icap eden tedbirlerle tevessül eder, fakat çocuk hakkındaki hürriyeti bağlayıcı tedbirlerin müddeti hiç bir zaman işlemiş olduğu suçta ceza kanununda verilen cezanın müddetini aşamaz. (madde 4) fakat çocuğun bu müddetten evvelde tahliyesi mümkündür. Eğer çocuk, tavrı hareket ve yaşayış tarzı ile islahı nefsetmiş olduğunu kâfi derecede isbat etmiş ise, 13 mayıs 1930 tarihli kanunla tesis edilmiş olan (söz üzerine tahliye bürosu) tarafından her zaman tahliye edilebilir. (madde 7)

c — İtiyadi suçlular: Suç işlemekte ısrar eden kimseler hakkında muvakkat ve müddeti hâkim tarafından tahdid edilmiş cezaların bir netice tevlit edemediği görüldüğünden yeni ceza kanunlarına mükerrirler ve bilhassa itiyadi suçlular için hususî hükümler konulmuştur. Misal olmak üzere Belçikanın 1930 tarihli Cemiyeti koruma

[1] Etats-unis d'Amerique, documents publics, No: 666, soixante quinzième congrés, chapitre 486, troisième session, S. 4090, Société des nations, C. Q. S. /P.E.C. 1/97. Genève. 939

kanununu [2] ve İsviçre ceza kanununun 42inci maddesini gösterebiliriz. İsviçre ceza kanunu bu maddesinde serahaten gayrı mahdud mahkûmiyet kaidelerini kabul etmiştir. Bu maddeye göre: (Hürriyetten mahrum edici müteaddit cezalara mahkûm olduktan sonra işlemiş olduğu bir cinayet veya cünha sebebi ile yeniden hürriyeti bağlayıcı bir cezaya mahkûm olan ve cinayet veya cürüm işlemeğe veya fena harekete veya tenbelliğe karşı meylini gösteren suçluyu, hâkim G A Y R İ M A H D U D B İ R Z A M A N İ Ç İ N hususî bir müesseseye — maison d' internement -- gönderir. Bu müessesede suçlunun muhafazası, hükmedilen cezanın infazı yerine kaim olur). Bu suretle suç işlemegi kendine iyyat edinmiş olan ve fenalığa karşı ruhundaki meyli gösteren suçlunun gayrı mahdud bir zaman için hususî bir müesseseye konulacağını bildiren bu madde aynı zamanda bu müessese ile tatbik edilen rejimin hangi esaslara müstenit olacağını da işaret etmektedir. Mahkûmlar bu müesseselerde çalışmağa mecburdurlar. Geceyi hücrede geçirirler, mektuplaşma ve ziyaretçi kabul edebilmeleri kontrol altındadır. Bu suretle muhafaza altına alınmış olan mahkûmun ne zaman tahliye edileceğine gelince, bu hususta 42 inci madde yalnız asgarî bir hat tesbit etmekle iktifa etmiştir. Mahkûm bu müessesede asgarî üç sene kalacaktır. Eğer hakkında hükmedilen ceza üç seneden fazla ise, cezası müddetince tahliye edilemeyecektir. Bu müddetin hitamından sonra mahkûmun muhafazasının devamına lüzum olmadığı görülecek olursa, salâhiyettar makam, müessese memurlarının mütalâasını aldıktan sonra mahkûmun tahliye edebilir. Meşruten tahliye halinde geçecek olan müddet üç senedir. Bu üç sene zarfında eğer mahkûm yeniden suç işlememiş ve tahliye şartlarına riayet etmiş ise meşruten tahliye kat'i tahliye haline inkilab eder. Aksi taktirde mahkûm yeniden ve bu sefer asgarî beş sene için müesseseye konulur.

Yine İsviçre Ceza Kanununun 43 üçüncü maddesinde gayrı mahdud mahkûmiyet fikrinin diğer bir haline tesadüf edilmektedir.

Buraya kadar muhtelif memleket mevzuatından aldığımız misallerle gayrı mahdud mahkûmiyet nazariyesinin ne şekilde tatbik edildiğini göstermeğe çalıştık. Şimdi diğer bir ferdileştirme vasıtasını görelim.

*
* * *

MESRUTEN TAHLİYE: En ehemmiyetli bir ferdileştirme vası-

[2] Faruk Erem, Belçika Ceza evlerinde mükerrirlerin islahı, Ad. Ceridesi, 940

Sayı 1, Sh : 47

16X

tası olan meşruten tahliye ilk defa İngilterede tatbik olundu. Fakat İngilizlerin kendilerinden evvel Amerikadaki cereyanlardan isdifade etmiş olduklarından şüphe edilemez. Meselâ 1817 senesinde Nevyok Hükûmetinin teşriî komisyonu şöyle karar vermişti (Cezası beş seneden aşağı olan her mahkûmu hapishane müfettişleri, cezalarının hitamından evvel tahliye edebilirler. Fakat bunun için mahkûmun cezasının en az üçte dördünü çekmiş bulunması ve mahkûmun her sene asgarî beş dolar kazanmış olması lâzımdır. Bundan başka mahkûmun iyi hal sahibi olduğunun müessesese müdürü tarafından tasdiki de icap eder).

Gerek bu fikirlerin tesiri altında ve gerek tatbiki zaruretler neticesinde İngilterede meşruten tahliye usulüceza infaz sistemine ithal olundu. İngilterede uzun zamandanberi tatbik edilmekte olan nefi cezasının müstemlekelerin mahkûmları kabul etmek istememeleri üzerine imkânsız hale gelmiş ve bu yüzden mevcudu artan mahkûm adedini azaltmak lüzumu hasıl olmuşdu. Bu sebebele ceza evlerinde islahı nefsetmiş mahkûmları lüzumsuz yere muhafaza etmektense tahliye etmenin müreccah olduğu ileri sürülmüştür.

Bu sistemin tatbikatta iyi neticeler vermiş olduğunu gören, İngiliz hükûmeti Londra kongresi programına bu meseleyide ithal ettirdi. Kongre (Ceza hukukunun prensiplerine muğayır olmamasına, gerek mahkûm ve gerek cemiyet için faideli olabileceğine) müsteniden meşruten tahliye müessesesinin Devletlere tavsiye edilmesini karar altına aldı. Zaten bu sistem İngiltereden başka 1862 de Avusturya Hükûmeti, 1872 de Bad dükalığı, ve Bavyera hükûmeti tarafından kabul edilmişti. Nihayet meşruten tahliye Lüksemburg dükalığında 1879, Fransa da 1885, Belçikade 1888 kanunu ile bu günkü telâkkiye uygun halini aldı. [1]

Halen meşruten tahliyenin mümeyyiz vasfı bu müessesesinin bir cezayı ferdileştirme vasıtası olmasında mündemiçtir. Bu sebeble bir mahkûmun meşruten tahliye edilebilmesi için en esaslı şart kendisinin İ Y İ H A L sahibi olmasıdır. Bu esas üzerinde bütün kanunlar müttefikler. Yalnız iyi halin ne olduğu bu tabirin neyi ihtiva ettiği hususunda kanunlar arasında bazı farkların mevcudiyetine şahit oluyoruz. Ümumiyet itibarile iyi hal mefhumu (İslahı nefis etmiş olmanın) müradifidir. Bununla beraber meşruten tahliye için aranılan bu iyi hal mefhumu islahı nefis mefhumundan daha geniş bir mana ifade eder. Bazı kanunlara göre yalnız islahı nefis etmiş olmak kâfi değildir. Tahliyesinden sonra mahkûmun serbest hayatta

[1] G. Poittevin, Dictionnaire — formulaire des parquets et de la police judiciaire Paris, 1928 Sh: 423

dürüst şekilde yaşamak imkânlarına sahip olup olmadığı da araştırılır. Bu sebeble Fıransada 28 Haziran 1888 tarihli bir emirnameye göre mahkûmun meşruten tahliyesi için (Yalnız islahı nefsedip etmediği değil, aynı zamanda ceza evinde kendisine yaptırılan işte gösterdiği çalışkanlık, müesseseden tahliye edilince sahip olacağı yaşama vasıtaları, mahkûm olduğu para cezasını veya yaptığı zararları ödemek hususunda gösterdiği isticâl derecesi) nazarı itibare alınacaktır.

1930 tarihli Yeni İtalyan Ceza Kanunu 176 inci maddesinde (Hüsnü hal sahibi olduğunu aşikâr bir surette göstermiş bulunmak) ve 1937 tarihli İsviçre Ceza kanunu 38 inci maddesinde (Müessese-de iyi hal göstermiş ise ve serbes hayatta iyi hal göstermekte devam edeceği tahmin olunuyorsa) kayıtlarını ihtiva etmektedir.

Türk Ceza kanununuda 16 inci maddesinde cezasını (İyi hal ile geçirenler)den bahsetmektedir. Fakat kanunumuz iyi hal tabirinin muhtevasını tesbit etmemiş ve yalnız 13 üncü maddesinde (İyi halin nasıl tesbit olunacağı ceza evleri nizam namesinde gösterilir) demekle iktifa etmiştir. Halbuki halen bu nizamname mevcut değildir. 11 Cemazilahir 297 tarihli hapishane ve tevkifhanelerin idarei dahiliyeleri nizamnamesi 14.6-930 tarih ve 1721 sayılı kanunla meriyetten kaldırılmış ve Adliye Vekâletince hazırlanmış olan proje henüz tatbik mevkiine konulmamıştır. Bu meseleyle yakından meşgul olmuş bulunan proje iyi hal meselesi hakkında şu hükümleri ihtiva etmektedir. (Bir mahkûmun iyi hal göstermiş olduğu inzibat mecilisi tarafından müessesedeki umumî hal ve vaziyeti, okulda ve iş sahasındaki çalışma derecesi ve gösterdiği terakki nazarı itibara alınmak suretile tesbit olunur. Ahlâkî durum fişinde yazılı olupta affedilmemiş olan ihtardan gayrı inzibati cezalar mahkûm hakkında iyi hal kararı verilmesine mani teşkil ederler).

Bu suretle iyi hal mefhumunu izah ettikten sonra bir mahkûmun meşruten tahliye edilebilmesi için yalnız bu şartın tehakkukunun kâfi olamayacağını da işaret edelim. Mahkûmun meşruten tahliyesi için cezasının bir miktarını da çekmiş olması icap eder. Bu müddetten evvel mahkûm iyi hal sahibi olduğunu isbat etse bile, meşruten tahliye edilemez. Bir mahkûmun meşruten tahliye edilebilmesi için cezasının; Belçika ve Romanya da - 27 Temmuz 1929 tarihli kanun-üçte birini, Hollanda da - 12 Haziran 1915 kanunu - ve Finlandiya da üçte ikisini, Almanya ve İngilterede dörtte üçünü çekmiş olması

lâzımdır. Bazı memleketlerde yeknesak bir sistem kabul edilmemiştir. Meselâ İspanya da yedi seneye kadar olan mahkûmiyetlerde cezanın üçte dördünün, yedi seneden fazla olan mahkûmiyetlerde cezanın üçte ikisinin çekilmiş olması lâzımdır. Türkiyede ise cezanın mahiyeti bilhassa nazarı itibare alınmıştır. Ceza kanununun 13 ücnü madde-sinde yazılı bulunan dördüncü devrenin, ağır hapiste dörtte üçünü, hapiste yarısını çekmiş bulunanlar meşruten tahliyelerini talep edebilirler.

Bu şekilde yapılan tahliyenin mümeyyiz vasfı şarta bağlı bir tahliye olmasıdır. Mahkûm hakkında verilen tahliye kararında gösterilen şartlara riayet etmek mecburiyetindedir. Bu şartlar meyanında şunları sayabiliriz: Mahkûmun serbest hayatta dürüst hareket edeceğine dair teminat vermesi, suç işlemeğe sebep veya vesile olan bazı sanatları icradan imtinaa mecbur tutulması, içki içmemesi veya içki içilen yerlere devamdan imtina etmesi, muayyen bir yerde ikamete mecbur tutulması, bazı kimselerle ve bilhassa suç ortakları ile temas etmemesi vs.

Bir çok memleketlerde meşruten tahliyeyi tanzim eden kanunlarda bu şartlar hakkında serahat mevcut değildir, şartların intihabı meşruten tahliyeye karar verecek olan makamın takdirine bırakılmıştır. Halbuki diğer bazı memleketlerde bu mesele hakkında kanunlar sarıh hükümleri ihtiva ederler. Meselâ İsviçre ceza kanununun 38 inci maddesinin 2 ve 3 numrolu bendinde şu hükmü buluyoruz. (Salâhiyetdar makam, mahkûma bir deneme müddeti tahmil eder. Bu müddet zarfında patronaja tâbi olmasını da emredebilir. Bu müddet umumiyet itibarile geri kalan ceze müddeti ile hitama erer, fakat hiç bir zaman bir seneden az ve beş seneden fazla olmaz. Ağır hapse mahkûmiyet halin de deneme müddeti beş senedir. Selâhiyetdar makam deneme müddeti zarfında mahkûma alkollü içkiler kullanmamak, muayyen bir mahal veya müessesede ikamet etmek, intihap edilen bir patron nezdinde çalışmak gibi mecburiyetler tahmil edebilir.)

Bu mecburiyet ve şartlara riayet ederek, meşruten tahliye müddetini dolduran mahkûm cezasını ceza evinde çekmiş gibi farz olunur. Fakat eğer bu müddetten evvel bir suç işleyecek veya tahliye şartlarına riayet etmeyecek olursa, meşruten tahliye kararı kaldırılarak, mahkûm yeniden ceza evine konulacaktır.

Diğer bütün kanunlar gibi T. Ceza kanunu da bu mesele hakkında sarıh bazı hükümleri ihtiva etmektedir. Kanunumuza göre meşruten tahliye edilen mahkûmun şahsî hürriyeti bağlayan bir ceza müstelzim bir cürüm işlemesi veya tahliye şartlarına riayet etmemesi halinde, meşruten tahliye kararı geri alınacaktır.

Kararın geri alınması mahkûmun aleyhinde bazı neticeler tevhit eder. Suçlunun yeniden meşruten tahliyesine imkân yoktur. Diğer taraftan meşruten tahliye halinde geçen müddet cezasına mahsup edilemez. T. Ceza kanununun 13 üncü maddesi mucibince üçüncü devrede geçen her üç gün, dört gün mahkûmiyete, dördüncü devrede geçen her gün iki gün mahkûmiyete sayılmaktadır. Bu suretle mahkûmun cezası müddetinin azalması bakımından elde ettiği istifade meşruten tahliye kararının geri alınması halinde ortadan kalkar ve cezasını hiç devre sisteminden istifade etmemiş gibi çeker.

Kanunumuzun bu hükümlerine benzer esasların diğer Avrupa kanunlarında da yer almış olduğunu görüyoruz.

Yeni İtalyan Ceza kanununun 177 inci maddesinde (Meşruten tahliye edilen kimsenin yeniden bir cürüm veya aynı mahiyette bir kabahat işlemesi veya nezaret altında serbesti şartlarına riayet etmemesi halinde, meşruten tahliye kararı geri alınır) denilmektedir. Yine aynı maddeye göre meşruten tahliye edilen mahkûmun serbest geçirdiği müddet ceza müddetine mahsup edilemeyeceği gibi, yeniden meşruten tahliyesine de imkân yoktur.) İsviçre Ceza Kanunu da 38 inci maddesinde buna benzer hükümleri ihtiva etmektedir. Bu maddeye göre (Eğer mahkûm deneme müddeti zarfında bir cürüm veya kasdi bir cünha ika eder veya salâhiyetdar makamın kat'i ihtarına rağmen kendisine tahmil edilmiş olan mecburiyetleri yerine getirmesse veya Patronaj dan ısrarla kaçarsa veya her hangi bir şekilde hâkimin itimadına hâlel getirirse salâhiyetdar makam yeniden hapsine karar verebilecektir. Meşruten tahliye halinde geçen müddet cezaya mahsup edilemez).

*
* *

Buraya kadar gerek gayri mahdud mahkûmiyet ve gerekse meşruten tahliye münasebetile vermiş olduğumuz izahattan çıkan netice şudur: Ceza infaz hukukunda mahkûmun hürriyetini bir an evvel elde edebilmesi için, cezaî mevzuat mahkûma, iyi hal göstermeğe ve ıslahı nefis etmeğe gayret etmesi imkânını tanımaktadır. Eğer mahkûm iradesini bu yolda kullanacak olursa hürriyetini bir an evvel elde edebilecektir.

Cezası müddetini azaltmak mahkûmun elindedir. Bu suretle ceza evlerinde cezanın ferdileştirilmesi piresibi, kanaatimize göre herşeyden evvel mahkûmun iradesine müstenit ve bu iradeyi kuvvetlendirici mahiyette olan bir sistem halinde tecelli etmektedir.

Paranın mahiyeti [*]

Konferansı veren :

Şükrü BABAN

İstanbul Hukuk Fakültesi Profesörlerinden

Çok muhterem dinleyicilerim,

Yüksek ve değerli huzurunuzda, Hükûmet merkezinde, bana söz söylemek fırsatı bağışlandığından dolayı hukuk bilgilerini yayma kurumunun muhterem âzasile sayın ve çalışkan başkanına teşekkür etmeyi bir borç bilirim. Bu teşekkürümün ayrıca bir hususiyeti daha vardır ki o da hukuk ilmini yaymaya uğraşan bir teşekkülün ekonomi düşüncelerine itinalı bir yer ayırması ve konferanslarından birini ona tahsis etmek suretile iktisadın ehemmiyetini kabul ve tebarüz ettirmesidir. Filhakika fikir ve kanaatları hukuk ve iktisat sahasında pek çok dedikoduları mucip olan büyük bir mütefekkir ve filezof Marx hukukî, felsefî, dinî, bedîî, ahlâkî düşünce ve telâkkilerin nihayet iktisadî temellere dayandığını iddia etmiştir. İnsanlar mevcudiyetlerini muhafaza için cemiyet halinde çalışmalarında yekdiğerile zarurî, muayyen ve his ve arzularından müstakil bir takım münasebata girişmek iltirarında kalırlar. Bu istihsâl münasebetleri maddî istihsâl kuvvetlerinin mukannen bir dereceî inkişâf ve tealisine merbut ve onunla alâkadardır. İşte bu ilgi ve münasebetlerin hey'eti umumîyesi cemiyetin iktisadî bünyesini teşkil eder ve bu hakikî temel üzerine de fevkanî hukukî ve siyasî bir kat kurulur ki bunlara da müteayyen ve müşahhas cemî şuur tekabül eder. Hakikati maddiyeyi tayin ve taknin eden keyfiyet insanların şuuru değildir. Bilâkis içtimai hakikattır ki insanların vicdan ve şuurunu tarsin eder.

İktisadî istihsâl şekillerine göre ve onlara uygun hukukumuz felsefemiz, bediiyatımız olacaktır. Mülkiyet şekillerinin ve tarzlarının istihaleleri istihsâl şartlarının şu veya bu tarzı iktisap etmesine bağlı olacaktır. Yel değirmeni bize feodaliteyi verirse elektrik değirmeni mülkiyetin şeklini behemehâl tebdil edecektir. Aile istihsâli tarzı Romanın Gens'ini meydana getirirse bu günkü şekil ancak bir karı

[*] Bu konterans 17/2/940 tarihinde Ankara Halkevinde verilmiştir.

koca bağlarını o da ne kadar müşkülâtla tutabilecektir. Siyasî faaliyetlerin, Devlet şekillerinin iktisadî faaliyet tarzile ne dereceye kadar yakından alâkadar olduğunu söylemeğe lüzum bile görmem. Bütün Devletlerin politikası iktisadî mücadelenin makesidir. İktisadî ihmâl ederek sırf Politika yapan bir idarenin ne elim neticeler verebileceğini en iyi bilecek kimseler Türklerdir.

Bu noktaların sırf hukuk ile uğraşan bir kurum tarafından yüksek bir kavrayış ile anlaşılması memleketimizde hakikî fikrî inkişafın derecesini göstermeğe kâfi bir delil olabilir. Çok eski olmayan bir mazide, bundan 60, 70 sene evveline kadar, hattâ Avrupada bile hukuk fakülteleri tedrisatında iktisada yer verilmesi hemen gayri malûm idi. Ekonomi hukuk tedrisatı arasına, adeta gizlice ve pek muhmel olarak, fakültelerin cümle kapısından değil hizmetci merdivenlerinden girmiştir. Lütfen haftada bir iki saat bir nevî meraklı mevzû gibi ve modaya uymak kabilinden konulmuştur. Fakat pek hoşlanılmayan bu misafir, dünyanın her tarafında, hukuk fakültelerinin esaslı ve ana derslerinden birini teşkil etmiştir. Bu bakımdan medeniyet ile müvazat iddiasındadır. Bazı memleketlerde ezcümle Almanya da ve bizde resen müstakil bir fakülte olmak mevkiini bile ihraz etmiştir. Mülkiyede müstakil bir malî şube vardır. İstanbulda yüksek iktisat ve Ticaret mektebi müstakil bir kurumdur. İstikbal bu durumun sarsılacağını değil belki gittikçe daha kuvvetleneceğini gösteriyor. İktisat davaları içinde her kes zengini, fakiri, köylüyü, şehirliyi, taciri, memuru, âlimi, cahili, sermayedarı ve Devlet adamlarını en ziyade ve yakından alâkadar eden mesele de şüphesiz ki paradır. Paranın mahiyeti, iktisadî veya hukukî, hepimizi ilgilendirir ve şimdi arzettiğim sebep dolayısıyla hukukî mahiyeti şüphesiz ki iktisadî bünye ve mahiyetine bağlıdır. Bu sonraki iyi anlaşılmadıkça ötekine nüfuz çok sathî ve basit olmak tehlikesine maruzdur. Fakat aksinin doğru olduğuna aynı kuvvetle iddia etmek cesaretini kendimde pek bulamıyorum.

Paranın insanlar tarafından üç dört bin seneden beri kullanılmakta olması ve her gün kendisile temas etmekte bulunmamız onun mahiyetini iyi anlamak ve kavramak için hiç bir sebep teşkil etmez. Hatta ilmin seyiri basit gibi görülen hâdiselerin en sonra anlaşıldığını göstermektedir. Milyonlarca cismin asırlarca sukutunu gözü ile gördüğü halde beşeriyet cazibe kanununu ne kadar geç keşfetmiştir. Elektiriği her gün kullandığımız halde mahiyetini bilmekten aciz değilmiyiz? Zihayat mefhumu belki milyonlarca senedir mevcut iken ruhun ne olduğu anlaşılabilmişmidir? Birşeyin tezahüratı, vasıfları, rolleri bilinmekle behemehâl mahiyeti, kühnû malûm olmuş demek değildir. Parada da maalesef aynı müşkülâta uğrayacağız. Tak-

riben 30 asırdan beri bütün filezoflar, hâkimler, dinler, içtimaiyatçılar, iktisatçılar hep parayı anlamağa, izah etmeğe çalışmışlardır. Para davaları beşeriyetin en eski zamandan beri uğraştığı, en çok üzerine düşdüğü ve pek ziyade ihtiras ve heyecanla münakaşa ettiği mevzuulardandır. Fakat buna rağmen belki de bunun için bu bapta en esaslı noktaları bile izah ve tenvire muvaffak olamamışlardır. Bu gün de tıpkı Aristote zamanında olduğu gibi tereddüt içindeyiz. Nenin para, nenin para olmadığı bile üzerinde ittifak edilmiş bir keyfiyet değildir. Muhtelif tedavül vasıtaları arasında hangilerini para sayacağız, hangilerini saymayacağız. Faraza 17 inci, 18 inci asırlarda paradan bahsedilince madenî para akla gelir. 19 ve 20 inci asırlarda bankonotlar, poliçeler, çekler, kâğıt para nakit rolünü oynamaya başlayınca Amerikalı, İngiliz, Alman, Fransız müellifler arasında derin ihtilaflar baş gösterecek, bankonotu para addedip poliçeyi veya çeki para saymayanlar olacaktır. Pareto gibi sırf madenî parayı hakikî para sayarak kâğıt parayı sahte para addedenler olacaktır. Hatta During gibi kâğıt parayı «Şakavet parası» diye tavsif edenler olacaktır. Kendisi ne olduğu bilinemeyince bittabi tarifi de pek müşkül olacaktır, eğer muhâl değilse.

Para nedir deyince derhal iktisat ilmi tereddüt ve telâşa düşer. Sistemler ve doktrinler ayrılır. Herkes kendi telâkkisine göre bir tarif ve izah kaygusuna düşer. Ne kadar iktisatçı varsa çok meşhur ve hatta ikinci derecede bile, o kadar para tarifi var desem mübalağa etmiş olmam.

Aristote göre para «Ancak faydalı ve carî istimâl kıymeti olan şeylerden yapılır. Para adeta bir vasattır. Mutavassıttır. Bütün şeylerin müşterek ölçüsüdür. İnsanların hiç ihtiyacı olmasaydı veyahut hepsinin ihtiyacı aynı olsaydı mübadele olmazdı. Nakit diğer eşya gibi aynı tahavvülâta maruzdur. Daima aynı kıymeti muhafaza etmez. Her ne kadar nakdin kıymeti temsil ettiği eşyanın kıymetinden daha ziyade sabit ve müstakar ise de»

Bir takım müellifler kalabalık bir kütle halinde hep bu tarifi izi üzerinde yürüyecekler ve parayı «Devlet tarafından tanınmış ve emniyet altına alınmış bir külçedir» diye tarif edeceklerdir. Derhal bu tarif ve buna yakın tavsiflerin zayıf ve bozuk tarafı göze çarpar. Madenî külçe olmayan bütün paralar yani beşeriyetin müstemiren mübadele vasıtası olarak kullandığı eşya, buğday, çay, öküz, boncuk, deri ve yahut kâğıt bu tarifi haricinde kalır. Riyazî mektebin ünlü mümessili Jevons parayı buna yakın bir surette tarif eder. «Ayarı ve sıkleti Devlet tarafından tahtı temine alınmış olan ve bu tamamîyet üzerindeki çizgilerle taayyün eden Külçedir» der. Fransız

"Canwés"e göre nakit «tedavül vasıtasından başka bir şey değildir» Müsyö Noğaro derki «Para unumiyetle mübadelelerde bizatihi ve kendisi için değil fakat müstakbel mübadelelerde kullanılmak üzere kabul edilen bir maldır. „Oljet” ve diğer bir iktisatçı için «Eşya ve hizmetler mukabilinde kabul edilen bir âlettir» Walras parayı şöyle anlar «Bütün eşyanın kıymetleri içlerinden birine kıyas edilmek suretile piyasa vaziyeti tarif ve izah olunabilir. İşte bu mal ve şey paradır» De Foville de şöyle tarif eder. «Her hangi bir para cemiyeti veya beşer emeğinin mahsulü olan bir şeydir ki onu bir cemiyet kıymetleri ölçüsü olarak kabul eder ve binnetice mübadelelerin müteamel âleti olur». Golson da «Paranın iki vasfını söyledik O aynı zamanda hem mübadelelerde vasıtalık rolünü oynar hem de kıymetleri ölçer».

İktisat ilminin kurucusu addedilen A.Smith de parayı mübadele vasıtası olarak nazarı itibare alır. Bütün bu tariflerde ve saymaya imkân olmayan yüzlerce diğer tariflerde parayı behemehâl bir mal meta gibi anlatmak isteyorlar. Halbuki para davalarının temel taşlarından biri de esasen paranın maddî bir mevcudiyeti haiz bir metai veya mal olup olmaması keyfiyetidir. Yeni paranın realizme veya Nominalisme «Alâmet, Tamga»sıdır.

Şimdiye kadar temas ettiğim müellifler réalisme derler ama bunlar bile altın veya gümüş gibi kıymetli maddelerin para olmaları yüzünden kıymetlerinin artmış olduğunu inkâr edemeyeceklerdir. Faraza Avusturyanın 1875 tarihinden sonraki gümüş Filorine müstenit kâğıt Filorinin hariç piyasalardaki Altın değeri evvelce mevcut olan gümüş Filorindeki hakiki gümüş miktar ve sıkletinden fazla idi. Rusyada halk uzun müddet kâğıt rubleye alışmış olduğu için yirminci asır bidayetinde Çarlık Rusya İngiltere ile anlaşmasından sonra kâğıt yerine dahilde altın tedavüle sevk ettiği halde halk, hele köylüler, kâğıdı altına tercih ediyorlardı.

Bu réaliste, lerin karşısında tam zıddında Nominaliste ler yani para kıymetinin bizatihi ve nefsinde mevcut olmayıp sırf Devletin icadı olarak kabul edenler gelecektir.

Deminki ifadesile realiste olan aynı Aristote para hakkında şu fikirleri de söylemek suretile Nominalisme' in alemdari olmuş sayılabilir:

«Nakit ve onu tesis eden bütün kanunlar beyhude ve tabiatla hiç esası olmayan bir şaka gibi talâkki olunur. Çünkü o nakdi kullananlar aralarında yeni bir takım anlaşmalar yapsalar o zaman nakit zarurî eşyanın iştirası için hiç kıymet ve fayda temin etmez olur ve madrup sikke itibarile çok zengin olan bir adam en iptidai gıda ihtiyaçlarını tatmin edemeyecek bir hale gelebilir. Elindeki ser-

veti ne kadar çok olursa olsun sahibinin açlıktan ölmesi kabil ve mümkün olan bir servet pek garip bir servettir».

Hristiyanlık parayı Devletin daha doğrusu hükümdarın malı farzederek kıymetinin hükümdar tarafından ona verildiğine kanı olmuştur. Kaysere vergi verip vermemekte tereddüt edenlerin sualine karşı İsa Peygamberin cevabı şu olmuştu :

«Bu yazı ve resimler kimindir? Kayser indir. Öyle ise Kayser'e ait olanı Kayser'e veririz».

İngiliz Filezoflarından David Hume göre «Nakit sırf itibarî bir kıymettir». Fransız Filezoflarından Monteskie de «Altın ve Gümüş Cali ve itibarî birer kıymettirler» der. Simiand der ki «Altın ilk itibarî paradır». İngiliz Maraşal ve Alman Vagner de bu kanaattadırlar. Lock için nakit hayalî bir kıymettir. İngiltere ve Fransadaki sergüzeşterlerle meşhur olan Low der ki : «Nakit eşyanın onun değerinden dolayı mübadele edildiği bir şey değildir. Onun vasıtasile eşyanın mübadelesi tahakkuk eden bir şeydir». Alman iktisatçılarından Georges Frederick Kuafıp nominalisme giderek parayı şöyle izah eder :

«Para esasen bir devlet işidir. Devlet bunu yüksek menfaatlarına göre tanzim etmelidir. Nakit hukukun ihtira ve mahlûkudur.» Création de Droit «ve bütün tarihin seyrince nakit çok muhalif şekillerde tezahür etmiştir. Binaenaleyh bir nakit nazariyesi ancak Hukuk tarihi nazariyesi olabilir. Nakdin bizatihi kıymeti olması keyfiyeti talî bir bahisdir. Mühim olan cihet parayı devletin bahşettiği borç ödemek kudret ve kabiliyetidir «Geltung» bu hassada muayyen bir maden sikletine verilmiş değildir. Bilakis muhtelif memleketlerde muhtelif isimler alan bir vahide verilmiştir ki «Dolar, Frank, Mark, Flörin» bu vahidin borçları kat'i olarak itfa etmek hassası vardır. Bu vahidin maddeten şu veya bu şekilde temsil edilmiş bulunmasının hiç ehemmiyeti yoktur. Kâğıttan olabilir, altından olabilir. Devlet bazen diğer maddeyi intihap etmekte bir takım sebeplere malik olabilir. tedavül aleti olarak temsil edilen nakit vahidi şu halde sırf nominal dır. Frank, Dolar Madeni sikletler göstermezler. Bunlar «Mücerret vahit» lerdir. Bu iddianın isbatı da çok kolaydır. Devlet zaman zaman nakit vahidinin ölçüsünü değiştirmiyormu? Faraza filân tarihten itibaren Frank muayyen bir altın siklet ifade edecek demiyormu? Halbuki o tarihe kadar Frank bir gümüş siklet ifadesi değildir aynı zamanda devlet gümüş Frank olarak tahakkuk etmiş olan borçların ne miktar altın ile kabili teviye bulunduğunu tesbit etmezmi? böyle bir kararın izahı ancak şu olabilir. Esasen borç bir gümüş siklet ile ifade edilmiş değildir. Frank ile yani mü-

cerret bir vahit ile ifade edilmiş bulunuyordu. O mücerret vahit Frank da devletin arzusuna göre bazan altın ile bazan gümüş ile tediye olunur. Başka türlü olsa devletin kararı gayrı kabili idrâk bir şey olurdu. Muhakkak ki nakit vahidin tebeddül ettiği fasıla esnasında deyin sadece Frank idi. Ne gümüş ve ne de altın olmayan Frank. Bir nakit sisteminden öbür nakit sistemine geçildiği vakit para nominal telakkî olunuyor demektir. Bu şartlar dahilinde bir naktin tarifi yeni nakit ile eski nakit vahidinden ne miktarile borcun tesviye olunabileceğinin ifadesinden başka bir şey değildir. Bir halde ki bir nakdin tarifi behemhâl ve münhasıran «Tarihi bir tariftir. Ve eski nakdin tereküp ve bünyesi veya yeni nakdin terkip veya bünyesi ile hiç alâkadar değildir» Altın esasının taammümünden bahseden Knapp aynen şöyle deyecektir:

«1871 Tarihinden sonra taammüm eden altın mikyası Etoloor değildir. İngiliz para teşkilâtı taammüm etmiştir. Esbabı hariciyeden dolayı diğer devletler İngilizlerin kabul ettiği altın esasını almağa mecbur olmuşlardır. Ordu teşkilâtı da böyle değildir? Karada en kuvvetli Devlet mecburî hizmeti askeriye kabul edince bütün komşuları da bu tedbiri ittihazı mahkûm olurlar. İngiltere karada kendisini himaye etmek ihtiyaç ve zarureti hissetmedikçe buna lüzum görmez. Bunun zıddı olarak Avrupa devletleri Cihan politikasına müdahale etmek isterlerse İngilizlerin bahri teslihatını taklit etmek vaziyetindedirler. ve İngiltere gemilerini inşa için demir kullandığı müddetçe hasımları da zırhlılarını demirden yapmağa mahkûmdurlar. Yani gemi mikyası demirdir paranın altın olduğu gibi»

Devletin para vahidini tebdil etmek suretile bir kısım halkı müstefit ve bir kısmını da mutazzır ederek iktisadî durumu tebdil etmesine de Knopp lâkayıt kalır. Çünkü derki:

«Her gün binlerce tahavvülât husûle gelir bunların sebepleri çok mütehalifdir. Yeni yolların veya kanalların açılması gümrük tarifelerinin veya naklile tarifelerinin tebeddülü, yeni vapurlar inşası vesaire bütün bu hareketler mübadeleyi bazan bir taraf bazan öbür taraf leh veya aleyhine tebdil ederek umumî tablo ve manzarayı değiştirir. Bu daimî ve şumûllü tahavvüller arasında her kes kendi menfaatını araştırır. Binlerce fiat yükselir. Binlerce düşer»

Hemen bütün memleketlerdeki kanunî mevzuat bu noktayı okşayacak mahiyettedir. Faraza Borçlar kanunumun 83 üncü maddesinde «Mevzuu para olan borç memleket parasile ödenir. Akid tediye mahallinde kanunî rayıcı olmayan bir para üzerine varid olmuş ise hurufen icrası «aynen ödemek» kelimeleri veya buna muadil sair tabirat ile şart edilmiş olmadıkça borç vadenin hululü günündeki

rayici üzerinden memleket parası ile ödenebilir» Fransız medeni kanununun 1895 inci maddesi daha vazih ve daha kat'idir.

«Nakden yapılan bir ikrazdan doğan borç mukavelede tasrih edilen meblağdan ibarettir. Tediye tarihinden evvel nakde çoğalış veya azalış olmuş ise borçlu istikraz etmiş olduğu meblağı tediye anında hali tedavülde bulunan rayiç nakit ile ve ancak bununla iade etmekle mükelleftir»

İsviçre medenî kanununun 84 üncü maddesi aynen bizimki gibidir. Harp sonrası paralardaki tahavvülât bütün memleketlerdeki mehakimi işgal etmiştir. ve çok muhalif kararlar çıkmıştır. Faraza Amerikada Clause - or muayyen altın siklet ile akit yapılması fâzla taammüm ettiğinden hükûmet âkit tarafların serbestisinin devletin para tahavvülâtındaki gayesini ihlâl ettiğini ve binaenaleyh bir intizamı amme mes'elesi teşkil eylediğini derpiş ederek 1933 de mukavelatta altın'ın tediye kaydının muteber olamayacağına dair bir kanun çıkardı. Fransız ve İngiliz mehakimi içtihadı altın tediye kaydına kısmen itibar kısmen ademi itibar gösteren mutehalif ve bazan da mutazat kararlar isdar ettiler.

Fransız mehakimi Milletler arası tediyeatta altın kaydı varsa tediye Fransada bile olsa bu kaydı muteber tanımaktadır. Faraza Ereğli kömür şirketinin tahvillerinin altın frank tediye şatını muteber addetmiştir.

Bizde Temyiz mahkemesinin dokterini pek vazih olarak malûm görünmüyor. Çünkü mukarrerat muntazam bir neşre tabî degildir. Mamafih Temyizin umumî temayülü akitlerde altın tediye kaydı varsa mukavelâtta tarafeynin serbestisi bakımından bunun muteber olduğu merkezindedir. Üsküdar su şirketinin altın tediye mecburiyeti kabul edilmesi gibi diger taraftan bir sulh mahkemesinde ikame edilen « 50 » altın liralık alacak davasının sulh mahkemesinin rüyetle salâhiyeti olduğuna dair ve esasa değil salâhiyete müteâllık bir karar vermiştir.

Para hakkındaki nazarı telâkkîleri itmam etmiş olmak için nakdin realismin veya nominalismin karşısında 20 inci asrın bidayetinden beri Belçikada Ernbıt Solvay Cuillone de Greof sırf hesap ve takaslarla ne Reél ve nede nominal hiç bir paranın mevcudiyetine ihtiyaç olmadığını ileri süren müellifler bulunduğunu da zikretmek lâzımgelir. Bilhassa İngilterede bankalar arası takas odalarına ve çek istimalinin taammümüne istinat eden bu müellifler hesaplarda bakiye « Solde » olmaması esası etrafında muhakeme yürüteceklerdir. Ve bütün memleketin ve fertlerin alacak ve vereceklerini sırf Comptabilité muhasebe ile ve defterlere kayıt ve tarh suretleriyle haletmeği derpiş edeceklerdir.

Bütün şu tafsilâta nazaran paranın mahiyetini anlamanın ve iyice yani efradını camî ve ağyarını manî bir tarifini yapmanın neden çok müşkül olduğu anlaşılmıştır. Mamafî munsıf olmak için şunu da ilâve etmek icap eder ki mevzuunun en mühim bir kısmını iyi tarif edememekden mütehassıl bu aciz ve zaaf yalnız iktisada münhasır değildir. Bütün mevzuu Devlet olan esasiye üleması Devleti tarif etmek icab ettiği vakit derhal Fırkalara ayrılırlar. Bitmez tükenmez münakaşalara dalarlar. Çünkü bütün Devletleri sinesinde cemedecek bir izah gayet umumî olur. Hem Hottanto ları ve hem de İngiliz ve Fransız imparatorluğunu ihtiva ve istiap edebilecek bir tarif O kadar umumî olmak icap eder ki asıl Devletler hep bu tarifi istisnâları gibi meşhut olurlar. Yine faraza İstityelerle insanları nefsinde cemedecek bir zihayat tarif de çok iptidai ve müphem olur. Boncuğu, çayı deriyi, öküzü, bakırı, altını, polîçe, bankonot, emre muharrer senet, gümüş kâğıt parayı nefsinde cemedebilecek bir para tarifi de yapıp yapılmamasında çok azim farkolunmayacak bir şey olur. Tarifinde rastladığımız bu müşkülât ve tereddütlere rollerinde de yine aynı illetlerden dolayı tesadüf edeceğiz. Bir çok iktisatçıların üzerinde ittifak ettikleri rolleri üçe irca olunabilir.

1 — Mübadele vasıtası olmak.

2 — Kıymetler için müşterek ölçü olmak.

3 — Kıymet biriktirme unsuru teşkil ederek sermaye halini almak ve hâl ile âtiyi rapteden bir köprü vazifesini görmek.

Yukarda temas edebildiğim tariflerden bile tavazzuh ettiğine göre bir çok müellifler ilk iki rolü üzerinde ısrarla iktifa ederler. Üçüncü rolünü daha az ısrarla mevzuubahis ederler. Halbuki mübadele vasıtası olmak keyfiyeti de O kadar kat'î ve bariz değildir. «Mar»ın pek açık olarak gösterdiği gibi para bazan mebde ve munteha ve bîzatihi maksud ve gaye olabilir. Bir sermayedarın mal alarak piyasaya arzetmesi ve satış ile tekrar paraya kavuşması fiilinde para vasıta değildir, gayrı vasıta emteadır. Nakit hususî istimâl kıymeti olmayan binaenaleyh tedavül sahasından çekilmesi imkânı bulunmayan bir metadır. Ve adeta vücuduna şeytan girmiş gibi çoğalmağa mahkûmdur. Çok iyi biliriz ki miktar farkları hakikat halde mahiyet farkı doğurur. Aristote nin meşhur kuyruk hikayesi malûmdur. Kılırları kopararak kuyruğu yok derim. Nakit mutavassıt rolünde iken mütevazî, masum, hayırhah ve mübadele çarhının yağı mesabesinde iken sahibinin elinde miktarı çoğaldıkça içtimai, siyasi, idarî nüfuz ve kudret bahşeden tehlikeli bir sulta olmağa başlar.

Ölçü Para

Nakdin müşterek ölçü olması vasfı da üzerinde itinâ ile durul-

109

maya değer. Kıymetlerin müşterek ölçüsü olduğuna göre bir iktisatçının hiç de doğru olmayan bir tabir ile ifade ettiği gibi valorimètre bulunduğu nazaran öyle istenir ki her ölçü gibi sabit kalsın filhakika uzunluk veya siklet ölçüleri olan metre ve kiloda sabit değildir. Metre kürrenin bir cüz'i olduğuna göre kürremizin takallusu ve istihalelerine bağlı olarak ufalmaktadır. Hattı üstüva ve kutupta kilo sikleti aynı değildir. Fakat bu kadarcık sebebsizliğe insanlar alışkandır. Kürremiz esasen her gün mütehavvil iken onun üstünde her hangi bir müstakar bir nokta tevahhüm etmek hayaldir. Yalnız para sabit olsun denildiği vakit sabahtan akşama kadar tahavvül etmesin az çok bir istimrar ifade etsin demektir. Bu istimrar arzusu şu noktadan çok şayanı temenni olur ki metredeki tahavvülât nihayet uzunluk ölçüsüle alâkadar olanları izaç eder, kilodaki tahavvülât siklete tabî eşyayı müteessir eder. Fakat nakitteki değişme beşer muamelelerinin hey'eti umumiyesine terettüp etmekle meydana getireceği karkaşalıklar diğerlerinin ki ile kıyas kabul etmiyecek derecede vahim ve derin olur. En sağlam zannedilen altın devrinde bile pek kısa bir fasıla esnasında yani altı sene zarfında altın değerinde 30 tahavvül olduğu görülmüştür. Biraz uzunca bir devrede bu tahavvül bire üç dört olabilir. Binaenaleyh sabit bir ölçü derdi hala umumî harpten sonra, istikrarsızlık pek müziç bir şekil alınca her memlekette çiçekler gibi inkişâf etti. Tefsilâtına girmeyeceğim bir çok projeler Fisher, Cessel, Lehfeldt, Keynes, Eistler kimi «Dollar Compensé», kimi «Composite maichandise», kimi «Eriyen Para» teklif edeceklerdir. Bütün telâş ve endişenin sebebi şudur ki beşeriyet nazarında nakit servetlerin en mühimi ve en canlısıdır. Ve en barizidir, en seyyalidir. Hatta bizzat servetin kendisidir. Servet demek azim beşeriyet kitlesi için para demektir. Halbuki servetler içinde Devletin üzerinde bunun kadar tesir icra edilebileceği binaenaleyh bunun kadar cıızı ve zayıfı yoktur. Çeliği çeliklikten çıkarmak Devletin hemen elinde olmadığı halde altını gümüşü veya herhangi diğer bir maddeyi paralıktan azletmek elindedir. Gümüşün bu yüzden geçen asrın sonuna doğru uğradığı âkibet hatırlardadır.

Harp sonrası Devletlerin tarihi mübalağasız paraların tarihidir denebilir. Fransada frank sukut etmeğe başlayarak İngiliz lirası 240 ka kadar yükselince 1926 buhranı baş gösterdi ve Meclis bütün ananelerine veda ederek adeta harp zamanı imiş gibi müteveffa Ponkareye kararnamelerle memleketi idare etmek salâhiyetini verdi. Uzun sıkıntı ve iztiraptan sonra Ponkare frankı eski kıymetinin beşte birine indirerek tahrir etti. Mutavassıt ve sabit iradeli sınıf bundan mutazzır borçlular müstefit ve alacklılar mağdur oldu. Dünya-

da en büyük borçlu Devletlerdir. Ve borçluların yükünü hafifletmek kudreti en büyük borçlunun elinde bulunmuyor demektir. Son sosyaliste Blum kabinesinin sukutunda da frank kıymetinin tenezzülünün büyük bir âmil olduğu ayan müzekeresinden anlaşıldı. İngiltere de de bir aralık iş başına Mac Donald ile amele fırkası gelince Dünyaya bir korku ve haşyet kaplamıştı. Rusyada bolşevizm sermayedarların müstahkem mevki addedilen büyük Britanya da Mac Donald Dünyaya nasıl bir dans talim edecekleri sualini her kes birbirine sormaya başlamıştı. Buna rağmen soğuk kanlı İngiliz efkârı telâş göstermedi. Hatta Millî müdafaa masraflarından kısarak içtimai sigortalara geniş yer vermesi bile İngilizleri harekete getiremedi. Fakat vaktaki 1931 de sterlini altın esasından ayırarak kıymetinde sülüsüne yakın bir tenezzül yaptı. İngiliz efkârı umumiyesi en hassas damarına dokunulmuş gibi ayaklandı. Ve yapılan intahabat-amele fırkası İngiliz tarihinde nadir görülen ve belki de hiç görülmeyen bir inhidame ve hezimete uğradı. Saman çöpü gibi süpürüldü ve muhafazakârlar ekseriyeti mutlaka ve kahire ile iktidar mevkiine geldiler. O gündür bu gün Balardin ve Çemberlayn ile bu hâkimiyet devam etmektedir.

Almanya mütemadi infilâsyon ve iflâslarla dahildeki mutavasıt sınıfları mütekait, memur, zabıt ve saireyi harap ve açlığa mahkûm etmekle beraber versay muahedesinin yüklediği ağır borçlardan da sıyrılmaya muvaffak oldu. Bu tarz hareketler hakikat halde son moda ve çok yeni 20 inci asır icadı değildir. Çok eski zamanlardan beri devam ede gelen bir ananenin imtidadıdır, knapp de eski düşüncelere yeni cilâ vermiş bir müelliftir. Orta çağlarda dere beyleri seminyorlar, baronlar sıkıntıya düştükçe tedavül eden paraların içinden bir miktar altın veya gümüş çalarlar ve yeni para vahidinin eski para vahidi kadar iştirâ kudretini haiz olmasını isterlerdi. Ve buna göz kamaştırıcı bir isim de takmışlardı. «para kıymetinin ziya-deleştirilmesi» Osmanlı imparatorluğu da uzun tarihinde bu usûl tağşişe mükerreren baş vurmuştur. Hemen her cülusu müteakip Orduya bahşış vermek için akçının değeri azaltılır ve bu yüzden esnaf ile yeniçeri arasında daimî nizalar çıkar ve yağmalar olurdu. Her infilasyon daha doğrusu tenkisi kıymet hakikat halde Devletin kendisile ifrat veyahut bazı zümre efradile diğer zümre efrat arasındaki menfaatlar müsademesi cidaline sırf kendi veya bir zümre lehine temin ettiği bir zaferdir. Umumiyetle kendi borçlarının mühim bir kısmını affetmiş olur. Amarikada tenkisi kıymet erbabı ziraatın borç yükünü hafifletmeği istihdaf etmiştir. Fransada büyük sanai erbabı müstefit olmuştu. Belçikada bankaların vaziyeti kurtarılmış bulundu.

Paranın son ve mühim bir rolü de kıymet mahzeni olması sermaye teşkil eylemesidir. İnsanlar cemiyet halinde yaşarlar. Binaenaleyh iş bölümüne müstenit kitleler karşısındayız demektir. Mübadelelerin pek çoğu da aradan zaman geçmeksizin yapılamaz. Farazâ ziraatta bir mevsim beklemek lâzımdır. Sanayide istihsâl müddeti az veya çok uzun olabilir. Bir halde ki zamanın tahavvülât ve ilcaatından en ziyade masun kalabilecek şeylerin nakit olarak kullanılması insanların ilk zamanlardan beri düşüncelerine zemin teşkil etmiştir. İnsan filhakika hâlihazır içinde yaşar fakat istikbali hatta uzak istikbali bile bir hakikat gibi telakki eder. Sanayici, köylü, tacir, iş adamı hatta memur müstakbeli ve âtiyâ düşünür. İşte ancak para sayesinde, ekonomik faaliyette bulunacak biri, rolünün zamanını, vaktini intihap ederek azamî şansı kendi tarafına çekerek işe girişe bilir. Altın ve gümüş bize bu bakımdan nisbeten en emin gibi görülür. Mamafî kat'î teminat karşısında değiliz. «A. Smith» in dediği gibi «en zengin ve mebzûl altın madenleri dünyanın servetine pek az bir şey ilâve edebilecektir. Çünkü kıymeti nedretinden gelen bir mahsûl mebzûl olmakla bittabi kıymetinden kaybeder».

Beşeriyet asırlardan beri sabit bir ölçü, bir kıymet mîyarı, bir sermaye ve tasarruf âleti hayali peşinde koşmuş her yaklaştığı esası gayesine uygun zannetmiş fakat tatbikat ve tetkikat yeni bir serap karşısında kaldığını görmüştür.

Bir kuş bakışı halinde ve bittabi çok nakıs olarak üç dört bin senedenberi beşeriyet mütefekkirlerinin para hakkındaki düşünce ve endişelerini hülâsa etmiş oldum. Bu zıd fikir ve düşüncelerden her tarafın haklı görülen iddialarından behemehâl bir netice çıkarmak ve bir karara varmak lâzımgelse idi sözlerime şu fıkra ile nihayet verirdim:

Orta çağlarda iki şövalye bir abidenin kaidesi önünde karşılaşırlar ve her biri bir tarafta yer alır. Aralarında bu anıdın mamul olduğu madde hakkında mükâleme başlar. Birine göre bu sütun altındır diğerine göre gümüş — mükâleme münakaşa, münazaa hatta daha sonra döğüşmeye müncer olur. Her iki kahraman da silahını kullanır ve sütununun yanında iki ruhsuz ceset uzanır. Gürültüye koşanlar hayretle görürler ki noktai nazarlarını kabul ettirmek için canlarını feda eden iki şövalye de haklı imiş. Çünkü sütunun bir yüzü, altın öbür yüzü gümüş imiş. Bugün birlikte abidenin çevresini dolaşmamız bizi her halde bu asil şövalyelerin haline düşmekten korusa gezintimiz beyhude olmayacaktır.

Hâkimler kanununun 39 uncu maddesi muclbince gaye Şubat 94ⁿ tarihine kadar iki sene müddeti bilfiil ikmal eden 5 inci derecedeki hâkimlerden “ terfia lâyük „ görülenlere alt defter.

H Â K İ M L İ K S İ N İ F İ

5 inci derecedeki hâkimlerden „terfia lâyük,, görülenler

Terfi	Sıra No.	Sicil No.	Adı ve soy adı	Memuriyeti
	1	3142	Abdülkadir Beker	Temyizmahkemesi raportörü
	2	392	Ata Bilgili	Elazığ Reisi
	3	419	Münür Altıok	Üsküdar hukuk hâkimi
	4	2898	Tahsin Ertem	Kırklareli hâkimi
	5	560	Remzi Türeci	İstanbul 2 inci ağır ceza mahkemesi reisi
	6	937	Emin Gürçay	Kastamonu ceza hâkimi
	7	1134	Şükrü Esen	Adana Reisi
	8	895	Mustafa Nuri Arun	Adana ceza hâkimi
	9	697	Esirettin Akşit	Giresun hukuk hâkimi

Gaye Şubat 940 tarihine kadar iki sene müddeti bilfiil ikmal eden “6,, inci derecedeki hâkimlerden “terfia lâyük,, görülenlere ait defter.

1	178	Fehmi Erkan	Ordu hukuk hâkimi
2	2600	İsmail Faiz Üstün	Mardin hukuk hâkimi
3	2371	Tevik Salcıoğlu	Bandırma reisi

Gaye şubat 940 tarihine kadar iki sene müddeti bilfiil ikmal eden “7,, inci derecedeki hâkimlerden “terfia lâyük,, görülenlere ait defter .

1	3682	Hüsamettin Eroğlu	3 üncü sınıf adliye müfettişi
2	1887	Rahim Rami Erdem	Söğüt ceza hâkimi

Gaye Şubat 940 tarihine kadar iki sene müddeti bilfiil ikmal eden "8,, inci derecedeki hâkimlerden "Müm-tazan terfia lâyük,, görülenlere ait defter.

Terfi Sıra No.	Sicil No.	Adı ve soy adı	Memuriyeti
1	5150	Şakir Aksu	Hususî kalem müdürü

Gaye Şubat 940 tarihine kadar iki sene müddeti bilfiil ikmal eden "8,, inci derecedeki hâkimlerden "tercihan terfia lâyük,, görülenlere ait defter

1	5184	Kâmil Tuğrul Coşkunoglu	İstanbul ticaret mahkemesi azâsı
2	1984	Behçet Barbaras oğlu	İstanbul sulh hâkimi

Gaye Şubat 940 tarihine kadar iki sene müddeti bilfiil ikmal eden "8,, inci derecedeki hâkimlerden "terfia lâyük,, görülenlere ait defter

1	4058	Mehmet Könu	İskilip hukuk hâkimi
2	4760	Remzi Bergman	İstanbul ticaret mahkemesi azâsı
3	1690	Niyazi Hakgüden	İstanbul sulh hâkimi
4	516	Hasan Fehmi Girit	Dişarbekir hukuk hâkimi
5	5023	Remzi Aytekin	Çankırı azâsı

Gaye Şubat 940 tarihine kadar iki sene müddeti bilfiil ikmal eden "9,, uncu derecedeki hâkimlerden "tercihan terfia lâyük görülenlere ait defter

1	5682	Nedim Öztan	Kütahya sulh hâkimi
2	5747	Necati Aras	Ankara sulh hâkimi

**Gaye Şubat 940 tarihine kadar iki sene müddeti bilfiil
ikmal eden "9,, uncu derecedeki hâkimlerden
"Terfia lââyık,, görülenlere ait defter.**

Terfi Sıra No.	Sicil No.	Adı ve soy adı	Memuriyeti
1	3712	Esat Toğu	Karacebey ceza hâkimi
2	5681	Kemal Türel	Milâs ceza hâkimi
3	32	Selahattin Başkan	İzmir sulh hâkimi
4	3746	Nefise Yücekök	Temyiz raportörü
5	5675	Sıtkı Cebesoy	Siverek ceza hâkimi
6	5957	Süreyya Malkoç	Adapazarı sulh hâkimi
7	382	Ahmet Özgen	Gümüşhane azâsı
8	5454	Sabit Somtürk	Antakya ağır ceza mahkemesi azâsı
9	5969	Tevfik Güç	Kadirli hâkimi

**Gaye Şubat 940 tarihine kadar iki sene müddeti bilfiil
ikmal eden "10,, uncu derecedeki hâkimlerden "ter
fia lââyık,, görülenlere ait defter.**

1	6818	Abdulkadir Topuzlu	Edirne sulh hâkimi
2	5636	Kemal İren	Yozgat sorgu hâkimi
3	6483	M. Tevfik Ülkü	Kulp sorgu hâkimi

**Gaye Şubat 940 tarihine kadar terfi müddetini bitiren
11 inci derece sorgu hâkimlerinden "terfia
lââyık,, görülenlere ait terfi defteri**

1	4289	Avni Özel	Orhaneli sorgu hâkimi
2	4498	Refik Anadolu	Tekirdağ sorgu hâkimi
3	6214	Suat Kosal	Lüleburgaz sorgu hâkimi
4	4335	Adnan Ozan	Soma sorgu hâkimi
5	4370	Rauf Dinçer	Siferihisar sorgu hâkimi
6	4516	Necati Ongan	İnebolu sorgu hâkimi

Terfi			
Sıra No.	Sicil No.	Adı ve soy adı	Memuriyeti
7	4236	Arif Yeşin	Karacasu sorgu hâkimi
8	5907	Burhanettin Sili	Gebze sorgu hâkimi
9	5431	Hakkı Sansal	Nizip sorgu hâkimi
10	4594	Mahmut Yüçetaş	Biga sorgu hâkimi
11	4562	Mehmet Koca oğlu	Amasya sorgu hâkimi
12	2958	Salih Utku	Akçaabat sorgu hâkimi
13	1019	Ulvi Aksoy	Sinop sorgu hâkimi
14	4318	Celalettin Erkan	Mudanya sorgu hâkimi
15	3751	Rüstem Alpaslan	Erbaa sorgu hâkimi
16	3829	Feti Özarar	Manisa sorgu hâkimi
17	6217	İhsan Yeğen	Erdek sorgu hâkimi
18	3962	Necati Ecer	Pasinler sorgu hâkimi
19	4242	Sabri Uğur	Silvan sorgu hâkimi
20	3942	Hüsamettin Türegün	Polatlı sorgu hâkimi
21	705	İsmail Hakkı Akay	Çıbık sorgu hâkimi
22	5597	Mustafa Aktan	Kızılcahamam sorgu hâkimi
23	3617	Seyit Ateşman	Ceyhan sorgu hâkimi
24	5610	Hilmi Erdem	Tortum sorgu hâkimi
25	6028	Ramiz Öztuğ	Şile sorgu hâkimi
26	4102	Şevki Akbay	Sungurlu sorgu hâkimi
27	3646	Muhittin Girgin	Aksaray sorgu hâkimi
28	3643	Nuri Erdem	Keşan sorgu hâkimi
29	4295	Hilmi Sorucu	Silivri sorgu hâkimi
30	4908	Tahsin Elbaşı	Gölnar sorgu hâkimi
31	2968	Arif Demirbaş	Ayancık sorgu hâkimi
32	5230	Tevfik Işkın	Gerze sorgu hâkimi
33	4570	Sabri Ayırtman	Akhisar sorgu hâkimi
34	6215	Nuri Bayer	Urfa sorgu hâkimi

Müddeiumumiler Sınıfı

**Gaye Şubat 940 tarihine kadar iki sene müddeti bilfiil
ikmal eden "5,, inci derecedeki müddei umumiler-
den " terfia lâyük,, görülenlere ait defter.**

Terfi			
Sıra No.	Sicil No.	Adı ve soy adı	Memuriyeti
1	1126	A. Tevfik Şstır	Adana müddei umumisi

**Gaye Şubat 940 tarihine kadar iki sene müddeti bilfiil
ikmal eden "6,, inci derecede müddei umumilerden
"terfia lâyük,, görülenlere ait defter.**

1	1915	İsmail Ünten	Ordu M. U. si
---	------	--------------	---------------

**Gaye Şubat 940 tarihine kadar iki sene müddeti bilfiil
ikmal eden "7,, inci derecedeki müddei umumilerden
"terfia lâyük,, görülenlere ait defter**

1	2571	Abdullah Necati Simer	Erzurum müddei umumisi
2	4265	Hidayet Demircan	Dişaribekir M. U. si

**Gaye Şubat 940 tarihine kadar iki sene müddeti bilfiil
ikmal eden "8,, inci derecedeki müddei umumilerden
"terfia lâyük,, görülenlere ait defter.**

1	4331	Tevfik Çelikel	İnegöl M. U. si
---	------	----------------	-----------------

**Gaye Şubat 940 tarihine kadar iki sene müddeti bilfiil
ikmal eden "9,, uncu derecedeki müddei umumiler-
den "Tercihan terfia lâıyk,, görülenlere ait defter.**

<u>Terfi</u>	<u>Sıra No.</u>	<u>Sicil No.</u>	<u>Adı ve soy adı</u>	<u>Memuriyeti</u>
	1	5955	Cevat Serim	C. Baş müddei umumi muavini

**Gaye Şubat 940 tarihine kadar iki sene müddeti bilfiil
ikmal eden "9,, uncu derecedeki müddei umumiler-
den "terfia lâıyk,, görülenlere ait defter.**

1	5663	Derviş Ali Oktay	Hendek M. U. si
2	5660	Nafiz Tapan oğlu	Ayaş M. U. si
3	5074	Fehmi Tüzün	Akçaabat M. U. si
4	5673	Mehmet Reşat Saka	İstanbul M. U. muavini

**Gaye Şubat 940 tarihine kadar iki sene müddeti bilfiil
ikmal eden "10,, uncu derecedeki müddei umumiler-
den "tercihan terfia lâıyk,, görülenlere ait defter.**

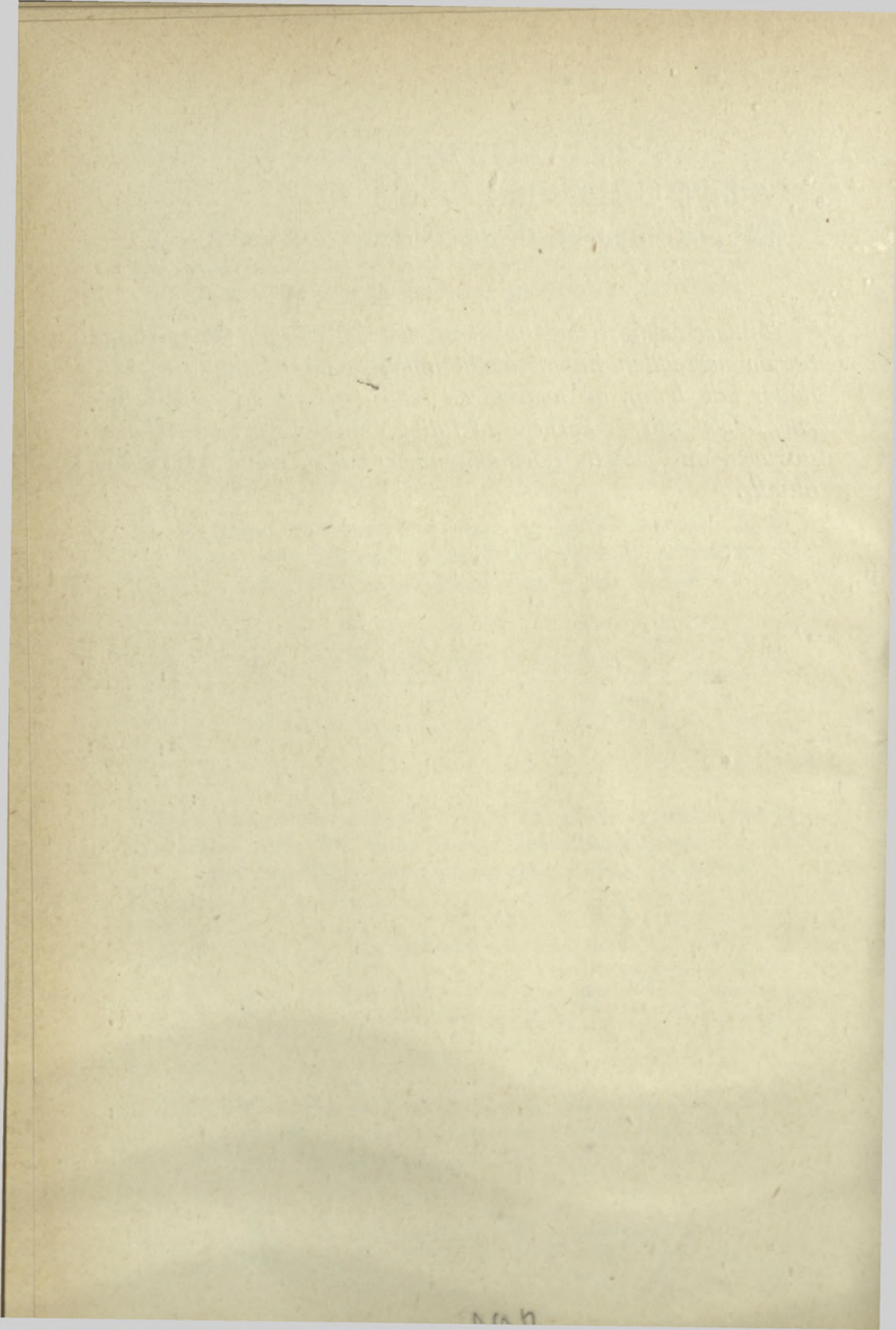
1	5174	Esat Müstecabi	Baş M. U. muavini
2	6716	Payende Bora	Baş müddei umumi muavini
3	6603	Taki Ögel	Mersin M. U. muavini
4	6616	Necmettin Yeşil	Balıkesir M. U. muavini

**Gaye Şubat 940 tarihine kadar iki sene müddeti bilfiil
ikmal eden "10,, uncu derecedeki müddei umumiler.
den "terfia lâıyk,, görülenlere ait defter**

1	6682	Halit Acarkaya	Marmaris M. U. si
2	6668	Memduh Karazencir	Bayındır M. U. si

Adliye Ceridesinin Sayın Okuyucularına

Ankara asliye ticaret mahkemesi azası İmran Öktem tarafından neşredilen hukuk usulü muhakemeleri kanunu ve içtihatlar adlı kitap, bu kanuna ait tadil, tefsir, temyiz içtihatları ile Devlet Şûrası kararlarını ihtiva etmesi itibariyle tatbikat noktasından faideli görüldüğünden arzu edenlere tavsiye olunur.

Adliye Ceridesine abone kaydı ve sair kitapların sipariş şartları

I — Kitap almak isteyenler kitabın bedelini bulundukları yer mal sandığına yatıracaklar ve para karşılığına alacakları hasılatı müteferrika makbuzunu oturdukları yerin C. Müddeiumumiliğine teslim ile istedikleri kitabın adını ve açık adreslerini kayıt edeceklerdir.

II — C. Müddeiumumiliği teslim aldığı makbuzu ve istenilen kitabın adı ile alıcının açık adresini Adliye Bakanlığına gönderecektir.

III — Kitaplar yine C. Müddeiumumiliği vasıtasile ayrıca posta ücreti talep edilmeksizin Bakanlık Neşriyat Müdürlüğünden alıcının göstermiş olduğu adrese gönderilecektir.

IV — 938 yılından evvelki yıllara ait Adliye Ceridesinin hiç mevcudu kalmamıştır. Bu münasebetle geçmiş yıllar için Adliye Ceridesine abone kaydı dileği kabul edilemez.

V — 938 ve müteakip yıllar içerisinde çıkacak olan Adliye Ceridesine abone kaydı için de birinci ve ikinci maddede yazılı şekil tatbik olunur.

VI — Yeni neşriyat Adliye Ceridesi kapağında muntazaman gösterilecektir.

Adliye Ceridesi

Perakende satışı 30, yıllık abonesi 300 kuruştur.

Adliye Vekâleti tarafından bastırılan ve satın alınıp mevcudu bulunan kitapların isimleri bedelleri aşağıda, tedariki yolu da kapağın içinde gösterilmiştir.

Kuruş		Kuruş	
Kanunu medenî (eski harflerle)	100	Velâyet vesayet talimatı	50
" " tatbikatı kanunu	35	Yeni hâkimler kanunu	100
Haşilyeli Ceza Kanunu (Kemal Bora)	200	Avukatlık kanunu	50
Ceza K. üzerinde bir inceleme.	75	Cinâî İlmibeşer	40
Cezalı kanunlar ve bunları tatbik eden merciler üzerinde mülâhazalar	40	Orman işleri (Hususî kanunlar ve cezaları)	75
Tadillerinden sonra Ceza Muhakemeleri usulü Kanunu	125	Devletler umumî Hukuku cilt 1	230
Tadillerinden sonra Ceza M. U. Kanunu üzerinde bazı izahlar	50	Devletler umumî Hukuku cilt 2	150
Ceza Muhakemeleri usulü kanunu esbabı mucibesi	50	Varşova konferansları ve zabıtları	75
Cümhuriyet Müddeiumumilikleri kalem talimatı	50	Bürüksel konferansları ve zabıtları	75
Ceza Muhakemeleri U. kanunu alfabetik fihristi	75	İngiliz ceza usulü	75
Meşhut suçlar kanunu	15	Alman ceza muhakemeleri usulü şerhi	175
Meşhut suçlar kanunu talimatı	15	Maliye ilmi 1. inci cilt	100
Şahitlik ve şahidin psikolojisi	30	Tamimler mecmuası 1928-1937	175
Deniz ticareti kanunu	50	Adliye ceridesi fihristi (1 - 149 eski)	100
Bağlamlar kanunu şerhi (H.Oser)	150	930-934 Yılı Temyiz ticaret Hey'eti umumiye kararları	150
Borçlar kanunu şerhi (Fritz Funk'jun)	350	1935 Yılı Temyiz Hukuk K.	125
Hukuk Mahkemesinde Hak Nasil Müdafaa edilir	60	1935 " " Ceza " "	125
Hukuku esasiyede yeni temayüller	75	1936 " " Hukuk " "	125
		1936 " " Ceza " "	125
		1937 " " Hukuk " "	125
		1937 " " Ceza " "	125
		1938 " " Hukuk " "	200
		1938 " " Ceza " "	175